

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΥΣ

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ**

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

**ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ**

**ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	σελ 1- 2
Κύριος Μέρος	σελ 3-69
Κεφάλαιο 1: Αναφορά στο Αγροτουρισμό.....	σελ 3-7
1.1 Άνοιξη.....	σελ 3
1.2 Καλοκαίρι.....	σελ 4
1.3 Φθινόπωρο.....	σελ 4
1.4 Χειμώνας.....	σελ 5
1.5 Χαρακτηριστικά Αγροτουρισμού.....	σελ 5-6
1.6 Στόχοι Αγροτουρισμού.....	σελ 6-7
1.6.1. Κύριοι στόχοι.....	σελ 7
Κεφάλαιο 2 : Πλεονεκτήματα Αγροτουρισμού.....	σελ 8-9
2.1 Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του.....	σελ 9
Κεφάλαιο 3 : Ο Αγροτουρισμός ως ήπια μορφή τουρισμού.....	σελ 10-11
Κεφάλαιο 4 : Εμπλεκόμενοι φορείς στο πρόγραμμα του Αγροτουρισμού....	σελ 12-13
4.1 Ο ρόλος του Κυπριακού οργανισμού τουρισμού (Κ.Ο.Τ).....	σελ 12
4.2 Ο ρόλος του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και του Τμήματος αρχαιοτήτων.....	σελ 12
4.3 Ο ρόλος του Υπουργείου Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.....	σελ 12
4.4 Υπηρεσία Περιβάλλοντος.....	σελ 12
4.5 Τμήμα Δασών.....	σελ 12.
Κεφάλαιο 5: Περιοχές της Κύπρου που αναπτύσσονται εξαιτίας του Αγροτουρισμού.....	σελ 14-68
5.1 Αμμόχωστος.....	σελ 14-15
5.2 Λάρνακα.....	σελ 15-16
5.3 Λευκωσία.....	σελ 17

5.4 Λεμεσός.....	σελ 17
5.5 Πάφος.....	σελ 18
5.6 Αγία Νάπα & Πρωταράς.....	σελ 18-19
5.7 Χοιροκοιτία.....	σελ 19-22
5.8 Ορά.....	σελ 22-24
5.9 Παλαιχώρι.....	σελ 25-33
5.9.1 Βιοτεχνία.....	σελ 26-27
5.9.2 Αγροτουριστικές Δραστηριότητες.....	σελ 27
5.9.3 Ο Ναός του Αγίου Λουκά.....	σελ 28
5.9.4 Το Παλιό Σχολείο	σελ 28
5.9.5 Ο Ελιόμυλος του Αγίου Λουκά.....	σελ 28
5.9.6 Ο Στάβλος του Αγίου Λουκά.....	σελ 28
5.9.7 Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου	σελ 29
5.9.8 Η κεντρική Πλατεία.....	σελ 29-30
5.9.9 Ο Ναός της Πανάγιας της Χρυπαντανάσσας.....	σελ 30
5.9.10 Το Μουσείο Βυζαντινής Κληρονομιάς.....	σελ 30
5.9.11 Η Οικία Πολυκάρπου Γιωρκάτζη.....	σελ 30-31
5.9.12 Το Κρησφύγετο του Γρηγόρη Αυξεντίου.....	σελ 31
5.9.13 Ο Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος	σελ 31
5.9.14 Το Άγαλμα της Κυπρίας Μάνας.....	σελ 31
5.9.15 Ο Ναός των Αγίων Αναργύρων.....	σελ 31-33
5.10 Καλαβασός.....	σελ 33-36
5.11 Κακοπετριά.....	σελ 36-38
5.11.1 Ο Άγιος Νικόλας της Στέγης.....	σελ 39-40
5.12 Οδού.....	σελ 40-41
5.13 Πλάτρες.....	σελ 41-47
5.13.1 Παραδοσιακά εδέσματα.....	σελ 46-47
5.14 Φοινί.....	σελ 47-50
5.14.1 Περιδιάβαση στο χρόνο.....	σελ 50
5.15 Τρόδος.....	σελ 51-52
5.16 Αγρός	σελ 53-58
5.16.1 Οικιστική ανάπτυξη.....	σελ 56
5.16.2 Βιοτεχνία.....	σελ 56-57
5.16.3 Μονοπάτια όμορφης θέας.....	σελ 57-58

5.17 Όμοδος.....	σελ 58-62
5.18 Νικόκλεια.....	σελ 62-63
5.19 Κούκλια	σελ 63-68
Επίλογος.....	σελ 69-72

Βιβλιογραφία

Παράρτημα Εικόνων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καλώς ήλθατε στην Κύπρο, στο ολόχρονα ηλιόλουστο νησί των θρύλων, της αγάπης και του ονείρου. Τόπος με ιστορία 10 000 χρονών, φαινόμενο φυσικής ομορφιάς και γεωστρατηγικής σημασίας. Η Κύπρος γνώρισε πολλούς πολιτισμούς οι οποίοι άφησαν τα σημάδια τους σε όλες τις πτυχές του πολιτισμού και διεκδικήθηκε από ιστορικές προσωπικότητες όπως ο Μέγας Αλέξανδρος και η Κλεοπάτρα. Η Αφροδίτη, Θεά της ομορφιάς και του έρωτα, θεωρείται γέννημα της κυπριακής θάλασσας και καθιερώθηκε από τα αρχαία χρόνια ως σημείο προσέλκυσης ξένων ταξιδιωτών.

Η Κύπρος το νησί της Αφροδίτης, διαθέτει πολύ περισσότερα από ένα λαμπρό ήλιο, ωραίες αμμουδιές και πλούσιες εναλλαγές τοπίων. Το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου προσφέρει μια πληθώρα από σημαντικά αξιοθέατα τα οποία τεκμηριώνουν με πληρότητα την εικόνα του, κατά τη διάρκεια των περίπου 10.000 ετών ιστορίας του. Δείγματα των αξιοθέατων αυτών είναι η Πάφος, η Χοιροκοΐτια και αρκετές βυζαντινές εκκλησιές του Τροόδους.

Μην χάσετε την ευκαιρία να επισκεφτείτε το Κουριο, την Πέτρα του Ρωμιού, τα μοναδικά ψηφιδωτά της οικίας του Διονύσου, τα γραφικά χωριά του Τροόδους ή τα Λευκαρα με τα περίφημα κεντηματά τους. Ξεναγηθείτε στα μοναστήρια του Κύκκου, του Μαχαιρά ή της Τροοδίτισσας. Περπατήστε στα σοκάκια της παλιάς Λευκωσίας, χαζεύοντας τα παλιά σπίτια και τις βιτρίνες των καταστημάτων.

Στην Κύπρο θα ανακαλύψετε τον ολοκληρωμένο τουριστικό προορισμό, τη σύγχρονη τουριστική υποδομή, και τις σαγηνευτικές παραλίες. Τις εύοσμες κατάσπαρτες με αμπελώνες και ελαιώνες βουνοπλαγιές και τις κατάφυτες με εσπεριδοειδή πεδιάδες. Γραφικά πετρόκτιστα χωριουδάκια όπου το γλυκό κρασί και η ζιβανία κυλούν ελεύθερα με την κουβεντούλα στο καφενείο του χωριού. Ένας ανέμελος τόπος όπου η διαχρονική καλοσύνη του λαού είναι και στις μέρες μας αισθητή και χειροπιαστή και αποτελεί δείγμα του πολιτισμού του νησιού.

Ο τουρισμός είναι σήμερα μια από τις μεγαλύτερες και πλέον δυναμικές οικονομικές δραστηριότητες στην Κύπρο . Στην Κύπρο αποτελεί την κυρίαρχη δραστηριότητα, δημιουργεί θέσεις εργασίας περισσότερες από κάθε άλλο τομέα και με τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του στους άλλους τομείς της οικονομίας συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου και την ευημερία των πολιτών.

Η σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας και της κυπριακής κοινωνίας φαίνεται να είναι ακόμα πιο μεγάλη. Ο τουρισμός επίσης επιφέρει διάφορα προβλήματα όπως κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτισμικά τα οποία επηρέασαν την τουριστική ζήτηση η οποία άρχισε να εμφανίζει μια διαφοροποίηση τα τελευταία χρονιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο τουρισμός να στρέφεται σε νέες μορφές τουρισμού, μια από τις οποίες είναι ο Αγροτουρισμός.

[Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος]

Αγροτουρισμός ονομάζεται η εναλλακτική εκείνη μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες αγροτικές περιοχές και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες όσο και στους φιλοξενούμενους των περιοχών αυτών να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες. [Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος 29] Αυτό το είδος τουρισμού συνδέεται με τις κοινωνικές περιβαλλοντικές και κοινοτικές αξίες, που επιτρέπουν τόσο στους τουρίστες όσο και στον τοπικό πληθυσμό να δέχονται θετικές αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες.

Ως δραστηριότητα ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται από τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών του πρωτογενούς τομέα, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον αγροτουρισμό ως συμπληρωματική πηγή εισοδήματος.

Η μελέτη αυτή θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

- ❖ Σύντομη αναφορά της εννιάς Αγροτουρισμός, καθώς και τα χαρακτηριστικά και τους στόχους του.
- ❖ Πλεονεκτήματα Αγροτουρισμού, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του. (Αγροτουρισμού)
- ❖ Αγροτουρισμός ήπια μορφή τουρισμού.
- ❖ Εμπλεκόμενη φορείς τουρισμού.
- ❖ Περιοχές της Κύπρου που έχουν ανάπτυξη Αγροτουρισμού.

❖ ΚΥΡΙΟΣ ΜΕΡΟΣ

Κεφαλαίο 1:

Αναφορά στον Αγροτουρισμό

Ο Αγροτουρισμός προσφέρει στον τουρίστα, ντόπιο και ξένο, την ευκαιρία να περάσει τις διακοπές του κοντά στη φύση και κοντά στους απλούς και φιλόξενους ανθρώπους της υπαίθρου. Ακόμη έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα, τον παραδοσιακό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα, να γευτεί την κυπριακή παραδοσιακή κουζίνα και τα παραδοσιακά προϊόντα του τόπου και να θαυμάσει τα διάφορα είδη της λαϊκής παράδοσης και τέχνης. Επίσης ο τουρίστας έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τον αγροτικό τρόπο ζώνης και πολλές φορές να συμμετάσχει στις αγροτικές εργασίες αν το επιθυμεί. Ο Αγροτουρισμός στην Κύπρο εκδηλώνεται και στις 4 εποχές της, η κάθε μια με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες.

1.1 Άνοιξη: Κοσμογονία της φύσης

Οι πρώτες ορχιδέες ανθίζουν από τον Ιανουάριο στην Κύπρο και μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου η ύπαιθρος έχει ήδη στολιστεί με καταπράσινα λιβάδια και ανθισμένες αμυγδαλιές. Οι μέρες του Μάρτη είναι ακόμα δροσερές με θερμοκρασίες γύρω στους 19 την ημέρα και 9 το βράδυ. Οι ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες συνηγορούν και ευχάριστες μονοήμερες περιπλανήσεις σε αρχαιολογικά μνημεία και τοπία φυσικού κάλλους, όλα ντυμένα με πολύχρωμα «ενδύματα» φτιαγμένα από ανεμώνες και πληθώρα από αγριολούλουδα της Άνοιξης.

Η Άνοιξη είναι η εποχή για περιπάτους και πεζοπορίες στις παρθένες περιοχές του Ακάμας. Η Κύπρος έχει 1950 είδη χλωρίδας, από τα οποία 140 είναι ενδημικά στο νησί. Η χερσόνησος του Ακάμα φιλοξενεί 700 είδη, από τα οποία τα 40 είναι ενδημικά. Από το Φεβρουάριο μέχρι τον Απρίλιο ο επισκέπτης στα Λουτρά της Αφροδίτης θα έχει την επιπρόσθετη χαρά να απολαύσει τα ροδαλά κυκλάμινα που ξεφυτρώνουν δειλά - δειλά μέσα από τα βράχια και τους θάμνους. Το Μάρτιο και τον Απρίλιο, θα δείτε σε πυκνές συστάδες τη ροζ ορχιδέα με τα φιδίσια φύλλα στην περιοχή γύρω από την Πάφο. Το καλοκαίρι η Κύπρος είναι το πιο ιδανικό σημείο για

ηλιοθεραπεία και ξεκούραση, αλλά η Άνοιξη είναι η εποχή για να απολαύσει κανείς ένα παραδεισένιο κόσμο από λουλούδια και άγρια βλάστηση.[Περιοδικό, Super Kids]

1.2 Καυτό Καλοκαίρι

Το καλοκαίρι στη Κύπρο διαρκεί από τα μέσα του Μάη μέχρι τα μέσα του Οκτώβρη και φέρνει μαζί του ψηλές θερμοκρασίες, καθαρούς ουρανούς και δροσερή θαλάσσια αύρα. Είναι η ιδανική εποχή για κολύμπι, ηλιοθεραπεία και μια ατέλειωτη σειρά από θαλάσσια αθλήματα όπως η ιστιοπλοΐα και οι καταδύσεις. Οι υψηλές θερμοκρασίες του μεσημεριού περιορίζουν τις μετακινήσεις σε συγκεκριμένες πρωινές και απογευματινές ώρες. Καλό είναι να χρησιμοποιείται πάντα αντηλιακή προστασία. Ακόμα και τις πιο ζεστές μέρες του καλοκαιριού όταν η θερμοκρασία στην παραλία αγγίζει τους 32 βαθμούς, στο Τρόοδος φυσά πάντα δροσερό αεράκι και ένας περίπατος στα βουνά ξεκουράζει και αναζωογονεί.

Το Σεπτέμβριος και τον Οκτώβριο είναι ακόμα καλοκαίρι στην Κύπρο, με λιακάδα και θάλασσες προσιτές για κολύμπι. Στη Λεμεσό ο Σεπτέμβριος φέρνει και το φεστιβάλ του κρασιού. Ένα ανεπανάληπτο ξεφάντωμα που οπωσδήποτε δεν πρέπει να το χάσετε. [Περιοδικό, Super Kids]

1.3 Φθινόπωρο: Ζεστό και Ηλιόλουστο

Προς τα τέλη του Οκτώβρη αρχίζει να δροσίζει κάπως το βραδύ. Τον Οκτώβρη και Νοέμβρη τα φύλλα στο Τρόοδος αλλάζουν ποικίλα χρώματα και τα αμπέλια λάμπουν κόκκινα και χρυσά με φόντο τη γλυκιά λάμψη του φθινοπωρινού ηλίου. Στην Κύπρο ο καλός καιρός συνεχίζεται μέχρι και τα μέσα Νοεμβρίου, αλλά προς το τέλος του μηνά καλό είναι να έχετε μαζί σας κάτι λίγο πιο ζεστό να φορέσετε το απόγευμα και το βράδυ. Το κολύμπι συνεχίζεται και μπορείτε παράλληλα να κάνετε τις εκδρομές σας στα γραφικά χωριουδάκια και τα αμπέλια στο εσωτερικό του νησιού για να απολαύσετε τη μοναδική εμπειρία της γευσιγνωσίας του κρασιού. Το Φθινόπωρο φέρνει μαζί του και το ετήσιο «Φεστιβάλ Κύπρια» με εξαιρετικού ενδιαφέροντος παραστάσεις και συναυλίες οι οποίες πραγματοποιούνται σε διάφορα σημεία του νησιού με τη συμμετοχή καλλιτεχνών διεθνούς κύρους και εμβελείας.[www.Google.com]

1.4 Χαρές του Χειμώνα

Ο Δεκέμβριος και ο Ιανουάριος θεωρούνται οι μήνες του χειμώνα στη Κύπρο. Μπορεί και να βρέχει που και που αλλά ο ήλιος ποτέ δε χάνεται για πολύ και οι ζεστές ακτίνες του ζεσταίνουν το νησί τουλάχιστο έξι ώρες την ημέρα. Αυτή την εποχή πολλοί άλλοι τουριστικοί προορισμοί της Μεσογείου κλείνουν για το χειμώνα, όχι όμως και η Κύπρος. Το νησί αποτελεί παράλληλα σημαντικό επιχειρηματικό κέντρο όπου η οικονομική δραστηριότητα συνεχίζεται αδιάκοπα όλο το χρόνο. Η πλούσια πολιτιστική και αρχαιολογική κληρονομιά προσφέρεται αυτή την εποχή για μελέτη και εξερεύνηση. Επίσης σε όλη τη διάρκεια του χειμώνα οργανώνονται παρά πολλές εκδηλώσεις και φεστιβάλ σε ολόκληρο το νησί. Το παραλιακό θέρετρο της Αγίας Νάπας για παράδειγμα, προσφέρει τον «Πολιτικό Χειμώνα» με συναυλίες κλασσικής μουσικής και παραστάσεις συγχρόνων και παραδοσιακών χορών. Στις αρχές Φεβρουαρίου η οροσειρά του Τροόδους ντύνεται στα λευκά προσφέροντας ανεπανάληπτες ευκαιρίες για σκι και εκδρομές στα χιόνια. [www.Google.com]

1.5 Χαρακτηριστικά του Αγροτουρισμού

- ❖ Ο Αγροτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που δεν καταστρέφει το περιβάλλον και δεν επιφέρει τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί ο μαζικός τουρισμός στις περιοχές όπου αναπτύσσεται.
- ❖ Θεωρείται η μικρής κλίματος ανάπτυξη τουρισμού που προέρχεται και οργανώνεται από τον τοπικό πληθυσμό. Αυτός ο τρόπος ανάπτυξης αφενός επιφέρει λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις, κοινωνικές και πολιτικές και αφετέρου έχει μεγαλύτερες πιθανότητες ευνοϊκής αποδοχής από τον τοπικό πληθυσμό απ' ότι ο μαζικός τουρισμός.
- ❖ Είναι μια μορφή τουρισμού που δεν εκμεταλλεύεται τον τοπικό πληθυσμό, επειδή τα οικονομικά οφέλη από τις τουριστικές δραστηριότητες διοχετεύονται κυρίως στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής.
- ❖ Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και η γνωριμία με τα χαρακτηριστικά φυσικά τοπία, τα τοπία φυσικού κάλλους, την πανίδα και τη χλωρίδα των εκάστοτε περιοχών. Αγροτικές περιοχές που περιλαμβάνουν υδροβιότοπους μπορούν να συνδυάσουν την αγροτουριστική δραστηριότητα με το λεγόμενο

«τουρισμοί των υδροβιότοπων» (παρατήρηση χλωρίδας και πανίδας, δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.τ.λ.)

- ❖ Η επαφή και η γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.τ.λ.
- ❖ Η προσφορά διαφοροποιημένων, υψηλής ποιότητας τουριστικών προϊόντων (π.χ. προσφορά βιολογικών παραδοσιακών προϊόντων, προϊόντων προστατευμένης ονομασίας προέλευσης, προστατευμένης γεωγραφικής ένδειξης)
- ❖ Η παρατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και πιθανώς η συμμετοχή σε αυτές
- ❖ Η άσκηση παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο (ορειβασία, πεζοπορία, ανεμόπτερο, πλαγιάς κ.τ.λ.)

Ο Αγροτουρισμός θέλοντας να προσεγγίσει το πλυθησμό έχει συνάψει πολλούς στόχους για διαφόρους λόγους, έξι από αυτούς είναι η πιο κύριοι.

1.6 Στόχοι Αγροτουρισμού είναι οι έξης:

- Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στην φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποί της.
- Να ενισχύσει τον επαγγελματία, του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών, των καταλυμάτων, με προϊόντων της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.
- Στο συνδυασμό συνεργασίας των τριών τομέων της παραγωγής μιας χώρας (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς).
- Στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.
- Στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.
- Στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού.
- Στη διασφάλιση και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο

κατοικίας. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας επιβιώνουν συχνά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν και τέτοια στη χώρα μας θεωρούνται αυτά που σχετίζονται με χειρονακτικές τέχνες, όπως η ξυλογλυπτική, η αργυροχρυσοχόα, η κεραμική, η υφαντική.

- Στη βελτίωση και διάθεση των τοπικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και στη γνωριμία τους με το κοινό.
- Στη διατήρηση την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Γνωριμία με τη φύση, ψυχολογική ικανοποίηση και ανάταση του τουρίστα από την επαφή του με αυτή. [www.Yahoo.com]

1.6.1 Κύριοι στόχοι του Αγροτουρισμού_είναι οι έξι:

- Η εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος στις αγροτικές οικογένειες που επιτυγχάνεται τόσο μέσα από τη διαχείριση της αγροτουριστικής μονάδας, όσο και μέσα από την πώληση των τοπικών προϊόντων.
- Η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στον τόπο του και η αναζωογόνηση της υπαίθρου.
- Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού πληθυσμού μέσω της απαραίτητης τουριστικής υποδομής.
- Η βελτίωση και διάθεση των τοπικών αγροτικών και βιοτεχνικών προϊόντων που παράγονται από τους αγρότες
- Η διατήρηση, η προβολή και η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.[Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, 2006]

Κεφαλαίο 2:

Πλεονεκτήματα Αγροτουρισμού

Το πλεονεκτήματα που προσφέρει ο αγροτουρισμός στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών, συνοψίζονται στα εξής:

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και κατά συνεπεία συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Το πλεονέκτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντική πληθυσμιακή μείωση και δημογραφική γήρανση. Η δημιουργία των θέσεων αυτών εργασίας είναι καθοριστική για τις ευαίσθητες, από άποψη εργασίας, κοινωνικές ομάδες των νέων και των γυναικών.
- Η δημιουργία υποδομών ήπιας κλίμακας, οι οποίες εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον και συμβάλλουν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των μονίμων κατοίκων.
- Η προώθηση των γεωργικών παραδοσιακών προϊόντων στην αγορά και η αύξηση των εσόδων των ατόμων που ασχολούνται με το γεωργικό τομέας.
- Ο αγροτουρισμός αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της δυνατότητας συνδυασμού της περιφερειακής ανάπτυξης και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι μια τουριστική δραστηριότητα που δεν δρα ανταγωνιστικά προς τους φυσικούς πόρους. Αντίθετα, συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση τόσο των μονίμων κατοίκων όσο και των επισκεπτών στη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ο αγροτουρισμός ως δραστηριότητα, αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου αμβλύνοντας έτσι το πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας που ως γνωστό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού. [Υπουργείο ανάπτυξης Προγραμμάτων]

2.1 Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του Αγροτουρισμού

Ιστορικά η πρώτη εμφάνιση του τουρισμού υπαίθρου και του αγροτουρισμού υπαίθρου τοποθετείται τον 19^ο αιώνα, όταν ο τότε αστικός πληθυσμός πραγματοποιούσε εκδρομές στους αμοκίνητους σιδηροδρόμους. Το είδος αυτό του τουρισμού ίσως είναι γνωστό σε πολλούς από εμάς από τα μυθιστορήματα της ρομαντικής περιόδου και τις αντίστοιχες ταινίες. Όμως ο αγροτουρισμός ως συγκροτημένη εναλλακτική μορφή τουρισμού, εμφανίζεται για πρώτη φορά τη δεκαετία του 60 στις Η.Π.Α. Στη χώρα μας οι πρώτες μορφές αγροτουριστικής δραστηριότητας έλαβαν χώρα το 1984 με την ίδρυση των πρώτων γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών.

Κεφαλαίο 3:

Ο Αγροτουρισμός ως ήπια μορφή τουρισμού

Ο αγροτουρισμός αποτελεί την ιδανική μορφή εναλλακτικού τουρισμού γιατί:

α) Έχει τοπικό χαρακτήρα. Το ξεκίνημα και η διαχείρισή του γίνονται από τοπικούς αποκλειστικά φορείς, όπως δήμοι ή κοινότητες, αγροτικοί συνεταιρισμοί και έχει ως αντικείμενο την αξιοποίηση των εντόπιων πόρων καθώς και τη διατήρηση, ενίσχυση και προβολή της τοπικής παράδοσης, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και πολιτισμού. Με αυτόν τον τρόπο τα οφέλη από την τουριστική δραστηριότητα μένουν στην περιοχή και δεν διαρρέουν σε άλλες περιοχές όπως συμβαίνει με άλλες μορφές τουρισμού, ιδίως του μαζικού.

β) Είναι κατ' εξοχήν τουρισμός με ανθρώπινο πρόσωπο, μια και που κύριο χαρακτηριστικό του είναι η μικρής κλίμακας, πρόσωπο με πρόσωπο, φροντίδα του επισκέπτη και η ουσιαστική ένταξή του στην ντόπια αγροτική κοινωνία, με συμμετοχή του στις δραστηριότητες πάσης μορφής των κατοίκων της. Το προφίλ του υποψήφιου πελάτη διαφέρει από το "νευρωτικό τύπο" του σύγχρονου μαζικού τουρίστα που θέλει να έχει το μάξιμουμ τουριστικών εμπειριών σε σύντομο χρόνο. Ο αγροτουρισμός δε βιάζεται, απολαμβάνει και συμβαδίζει με τους αργούς ρυθμούς της φύσης και της γνήσιας αγροτικής ζωής. Ο αγροτουρισμός είναι το "ολικό", πλήρες προϊόν της τουριστικής παραγωγής.

γ) Είναι σύμφωνος με τις νέες τάσεις του τουρισμού για αειφόρο, αυτοσυντηρούμενη ανάπτυξη. Το γεγονός ότι ο αστικός πληθυσμός συνέχεια μεγαλώνει και ότι, ιδίως στη χώρα μας, βιώνει απαράδεκτες συνθήκες μακριά από τη φύση, σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι θα αναζητούν, έστω και για ένα Σαββατοκύριακο, τις χαρές της επαφής με το αυθεντικό, το απλό και άδολο που μπορούν να βιώσουν επισκεπτόμενοι σ' ένα οργανωμένο αγροτουριστικό κέντρο. Ο οπαδός του αγροτουρισμού είναι ο κατεξοχήν οικοτουρίστας μια και αρκείται σε μικρά ταξίδια που δεν κατασπαταλούν χρόνο και πόρους στην μετακίνηση. Ο τουρίστας αυτού του είδους είναι ένα είδος ποιητή του χωροχρόνου, που εξιδανικεύει το γήινο, που αναπτύσσει ένα επιφώνημα, που παγιδεύει τη στιγμή, που βάζει μυστικά σε κίνηση τις χορδές που μας ενώνουν με τη μουσική καρδιά του σύμπαντος, με το χαμένο μας παράδεισο, που δεν αποκομίζει γνώσεις αλλά γοητεία, που κάνουν

και το πιο μικρό ταξίδι να φαίνεται μεγάλο, που μπορούν να βλέπουν και να χαίρονται ολόκληρη την Άνοιξη σ' ένα κλαρί ανθισμένο.

δ) Ο αγροτουρισμός είναι μια δραστηριότητα που δίνει νέες ευκαιρίες στις γυναίκες. Δεν είναι περίεργο ότι, ιδίως στη χώρα μας, οι αγροτουριστικές εκμεταλλεύσεις στελεχώνονται σχεδόν αποκλειστικά από γυναίκες μέσα από γυναικείους συνεταιρισμούς. Έτσι, η γυναίκα, το βασικό κύτταρο της αγροτικής κοινωνίας, ενεργοποιεί και διοχετεύει τη γυναικεία φροντίδα στην προσφορά ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών.

ε) Τέλος είναι πολύ σημαντικό ότι ο αγροτουρισμός, όντας μια συμπληρωματική δραστηριότητα του αγροτικού τομέα, ενισχύει την παραγωγή των ντόπιων προϊόντων, που καταναλώνονται είτε επιτοπίως μέσα από τη γαστρονομία της περιοχής (σπεσιαλιτέ) είτε αποκομίζονται από τους επισκέπτες για χρήση στον τόπο κατοικίας τους. Αυτό μπορεί να δώσει την ώθηση για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων, εφόσον οι επισκέπτες είναι πιο ευαισθητοποιημένοι σε θέματα της υγιεινής διατροφής.[Γιώργος – Μάχης Καρούζι, 2005]

Βεβαίως, όλες οι αγροτικές περιοχές δεν ενδείκνυνται για ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. Δύσκολα μπορεί να γίνει αυτό σε ένα κάμπο, η φύση δεν προΐδεάζει ευνοϊκά. Επιπλέον, είναι οι ορεινές και ημιορεινές κοινότητες που έχουν ανάγκη υποστήριξης, μια και η γεωργία δεν αποδίδει εκεί όσο στην πεδιάδα. Ακόμη, είναι οι περιοχές αυτές που λόγω της σχετικής απομόνωσης και φτώχειας έχουν διατηρήσει σχετικά αλώβητα τα ντόπια χαρακτηριστικά. Είναι γεγονός για παράδειγμα, ότι τα προϊόντα των ορεινών περιοχών είναι πιο νόστιμα και λιγότερο βεβαρημένα από λιπάσματα και χημικές ουσίες. Στο Μέτσοβο πωλούνται σε μεγάλες ποσότητες ντόπια προϊόντα όπως κτηνοτροφικά, κρασί καθώς και προϊόντα λαϊκής τέχνης (ξυλόγλυπτα, υφαντά κλπ).

Βέβαια δεν αρκούν οι φυσικές καλλονές και οι γνήσιες παραδόσεις και προϊόντα. Αυτά είναι απλά υλικά για μια συνταγή. Αποτελούν αναγκαία αλλά όχι ικανή προϋπόθεση επιτυχίας. Όπως ο Θεός έδωσε με την πνοή του ζωή στον πηλό έτσι χρειάζεται η ανθρώπινη πρωτοβουλία, ο ενθουσιασμός και το μεράκι. Χρειάζεται να έχουμε το Θεό μέσα μας (να είμαστε εν-θεοί, δηλαδή εν-θουσιασμένοι) και να έχουμε καημό και αγάπη για τον τόπο μας.

Κεφαλαίο 4

Εμπλεκόμενοι φορείς στο πρόγραμμα του Αγροτουρισμού

Για την υλοποίηση της αγροτουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο εμπλέκονται, τα Συμβούλια Βελτιώσεως, οι Κοινοτικές Αρχές, οι Τοπικοί Πολιτιστικοί Σύλλογοι και Σύνδεσμοι Αποδήμων.

Στον ιδιωτικό τομέα εμπλέκονται οι ιδιοκτήτες σπιτιών, οι ιδιώτες Αρχιτέκτονες (ετοιμασία αρχιτεκτονικών σχεδίων), ο Σύνδεσμος Πολιτισμικού Τουρισμού και Ειδικών Ενδιαφερόντων, οι Ξεναγοί και τα Τουριστικά Γραφεία.

Ωστόσο, τον κύριο λόγο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της αγροτουριστικής πολιτικής, των κατευθύνσεων και μορφών των αγροτουριστικών έργων έχουν οι ακόλουθες υπηρεσίες:

- Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού
- Το Τμήμα Αρχαιοτήτων
- Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
- Το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

4.1 Ο ρόλος του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού

Ο Κ.Ο.Τ. είναι ο επίσημος φορέας της κρατικής πολιτικής για τον Αγροτουρισμού:

- ◇ Παρέχει σχέδια οικονομικών κινήτρων για αναπαλαίωση κατοίκων και μετατροπή τους σε αγροτουριστικά καταλύματα, εστιατόρια, πολιτιστικά κέντρα, ξενοδοχεία μικρής κλίμακας και εργαστήρια ειδών λαϊκής τέχνης
- ◇ Παρέχει πρόγραμμα μελετών και εκτέλεση έργων, αναφορικά με την αποκατάσταση του παραδοσιακού χαρακτήρα των οικισμών.
- ◇ Βοηθά τους κατόχους των αγροτουριστικών καταλυμάτων στην έκδοση διαφημιστικών φυλλαδίων, παρέχοντας τεχνική και οικονομική βοήθεια.
- ◇ Ενδιαφέρεται για την εμπορία/προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος.

4.2 Ο ρόλος του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και του Τμήματος Αρχαιοτήτων

Τα δύο αυτά Τμήματα παρέχουν σχέδια οικονομικών κινήτρων για αναπαλαίωση παραδοσιακών κτιρίων, ανεξάρτητα αν αυτά θα χρησιμοποιηθούν για τουριστικούς σκοπούς η ιδιοκατοίκηση και αν αυτά βρίσκονται σε αστικές ή μη αστικές περιοχές.

4.3 Ο ρόλος του Υπουργείου Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Το Υπουργείο Γεωργίας συμμετέχει στην προώθηση του Αγροτουρισμού μέσω των αρμόδιων Υπηρεσιών του, που είναι η Υπηρεσία Περιβάλλοντος. Το Τμήμα Δασών και το Τμήμα Γεωργίας.

4.4 Υπηρεσία Περιβάλλοντος

Υπάρχει μια στενή συνεργασία της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος και του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού όσον αφορά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και επιπτώσεων.

4.5 Τμήμα Δασών

Στενή συνεργασία υπάρχει επίσης με το Τμήμα Δασών, όσον αφορά στην έκδοση εντύπων για το Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης και την προστασία της χλωρίδας και πανίδας του τόπου μας.

[Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος]

Κεφαλαίο 5:

Περιοχές της Κύπρου που έχουν ανάπτυξη Αγροτουρισμό

Όπως έχουμε δει και πιο μπροστά στην μελέτη μας η Κύπρος έχει αναπτυχθεί σε διάφορους τομείς. Αυτό το πλούσιο παρελθόν είναι φανερό στα πολυάριθμα αρχαιολογικά ευρήματα τους αρχαίους ελληνικούς νους, τα φρούρια, τα ρωμαϊκά θέατρα, τα ενετικά τείχη και τις βυζαντινές εκκλησίες.

Το νησί φιλοξενεί επίσης μια μεγάλη ποικιλία αγρίας ζωή σπάνια και ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Ανάμεσα στα ζώα το πιο δημοφιλές είναι το κυπριακό αγρίνο, ένα σπάνιο είδος προβάτου που είναι μοναδικό στο κόσμο.

Ακόμα και στις κυρίες πόλεις και στα χωριά αντιλαμβάνεται κανείς την φιλοξενία των ντόπιων και τον άνετο ρυθμό της ζωής του νησιού. Παρόλο το υψηλό ευρωπαϊκό επίπεδο της χώρας οι παλιές παραδόσεις συνεχίζουν να εκδηλώνονται σε εορτασμούς έθιμα και τις λαϊκές τέχνες.

5.1 Αμμόχωστος

Στην ανατολική ακτή του νησιού βρίσκεται η Αμμόχωστος, γνωστή και ως η πόλη «φάντασμα». Αυτή ήταν κάποτε το δημοφιλέστερο τουριστικό θέρετρο στην Κύπρο αλλά οι ελληνοκύπριοι κάτοικοι της αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν όταν έπεσε υπό τουρκική κατοχή τον Αύγουστο το 1974.

Μερικά μέρη της επαρχίας Αμμοχώστου βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές και ελκούν χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο με τις αμμόδεις παραλίες και τα θαλάσσια σπορ. Γραφικά λιμάνια, ανεμόμυλοι, παλιές εκκλησίες και Κοκκινοχώρια είναι χαρακτηριστικά αυτής της περιοχής.

Το Παραλίμνι είναι το κύριο αστικό κέντρο κι η παραλία του ο Πρωτάρας, είναι σημαντικό τουριστικό θέρετρο. Η Αγία Νάπα, κάποτε ένα χωριό, είναι τώρα ένας πολύ δημοφιλής τουριστικός προορισμός με έντονη νυχτερινή ζωή. Ανάμεσα

στα αξιοθέατα του είναι ένα μοναστήρι του 16^{ου} αιώνα, το Μουσείο θαλάσσιας Ζωής και το γραφικό του λιμανάκι.

Μια επίσκεψη στη περιοχή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει το καταφύγιο των ψαράδων στον ποταμό Λιοπετρίου και το Κάβο Γκρέκο για το όμορφα του ηλιοβασιλέματα. Τα χωριά στην ενδοχώρα, Λιοπέτρι, Ξυλοφάγου, Δερύνεια, Σωτηρία και Φρέναρος έχουν ενδιαφέρουσες χειροτεχνίες, εκκλησίες και παραδοσιακές εκδηλώσεις.[Ανδρέα Π. Πολυδώρου, 2001]

5.2 Λάρνακα

Στη νοτιοανατολική ακτή της Κύπρου βρίσκεται η Λάρνακα. Χαρακτηριστικό της είναι η Μαρίνα και η παραλία της με τα φοινικόδεντρα. Πολλά φεστιβάλ και πολιτιστικές εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα εδώ στις Φοινικούδες. Η Λάρνακα ξεχωρίζει επίσης για το φρούριο της, τον παλιό της τομέα και την αλυκή της που τον χειμώνα υποδέχεται τα φλαμίνγκο κι αλλά αποδημητικά πουλιά. Δίπλα από την αλυκή βρίσκεται ο Τεκκές Χαλά Σουλταν, ένας σημαντικός τόπος προσκυνήματος των Μουσουλμάνων.

Η Λάρνακα έχει άνετο ρυθμό ζωής, παρόλο που είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου και κατέχει το κύριο διεθνές αεροδρόμιο του νησιού. Ο κόλπος της Λάρνακας διαθέτει πολυτελείς παραθαλάσσια ξενοδοχεία και τουριστικά διαμερίσματα. Η πόλη προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία από ταβέρνες, εστιατόρια, καφετερίες και νυχτερινά κέντρα καθώς και μια πλούσια πολιτιστική ζωή, θαλασσιές δραστηριότητες και σπορ.

Αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησίες και μουσεία αποκαλύπτουν τον σημαντικό ρόλο της Λάρνακας στην ιστορία του νησιού. Δίπλα από τη μοντέρνα πόλη βρίσκονται τα κατάλοιπα του Κιτίου, της αρχαίας πόλης βασίλειο με τα κυκλώπεια του τείχη κι ένα σύμπλεγμα πέντε ιερών. Το Κιτίο είναι η γενέτειρα του Ζήνωνα, ιδρυτή της Στωικής Φιλοσοφικής Σχολής και είναι ο τόπος τον οποίο διάλεξε ο Άγιος Λάζαρος για να ζήσει μετά την ανάσταση του. Ο Λάζαρος, που χειροτονήθηκε επίσκοπος Κιτίου έζησε εδώ για 30 χρόνια. Μια εκκλησία κτίστηκε πάνω από τον τάφο του. Η μαρμάρινη σαρκοφάγος που βρίσκεται μέσα στην εκκλησιά κάτω από το ιερό είναι προσιτή στο κοινό.

Η επαρχία Λάρνακας έχει πολλές ενδιαφέρουσες τοποθεσίες, συμπεριλαμβανομένου της Χοιροκοιτίας, ενός από τους σημαντικότερους Νεολιθικούς συνοικισμούς στον κόσμο. Επίσης στην επαρχία βρίσκεται η Μονή Σταυροβουνίου που ιδρύθηκε από την Αγία Ελένη, μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, η οποία άφησε ένα κομμάτι του Τιμίου Σταυρού εκεί. Το χωριό των Λεύκτρων κοντά στην Λάρνακα είναι γνωστό για τα κεντήματα και τα ασημικά του. [Ανδρέα Π. Πολυδώρου, 2001]

5.3 Λευκωσία

Η Λευκωσία είναι πρωτεύουσα της Κύπρου από τον 11^ο αιώνα μ.Χ. Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Λήδρα αλλά μέχρι σήμερα είναι γνωστή με το μεσαιωνικό της όνομα Νικόσια (Nicosia). Το επίσημο της όνομα Λευκωσία, προέρχεται πιθανόν από τον Λευκό, γιο του Πτολεμαίου που ξανάκτισε την πόλη τον 3^ο αιώνα π.Χ. ή από τη θεά Λευκοθέα.

Η Λευκωσία βρίσκεται περίπου στο κέντρο του νησιού. Είναι η μόνη πρωτεύουσα της Ευρώπης που είναι στρατιωτικά μοιρασμένη. Η Πράσινη Γραμμή χωρίζει το κατεχόμενο από την Τουρκία μέρος της πόλης με τον ελεύθερο τομέα της Δημοκρατίας.

Η πρωτεύουσα είναι σημαντικό εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο. Διαθέτει πολυτελή ξενοδοχεία, συνεδριακά κέντρα, ψυχαγωγικούς χώρους όλων των ειδών, μοντέρνα καταστήματα, αθλητικές εγκαταστάσεις, ανοικτά κολυμβητήρια και πλούσιο πρόγραμμα εκδηλώσεων.

Η καρδιά της πόλης είναι περιτριγυρισμένη από ενετικά τείχη του 16 αιώνα. Τα στενά δρομάκια εντός των τειχών οδηγούν σε βυζαντινές εκκλησιές, μεσαιωνικά κτήρια, καταστήματα και εργαστήρια. Η Λαϊκή Γειτονιά με τους πεζοδρόμους της έχει αναπαλαιωθεί με μεγάλη προσοχή ώστε να διατηρηθεί η ατμόσφαιρα των παλαιών καιρών. Η Λήδρας και η Ονασαγόρου, επίσης πεζοδρόμοι, είναι οι κύριοι εμπορικοί δρόμοι της παλιάς πόλης.

Μέσα, αλλά και γύρω από τη Λευκωσία υπάρχουν πολλά ενδιαφέροντα μέρη. Για παράδειγμα η Πύλη Αμμοχώστου, μια από τις εισόδους της παλιάς πόλης, έχει αναστηλωθεί και λειτουργεί σαν Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Λευκωσίας. Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει το Κυπριακό Μουσείο που εκθέτει τη πιο σημαντική συλλογή αρχαιοτήτων απ' όλο το νησί. Στην επαρχία, ανάμεσα σ' άλλα αξίζει να επισκεφθεί κανείς τη Μονή Μαχαιρά, ένα από τα παλαιότερα και σημαντικότερα μοναστήρια της Κύπρου και το Φικάρδου, το χωριό που έχει ανακηρυχθεί αρχαίο μνημείο.

5.4 Λεμεσός

Η Λεμεσός είναι δεύτερη σε μέγεθος πόλη του νησιού. Είναι το κύριο εμπορικό λιμάνι κι ένα σημαντικό τουριστικό κέντρο. Οι κάτοικοι αυτής της κοσμοπολίτικης πόλης φημίζονται για την αγάπη τους για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Δύο μεγάλα φεστιβάλ λαμβάνουν χώρα εδώ προσελκύοντας επισκέπτες απ' όλο το νησί: το καρναβάλι την Άνοιξη και η γιορτή του κρασιού προς το τέλος του καλοκαιριού. Άλλωστε η διασκέδαση δεν σταματά στα αναρίθμητα της ξενοδοχεία, ταβέρνες, νυχτερινά κέντρα και αθλητικές εγκαταστάσεις.

Η Λεμεσός βρίσκεται ανάμεσα σε δύο πόλεις – βασιλεία, την Αμαθούντα, στα ανατολικά και το Κούριο στα δυτικά της πόλης. Ανασκαφές φέρνουν συνεχώς νέους θησαυρούς στο φως. Το ελληνορωμαϊκό θέατρο Κουρίου χρησιμοποιείται τώρα για φεστιβάλ μουσικής και θεατρικές παραστάσεις. Κοντά στο Κούριο βρίσκονται τα ερείπια του ιερού του Απόλλωνα Υλατή, θεού των δασών. Ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος και οι Σταυροφόροι άφησαν επίσης τα σημάδια τους στη Λεμεσό καθώς θα δει ο επισκέπτης του μεσαιωνικό κάστρο κοντά στο παλιό λιμάνι και στο κάστρο του Κολοσιού 14 χλδ δυτικά της πόλης.

Η Λεμεσός είναι επίσης γνωστή ως το κέντρο παραγωγής κρασιού. Πίσω από την πόλη, στις νότιες πλαγιές του Τροόδου βρίσκονται τα κρασοχώρια. Σε μεγαλύτερο υψόμετρο υπάρχουν τουριστικά θέρετρα όπως στις Πλάτρες αλλά επίσης εκκλησίες και μοναστήρια, όπως για παράδειγμα η Τροοδίτισσα.

5.5 Πάφος

Η Πάφος βρίσκεται στη νοτιοδυτική γωνιά της Κύπρου και στεγάζει το δεύτερο διεθνές αεροδρόμιο της χώρας. Με το ωραίο της λιμανάκι και το φρούριο του, η Πάφος είναι μια από τις γραφικότερες πόλεις του νησιού. Κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους αυτή ήταν η πρωτεύουσα της Κύπρου. Η μικρή πόλη έχει ψηφιδωτά, αρχαίους τάφους, κατακόμβες και εκκλησίες που συναρπάζουν τους επισκέπτες της. Μάλιστα, ολόκληρη πόλη περιλαμβάνεται στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστική Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ.

Η επαρχία της Πάφου δε είναι μόνο πανέμορφη αλλά και πλούσια σε αρχαιολογικούς χώρους, τοποθεσίες που σχετίζονται με την θεά Αφροδίτη, μέρη οικολογικής και περιβαλλοντικής αξίας και χωριά που διατηρούν πολύ παλαιές παραδόσεις. Στη Λέμπα υπάρχει ένας σημαντικός οικισμός τη χαλκολιθικής περιόδου. Κοντά στη τοποθεσία αυτή έχουν δημιουργηθεί δύο αντίγραφα αυτής της εποχής.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η θεά Αφροδίτη αναδύθηκε από τον αφρό της θάλασσας σε μια τοποθεσία νοτιοανατολικά της Πάφου όπου ένας τεράστιος βράχος στέκει στη θάλασσα. Στη Παλαίπαφο, στα Κούκλια, βρίσκονται τα ερείπια του ιερού της που ήταν σημαντικό κέντρο προσκυνήματος του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Βορειότερα, κοντά στο θέρετρο Πόλης Χρυσοχούς βρίσκονται σε μια σπηλιά τα Λουτρά της Αφροδίτης.

Ο Ακάμας, το δυτικότερο σημείο της Κύπρου, είναι μαγνήτης για όσους αγαπούν τη φύση. Μερικά είδη χλωρίδας και πανίδας εδώ είναι μοναδικά. Οι ακτές του Ακάμας είναι από τις λίγες όπου οι πράσινες χελώνες και οι χελώνες Καρέτα Καρέτα έρχονται για αναπαραγωγή. Η περιοχή μπορεί να εξερευνηθεί με πεζοπορίες στα Μονοπάτια της Φύσης. [Υπουργείο Ανάπτυξης Προγραμμάτων, 1996]

5.6 Αγία Νάπα & Πρωταράς

Η γνωριμία με την περιοχή της Αμμοχώστου, στα ανατολικά, είχε την πιο έντονη γεύση καλοκαιριού. Οι αμμουδιές εδώ ήταν λίγο πιο χρυσές, οι θάλασσες λίγο πιο τirkουάζ και το φως του ήλιου πιο εκτυφλωτικό. Όπως κι η λάμψη της νύχτας που διαρκούσε μέχρι την επόμενη μέρα. Ήλιος, θάλασσα και διασκέδαση είναι τα

βασικά συστατικά του μεθυστικού κοκτέιλ Αγία Νάπα – Πρωτάρας. Ξεκίνησε από το εσωτερικό ψάχνοντας τις μεσαιωνικές εκκλησίες στα χωριά του κάμπου, μέσα στους κήπους με τα κίτρα και τα παταχώραφα (εξαιρετικές οι πατάτες της περιοχής). Στο Λιοπέτρι, στη Σωτήρα και τέλος στη Δερύνεια ανακάλυψα μερικές πολύ ενδιαφέρουσες, όλες πέτρινες, με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και ενδιαφέρουσα τοιχοποιία. Ανακάλυψα και το Λαογραφικό Μουσείο του Δήμου Δερύνειας, ένα παραδοσιακό χωριάτικο σπίτι, με την αυλή και το φούρνο του, επιπλωμένο και εξοπλισμένο με όλα τα σκευή και τα εργαλεία, που χρησιμοποιούσε η κυπριακή οικογένεια στην καθημερινή ζωή της. Εντυπωσιακή είναι η συλλογή από κόσκινα σε διάφορα μεγέθη, για το κοσκίνισμα διαφορετικών υλικών.

Στο Πρωτάρα βλέπει κανείς τι σημαίνει οργανωμένο θέρετρο διακοπών με προσοχή στη λεπτομέρεια. Όλα έχουν αρχή και λόγο ύπαρξης τη θάλασσα. Την κρυστάλλινη γαλάζια θάλασσα με τη χρυσή αμμουδιά. Πεντακάθαρη και οργανωμένη να προσφέρει ότι επιθυμούν οι λάτρες κάθε θαλάσσιου σπορ. Λίγο ψηλότερα χωμάτινος πεζόδρομος με παγκάκια και παρτέρια με λουλούδια. Πιο πάνω οι κήποι των ξενοδοχείων με όλα τα απαραίτητα και πιο πίσω ξενοδοχεία.

Το Κάβο Γκρέκο τη νοτιοανατολική άκρη της Κύπρου. Τοπίο με προσωπικότητα. Βραχώδη και ήσυχα λιμανάκια εναλλάσσονταν με απότομα κρεμαστά βράχια και παντού θάλασσα τρικουάζ και μπλε όσο δεν έπαιρνε άλλο. Οι φαν του ψαροντούφεκου θα το λατρέψουν.

Στην Αγία Νάπα το ίδιο σκηνικό, θάλασσα σμαραγδένια, αμμουδιά χρυσή, παντού πεζόδρομοι, ποδηλατοδρόμοι, παρτέρια με λουλούδια και οι ίδιοι πειρασμοί για διασκέδαση αλλά πολυπληθέστερο το νεανικό κοινό. Ο απόλυτος τόπος για διακοπές για νέους. [Υπουργείο Ανάπτυξης Προγραμμάτων, 1996]

5.7 Χοιροκοιτία

Μια επίσκεψη στη Χοιροκοιτία, το χωριό που βρίσκεται πίσω από το μεγάλο λόφο του προϊστορικού συνοικισμού και το οποίο του έδωσε το όνομα, σε πείθει για την απόφαση των πρώτων κατοίκων της περιοχής να δημιουργήσουν εκεί έναν από τους σημαντικότερους χώρους πολιτισμού που υπήρξαν στην Κύπρο.

Μπορεί ο ποταμός του Μαρωνίου, που χιλιάδες χρόνια πριν έδινε ζωή στους κατοίκους της Νεολιθικής Χοιροκοιτίας, να μην είναι πια ποταμός αλλά ένας χείμαρρος, μπορεί τα δάση που κάλυπταν τότε τα γύρω βουνά να έχουν αποξηλωθεί και να μην κρύβονται πια στα φυλλώματα των δέντρων τα ζώα που έδιναν τροφή στους προϊστορικούς προγόνους. Παραμένει ωστόσο μια αλλιώτικη αύρα, που ο επισκέπτης τη νιώθει.

Μπορεί να είναι μονάχα η αίσθηση του ότι σ' αυτόν το χώρο κάτι σημαντικό συνέβη; Μπορεί να είναι η εικόνα των απομεινारीών μιας κοινωνίας τόσο μακρινής, τόσο φυσικής, τόσο δικής μας, που σε βάζει σε μια διαδικασία ανακατάταξης των πραγμάτων και των σκέψεών σου; Μπορεί.

Το αεράκι όμως στην πλατεία του χωριού, στο λόφο όπου βρίσκεται κτισμένη η εκκλησία του Αγίου Προκοπίου του Πέρση, σε πείθει πως οι αρχαίοι μας πρόγονοι δεν είχαν διαλέξει τυχαία τον τόπο. Η πανοραμική θεά στα γύρω βουνά, τα ασπροχόματα που σμίγουν με το ιδιόχρωμο πράσινο της περιοχής, το γαλάζιο της θάλασσας που τα ενώνει στο βάθος, σου δίνει κατ' αρχάς το αίσθημα ότι βρίσκεσαι σε έναν τόπο διαφορετικό.

Η περιήγηση στα στενά δρομάκια με τα πετρόκτιστα σπίτια φανερώει την εργατικότητα, την κοινωνική συνοχή και δημιουργία των ανθρώπων, που από τον καιρό της Φραγκοκρατίας κτίζουν τη ζωή τους σ' αυτόν τον τόπο. Ίσως και πολύ πιο πριν. Από τον καιρό των Φράγκων, όμως, υπάρχουν φανερές οι μαρτυρίες μιας έντονης δραστηριότητας στη Χοιροκοιτία. Το χωριό παραχωρήθηκε κατά τη Φραγκοκρατία στο τάγμα των Ναϊτών Ιπποτών και μετά στο τάγμα των Ιωαννιτών, οι οποίοι διατηρούσαν την περιοχή σαν σημαντικό διοικητικό φέουδο. Ο πύργος, δηλαδή το κύριο οικοδόμημα του φέουδου της Χοιροκοιτίας, βρίσκεται πολύ κοντά στην τοποθεσία όπου στέκει η παλαιά εκκλησία της Παναγίας του Κάμπου. Μια εκκλησία που αξίζει να επισκεφθείτε, για να δείτε τις υπέροχες τοιχογραφίες της. Ο πύργος της Χοιροκοιτίας καταστράφηκε από τους Τούρκους μετά τη νίκη τους το 1426. Αργότερα έγινε γνωστός με το όνομα Σεράι, ενώ σήμερα μόλις που διακρίνονται κάποια ίχνη από το ιστορικό αυτό κτίσμα.

Η σύγχρονη ζωή των κατοίκων έχει τα τελευταία χρόνια αναβαθμιστεί με τα έργα που έγιναν στην περιοχή, όπως το σύγχρονο δημοτικό σχολείο, το υπό ανέγερση

μουσείο λαϊκής τέχνης και την επιδιόρθωση σπιτιών και άλλων κτισμάτων στον παλαιό πυρήνα του χωριού.

Φιλοπρόοδοι οι κάτοικοι, κι αυτό φαίνεται από το μεράκι με το οποίο εργάστηκαν για να διατηρήσουν τα παλιά σπίτια, από την καθαριότητα και την εργατικότητα τους τόσο σε αγροτικά επαγγέλματα όσο και στον τομέα των υπηρεσιών. Στην περιοχή λειτουργούν γύρω στις πέντε ταβέρνες! Οι ξένοι και ντόπιοι επισκέπτες νιώθουν αμέσως τη φιλοξενία των κατοίκων και αυτό είναι το μεγάλο ατού για τη λογική τουριστική ανάπτυξη που φαίνεται να συμβαίνει στο χωριό αλλά και στη γύρω περιοχή.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Χοιροκοιτίας ανήκει από το 1998 στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο. Είναι οικισμός της Νεολιθικής περιόδου και διασώζεται σε καλύτερη κατάσταση απ' ό τι οι περισσότεροι οικισμοί της ίδιας περιόδου, όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σ' ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο.

Ο νεολιθικός οικισμός απλώνεται στις πλαγιές μιας βραχώδους προεξοχής που ονομάζεται «Βουνός», με τον ποταμό Μαρώνη στα βόρεια. Στην περιοχή έγιναν εκτεταμένες ανασκαφές και θεωρείται ο πιο επιβλητικός νεολιθικός οικισμός της Κύπρου.

Ανακαλύφθηκε το 1934 και ανασκάφηκε από το 1936 έως το 1946, το 1972 και 1976-1977. Το 1998 εντοπίστηκε ένα πολύ μεγάλο, αξιόλογο κτίσμα, το μεγαλύτερο σε μέγεθος που έχει ανασκαφεί μέχρι σήμερα στη Χοιροκοιτία. Η ανασκαφή στο κτίσμα αυτό συνεχίζεται.

Οι κατοικίες του οικισμού είναι κυκλικές και έχουν διάφορες διαστάσεις. Οι πιο μεγάλες έχουν εξωτερική διάμετρο περίπου 10 μ. και εσωτερική 4,2 με 5,6 μ., δηλαδή μία κατοικήσιμη επιφάνεια γύρω στα 14 με 15 τ.μ., αρκετή για να στεγάσει δύο πρόσωπα. Απλώνονται στις πλαγιές του λόφου, κυρίως στη νότια πλευρά του, στις δύο πλευρές ενός μακρόστενου πέτρινου κτίσματος που έχει μήκος 185 μ. και που διατηρείται σε ύψος 3,5 μ. και αρχικά μάλλον πρέπει να είχε το ρόλο του προστατευτικού τείχους για τις κατοικίες που βρίσκονταν ανατολικά του - οι κατοικίες δυτικά του τείχους ήταν λιγότερες και μεταγενέστερες.

Στο νεολιθικό χωριό της Χοιροκοιτίας κατοικούσαν γεωργοί, που καλλιεργούσαν το σιτάρι και το καλαμπόκι, όπως έδειξαν οι αναλύσεις των απανθρακωμένων σπόρων. Το θέρισμα γινόταν με δρεπάνια φτιαγμένα από λάμες πυριτόλιθου, πάνω σε χερούλια από ξύλο ή κόκαλο, που δεν διατηρήθηκαν. Οι σπόροι αλέθονταν σε πέτρινους μύλους (τριπτήρες) που είχαν τη θέση τους έξω από τις κατοικίες.

Το κρέας το προμηθεύονταν από το κυνήγι ή την κτηνοτροφία (αρνιά, κατσίκια και χοίρους) και δεν είχαν καμιά επαφή με τη θάλασσα, που ήταν αρκετά μακριά. Τα εργαλεία των πρώτων κατοίκων της Χοιροκοιτίας είναι από πυριτόλιθο, κόκαλο και πέτρα. Τα εργαλεία από πυριτόλιθο εκτός από τα δρεπάνια, είναι τρίφτες και μαχαίρια. Τα κοκαλένια είναι τρυπητήρια, αιχμές και λεπτές βελόνες. Τα μεγάλα εργαλεία είναι πελεκεϊες από γυαλισμένη πέτρα, μεγάλοι και μικροί κόπανοι. Παρόλο που μόνο πέτρινες λεκάνες διεσώθησαν, δεν θα πρέπει να ξεχνούμε πως υπήρχαν δοχεία από υλικό που δεν άντεξε στο χρόνο όπως το ξύλο, το καλάμι ή το δέρμα. [Aristos Papadopoulos, 2003]

5.8 Όρας

Μπαίνοντας στην κοινότητα Οράς είναι σαν να εισέρχεσαι σε ένα ζωντανό έργο αφηρημένης τέχνης. Χρώματα έντονα, ανάκατα αλλά σμιγμένα με μαεστρία δημιουργούν εικόνες, που δεν ξεχνάς εύκολα.

Τα σπίτια σε φυσικά χρώματα δεν επιβάλλονται αλλά εντάσσονται στο χώρο. Δεν είναι τυχαίο που τα εξοχικά στα γύρω βουνά «βλαστούν» σαν μανιτάρια. Οι βουνοπλαγιές του χωριού έχουν κατακλυστεί τα τελευταία χρόνια από σπιτάκια τυχερών που μπορούν να καυχώνται ότι διαθέτουν «σπίτι στην Ορά».

Το μικρό παλιό εκκλησάκι στην είσοδο του χωριού είναι αφιερωμένο στον Απόστολο Ανδρέα, το ίδιο και η μεγάλη εκκλησία που κτίστηκε με δωρεές και εισφορές των κατοίκων. Στη συνέχεια της διαδρομής, ξεπροβάλλουν δύο πέτρινα μνημεία αφιερωμένα σε ήρωες της κοινότητας: τον Πετράκη Κυπριανού, ο οποίος όντας 17 μόνο ετών αγωνίστηκε κατά των Άγγλων στον Αγώνα του 1955-1959 και έπεσε μαχόμενος στην κοινότητα, και τον αγνοούμενο από την τουρκική εισβολή Πέτρο Μιχαήλ.

Συνεχίζοντας την περιδιάβαση στα στενά δρομάκια του χωριού, δεν μπορεί κανείς να παραβλέψει την παλιά πετρόχτιστη εκκλησία της Αγίας Μαρίας, που ορθώνεται αγέρωχα και λειτουργεί κανονικά. Εκεί τελούνται και τα περισσότερα Μυστήρια, βάπτισης και γάμου, των κατοίκων της κοινότητας.

Δίπλα στην εκκλησία ένα άλλο πολύτιμο απομεινάρι, το παλιό ελαιοτριβείο, που έχει αναπαλαιωθεί με όλον τον χειροκίνητο εξοπλισμό που χρησιμοποιούσαν παλιά για την παραγωγή ελαιόλαδου. Από το ύψος της εκκλησίας αγναντεύει κανείς το μισό περίπου χωριό με τα μικρά σπιτάκια, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι κτισμένα με πλινθάρια που έφτιαχναν οι ίδιοι οι κάτοικοι με τα χέρια τους. Και πόσα δεν έχουν να πουν οι ένοικοί τους για τη δροσιά που απολαμβάνουν σ' αυτά τα σπίτια το καλοκαίρι και τη ζέστη που νιώθουν το χειμώνα...

Κοντά στην εκκλησία βρίσκεται το οίκημα του Κοινοτικού Συμβουλίου, αναπαλαιωμένο σε παραδοσιακό στυλ. Τα παλιά χρόνια λειτουργούσε σαν παρθεναγωγείο.

Εκατό μέτρα παρά πέρα βρίσκεται ένα παμπάλαιο σιδηρουργείο, το οποίο έχει επίσης αναπαλαιωθεί σαν πολιτιστικό κληρονόμημα. Στο χωριό δεν υπάρχουν εμπορικά καταστήματα, αλλά λειτουργούν δύο μπακάλικα, από τα οποία μπορούν οι οικοκυρές να προμηθευθούν βασικά είδη.

Για τα είδη πρώτης ανάγκης, όπως ψωμί, γάλα, φρούτα και λαχανικά, φροντίζουν οι πλανόδιοι, οι οποίοι περνούν καθημερινά από τις γειτονιές και αφήνουν έξω από την πόρτα κάθε οικοκυράς, την παραγγελία από την προηγούμενη μέρα. Μια διαδικασία η οποία μπορεί για τους ανθρώπους των πόλεων να φαίνεται παράξενη, είναι όμως ενταγμένη στην καθημερινότητα των ανθρώπων της Οράς που έχουν συμφιλιωθεί με τη συνειδητή «απομόνωσή» τους. Στο κέντρο του χωριού λειτουργεί εξατάξιο Δημοτικό Σχολείο στο παλιό κτίριο που κτίστηκε το 1906, στο οποίο φοιτούν γύρω στα 30 παιδιά.

Το αναπαλαιωμένο με στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής Κέντρο Νεότητας είναι ίσως το πιο ευδιάκριτο κτίριο στο χωριό. Αφιερωμένο στον ηρώα της ΕΟΚΑ, Πετράκη Κυπριανού, είναι ο μόνος χώρος ψυχαγωγίας των κατοίκων. Άτομα κάθε ηλικίας καταφεύγουν εκεί όλες τις ώρες της μέρας, για να πιούν τον καφέ τους,

να ανταλλάξουν καμιά κουβέντα με τους συγχωριανούς, να διαδώσουν και να σχολιάσουν τα νέα του χωριού, να ξεκουραστούν στη δροσιά της δεντρόφυτης αυλής. Ίσως να είναι το μοναδικό «κέντρο νεότητας» στο οποίο οι ηλικιωμένοι είναι περισσότεροι από τους νέους, τουλάχιστον κατά τη διάρκεια της ημέρας...

Κατά τις βραδινές ώρες οι νεαρότεροι σε ηλικία μαζεύονται εκεί και απομονώνονται στη δική τους αίθουσα, για να πουν τα δικά τους, μακριά από τα μάτια και τα αυτιά των μεγάλων, να κάνουν το τσιγαριλίκι τους και να ακούσουν τη μουσική της αρεσκείας τους.

Το Κέντρο Νεότητας γίνεται πόλος έλξης και για νέους γειτονικών χωριών, οι οποίοι συναντώνται εκεί για κουβέντα και ψυχαγωγία, κυρίως τα Σαββατοκύριακα. Η καρδιά της κοινότητας κτυπά σ' αυτό το Κέντρο. Ολόχρονα διοργανώνονται ποικίλες εκδηλώσεις με τη συμμετοχή των κατοίκων, από πάρτι, διαλέξεις μέχρι αιμοδοσίες.

Το χωριό φημίζεται για το κρυστάλλινο νερό του, δεν είναι τυχαίο που εδώ λειτουργεί εργοστάσιο που εμφιαλώνει νερό. Στην κοινότητα λειτουργούν επίσης πτηνοτροφείο και πτηνοσφαγείο ευρωπαϊκών προδιαγραφών, το οποίο εργοδοτεί αρκετές γυναίκες της κοινότητας, αλλά και των γύρω περιοχών. Εποχιακά λειτουργεί και το ελαιοτριβείο.

Οι Οράτες ασχολούνται αρκετά με τη γεωργία και την παραγωγή εποχιακών προϊόντων, όπως πορτοκάλια, μανταρίνια, χαρούπια, αμύγδαλα, ελιές κτλ. Το γόνιμο έδαφος προσφέρεται για καλλιέργεια και παραγωγή τέτοιων προϊόντων, αρκετά από τα οποία διατίθενται στο εμπόριο. Κάποιοι κάτοικοι ασχολούνται με την παραγωγή γνήσιου μελιού με τα αρώματα της φύσης που περιβάλλει το χωριό.

Ηλικιωμένοι, κυρίως, κάτοικοι εξακολουθούν να ασχολούνται με την κτηνοτροφία που παλιά ήταν η βασική ενασχόληση, ενώ παράγονται ακόμα ντόπια γαλακτοκομικά προϊόντα όπως χαλούμι, τυρί, αναρή κ.ά. [Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης]

5.9 Παλαιχώρι

Το Παλαιχώρι βρίσκεται κοντά στα διοικητικά σύνορα Λευκωσίας – Λεμεσού, διοικητικά ανήκει στην Επαρχία Λευκωσίας, κτισμένο αμφιθεατρικά ανάμεσα σε ψηλά βουνά σε υψόμετρο 900 μέτρων. Δέχεται μια μέση ετήσια βροχόπτωση γύρω στα 800 χιλιοστόμετρα και στην περιοχή του καλλιεργούνται κυρίως αμπέλια οινοποιήσιμων ποικιλιών, λαχανικά, φουντουκιές, καρυδιές, ελιές, φρουτόδεντρα, αμυγδαλιές και νομευτικά φυτά. Το χωριό χωρίζεται στα δύο από την έλευση του ποταμού «Σερράχη» που πηγάζει από τις κορυφές του όρους «Παπούτσα». Κατά τους θερινούς μήνες μετατρέπεται σε ένα πράσινο ποτάμι από τα αμέτρητα πλατάνια και καρυδιές που φυτρώνουν στην κοίτη του ποταμού. Έχει γύρω στους 1100 κατοίκους και είναι από τα πιο ενδιαφέροντα ορεινά χωριά της Κύπρου και Κεφαλοχώρι της Πιτσιλιάς. Διατηρεί τον παραδοσιακό του χαρακτήρα και διαθέτει ιδιαίτερης ομορφιάς φυσικό περιβάλλον σε πλούσιους ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους. Διατηρεί τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις του. Με τους σύγχρονους δρόμους του, αποτελεί συγκοινωνιακό κόμβο μεταξύ Λευκωσίας – Λεμεσού, και τα τουριστικά θέρετρα του Τροόδους. Απέχει 45 περίπου χιλιόμετρα από τις δύο κυριότερες πόλεις της Κύπρου, και 55 χιλιόμετρα από τον διεθνή αερολιμένα της Λάρνακας.

Ο δρόμος προς τα δυτικά οδηγεί στον Ασκά, σε απόσταση 2χλμ., Ο Ασκάς είναι ένα μικρό αλλά γραφικό χωριό που κερδίζει τον επισκέπτη με το θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον που το περιβάλλει και με τα έντονα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής που του δίνουν μια μοναδική γραφικότητα.

Στο χωριό υπάρχουν δύο εκκλησίες με σημαντική ιστορία. Η μια είναι του Τίμιου Προδρόμου και η άλλη του Τίμιου Σταυρού. Υπάρχει επίσης και το εξωκκλήσι της Αγίας Χριστίνας το οποίο σήμερα ονομάζεται εξωκκλήσι της Αγίας Παρασκευής.

Επίσης στο χωριό υπάρχει αγροτουριστική υποδομή, με ξενώνες και χώρους εστίασης. Συνεχίζοντας προς τα δυτικά ο δρόμος οδηγεί προς την Άλωνα, Πολύστυπο και Κυπερούντα. Στα νοτιοδυτικά το Παλαιχώρι συνδέεται με τον Αγρό, 15χλμ., ένα από τα πιο σημαντικά χωριά της Πιτσιλιάς με σημαντική υποδομή σε χώρους διαμονής, εστίασης, και αθλητικών εγκαταστάσεων.

5.9.1 Βιοτεχνία

Η βιοτεχνική παραγωγή στο Παλαιχώρι ποικίλει ως προς τα προϊόντα παρασκευής. Το Παλαιχώρι επιδίδεται στην παρασκευή παραγώγων των σταφυλιών, του χοιρινού και την μεταποίηση γάλακτος και άλλων γεωργικών προϊόντων.

Από το σταφύλι παρασκευάζεται το κρασί και η ζιβανία, τα οποία διατηρούνται σε σκοτεινούς χώρους. Η ζιβανία, παρασκευάζεται με τη μέθοδο της απόσταξης στον παραδοσιακό «λαμπίκο». Η τελευταία είναι ιδιαίτερα αγαπητή στο Παλαιχώρι και άριστα συνδεδεμένη με την παράδοση, γι' αυτό συνοδεύει σημαντικές στιγμές των κατοίκων του. Λόγου χάρη, οι κάτοικοι, έχουν τη συνήθεια να προσφέρουν την ημέρα της εορτής τους, το τοπικό παρασκεύασμα στο προαύλιο της εκκλησίας.

Μικρές βιοτεχνίες παράγουν αλμυρά, παστά και κρασάτα χοιρινά παράγωγα. Τα γνωστότερα αλλαντικά είναι ο παστουρμάς, τα λουκάνικα, τα οποία διαθέτουν ξεχωριστή γεύση, αλλά και τα καπνιστά αλλαντικά, όπως το χοιρομέρι, η λούντζα και το μπέικον. Η αλλαντοποιεία έχει μια μεγάλη παράδοση στο χωριό αλλά και στην περιοχή γενικότερα αφού λόγω των συνθηκών ήταν ένα από τους τρόπους για να διατηρούν το κρέας ολόχρονα και ικανοποιούν τις διατροφικές τους ανάγκες σε κρέας και κρεατοσκευάσματα. Έτσι το σφάξιμο του χοίρου που το κάθε σπίτι ανέθρεφε έπαιρνε μορφή ιεροτελεστίας. Σύμφωνα με την παράδοση η σφαγή γινόταν μετά την γιορτή των Θεοφανείων όπου γινόταν ο Αγιασμός των Υδάτων, αν και σταδιακά η ημερομηνία μετατοπίστηκε σε διάφορες χρονικές περιόδους. Χαρακτηριστικό της ημέρας εκείνης ήταν και οι συχνοί διαπληκτισμοί των μικρών αγοριών του χωριού, που παρευρίσκονταν ομαδικά την ώρα, που ξεκοιλιάζονταν οι χοίροι και συνορίζονταν ποιος θα πάρει τη φούσκα (ουροδόχο κύστη), γιατί τα παλιά χρόνια δεν υπήρχαν άλλα παιχνίδια για τα παιδιά.

Από το κρέας του χοίρου, εκτός από το φρέσκο που καταναλώνονταν τις πρώτες μέρες, γίνονταν και διάφορα άλλα φαγώσιμα παρασκευάσματα, που με κατάλληλη επεξεργασία διατηρούνταν για μελλοντική κατανάλωση. Για τα παρασκευάσματα αυτά έπρεπε να γίνει η κατάλληλη επιλογή των μερών του σφαγμένου χοίρου από πεπειραμένους χωριανούς, οι οποίοι σχημάτιζαν συγγενικές και φιλικές ομάδες, και μετέβαιναν από το ένα σπίτι στο άλλο και τεμάχιζαν το χοίρο

διαχωρίζοντας τα κομμάτια ανάλογα με τον προορισμό του καθενός. Έτσι αφού έκοβαν την κεφαλή και τα πόδια, για να γίνει αργότερα η ζαλατίνα (πηκτή), άρχιζαν το συστηματικό τεμαχισμό κόβοντας πρώτα τα μπούτια, από τα οποία μετά την αφαίρεση των κοκάλων έβγαιναν τα χοιρομέρια. Κατόπιν αποσπούσαν από το μέρος της ράχης με το χοντρό υποδόριο λίπος αφαιρούσαν δυο έως τέσσερις λουρίδες μαζί με το δέρμα για το λαρδί. Μετά διάλεγαν από διάφορα μέρη κομμάτια ψαχνό κρέας και λιγότερο λίπος χωρίς δέρμα για τα λουκάνικα. Όλα αυτά που ξεχώριζαν τα έριχναν σε μια σκάφη για παραπέρα επεξεργασία.

Στο χωριό υπάρχει μια σχετικά ανεπτυγμένη βιοτεχνία στα παραδοσιακά είδη αρτοποιίας καθώς και στα παράγωγα είδη του σταφυλιού, όπως το σουτζούκο και τα κιοφτέρκα, τα οποία παρασκευάζονται από χυμό σταφυλιού, που ακολουθεί μια διαδικασία αποξήρανσης [C.O.T, 2002]

5.9.2 Αγροτουριστικές Δραστηριότητες - Σχέδιο Διαχείρισης Επισκεπτών

Στην προσπάθεια μας αυτή κινητήριο δύναμη αποτελεί η πολύτιμη «πατρική περιουσία» του χωριού μας, κατανεμημένη σοφά στο σπάνιο φυσικό του περιβάλλον με τις πλούσιες εναλλαγές τοπίων και τις μοναδικές ιδιαιτερότητες. Ακόμη συνιστούν οι ανεξάντλητοι πολιτιστικοί της πόροι, τα αστείρευτα αποθέματα ιστορικής, αθλητικής, αρχιτεκτονικής, θρησκευτικής και λαογραφικής της παράδοσης, τα ιστορικά μνημεία, τα μνημεία αγροτικής κληρονομιάς, οι παραδοσιακοί οικισμοί, οι αρχαιολογικοί χώροι, τα θεματικά Μουσεία με την μεγάλη ποικιλία εκθεμάτων τους. Όλες ανεξαιρέτα οι ιστορικές εποχές έχουν αφήσει στον χώρο κομμάτια της ταυτότητάς τους, όπου εύκολα αναγνωρίζει κανείς το πολιτιστικό τους στίγμα.

Έτσι η περιοχή μας, στο σύνολό της, μπορεί να θεωρηθεί μια υπαίθρια Ιστορική Πινακοθήκη του ανθρώπινου πολιτισμού, τα έργα της οποίας εκτίθενται στο αναλλοίωτο κλιματο-γεωφυσικό περιβάλλον που τον ενέπνευσε, προσδίδοντας μάλιστα στα χαρακτηριστικά του την αίσθηση του «αρίστου μέτρου».

Ξεκινώντας την περιδιάβαση του ο επισκέπτης, από το αρχοντικό ο δρόμος θα τον οδηγήσει στον Ναό του Αγίου Λουκά.

5.9.3 Ο Ναός του Αγίου Λουκά

Ο Ναός του Αγίου Λουκά βρίσκεται στην ίδια γειτονιά με το αρχοντικό και αποτελεί πολλές φορές και το σημείο αναφοράς για την καθοδήγηση του επισκέπτη στο αρχοντικό. Ο Ναός του Αγίου Λουκά είναι ένα σύγχρονο κτίσμα του 1918 του τύπου τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο και κτίστηκε στη θέση παλαιότερου ναού, ο οποίος σύμφωνα με ενδείξεις χρονολογείται πριν το 12ο αιώνα. Από τον παλιό ναό διατηρήθηκε το κωδωνοστάσιο το οποίο επανενσωματώθηκε στη νέα εκκλησία. Επίσης το εικονοστάσιο του ναού είναι εκείνο της παλιότερης εκκλησίας με κάποιες προσθήκες όμως. Αλλά σημαντικά στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς είναι η εικόνα του Αγίου Λουκά και το αργυροεπίχρυσο επικάλυμμα της η οποία χρονολογείται στον 17ο αιώνα. Τέλος ο επισκοπικός θρόνος που υπάρχει στην εκκλησία και είναι ένα ξυλόγλυπτο και επίχρυσο έργο του 1860. Στις 18 Οκτωβρίου που τιμάται η γιορτή του Αγίου, γίνεται μεγάλη πανήγυρη στο Ναό.

5.9.4 Το Παλιό Σχολείο

Στα νότια του ναού υπάρχει το παλιό σχολείο. Πρόκειται για ένα μονόχωρο ορθογώνιο παραλληλόγραμμο κτίσμα καλυμμένο με αμφικλινή στέγη, που φέρει χολετρωτά κεραμίδια. Το κτίριο χρησίμευε ως σχολείο κατά τον 19ο αιώνα. Σήμερα χρησιμοποιείται ως κοινοτική βιβλιοθήκη, μέρος της οποίας αποτελείται από τη δωρεά της προσωπικής βιβλιοθήκης του δημοσιογράφου Χριστάκη Κατσαμπά.

5.9.5 Ο Ελιόμυλος του Αγίου Λουκά

Ο ελιόμυλος είναι συνεχόμενος με το παλιό σχολείο στην αυλή του Ναού. Πρόκειται για ένα μονόχωρο ορθογώνιο παραλληλόγραμμο κτίσμα στα νότια του σχολείου. Βρίσκεται σε σχετικά καλή κατάσταση, αφού αποκαταστάθηκε το 1993, και το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού του βρίσκεται επί τόπου.

5.9.6 Ο Στάβλος του Αγίου Λουκά

Κάτω από τον νοτιοανατολικό περίγυρο του ναού υπάρχει ο λεγόμενος Στάβλος του Αγίου Λουκά, ο οποίος έχει περικλυστεί από τον αναλημματικό τοίχο

που κτίστηκε στα νότια και ανατολικά του ναού. Η μόνη είσοδος που υπάρχει είναι ένα θύρωμα ψηλά στον νότιο αναλημματικό τοίχο. Στην τοιχοδομία του ανατολικού τοίχου υπάρχει μια πλάκα που φέρει ημερομηνία 27 Ιουλίου 1818.

Στην βόρεια πλευρά του ναού, σε μια αναπαλαιωμένη κατοικία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής λειτουργεί ένα παραδοσιακό καφενείο, ο «Καβενές της Ευτηχίας» όπου ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει παραδοσιακά εδέσματα και γεύσεις του χωριού μας. Ανηφορίζοντας ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφτεί ένα άλλο μικρό παραδοσιακό εστιατόριο, στην περιοχή «Αγίασμα», που μπορεί να μην κερδίζει τον επισκέπτη με την αρχιτεκτονική του καθώς πρόκειται για ένα νεόκτιστο κτίριο, όμως ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τα παραδοσιακά πιάτα καθώς και την υπέροχη θέα αφού όλο το χωριό απλώνεται στα πόδια του.

Κατηφορίζοντας από τον Ναό του Αγίου Λουκά, περπατώντας μέσα σε παραδοσιακά δρομάκια ο επισκέπτης, πηγαίνοντας δεξιά μπορεί να κατευθυνθεί στον Ναό του Αγίου Γεωργίου ή ακολουθώντας την άλλη κατεύθυνση στην κεντρική πλατεία του χωριού. Στην πορεία ο επισκέπτης μπορεί να δει με λεπτομέρεια τα στοιχεία τις παραδοσιακής τοιχοδομίας. Σε ένα σημείο της διαδρομής ο επισκέπτης μπορεί να δει τα χαλάσματα της οικίας του Ιωάννη του Βουρητή που συνδέεται με την ιστορία της περιοχής με μία τραγελαφική ιστορία. Στην διαδρομή αυτή ο επισκέπτης περνά μέσα από την μικρή αλλά γραφική πλατεία του «Κύπρου Κοτζιήκα», απόδημου και ευεργέτη της κοινότητας μας.

5.9.7 Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου

Πρόκειται για ένα μικρό ξυλόστεγο ναό που το κτίσιμο του χρονολογείται γύρω στον 16ο/17ο αιώνα. Πέρα από τις τοιχογραφίες ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει το χωριό από μια διαφορετική οπτική γωνία. Περπατώντας στον πλακόστρωτο πεζόδρομο ο επισκέπτης μπορεί να καταλήξει στην κεντρική πλατεία.

5.9.8 Η Κεντρική Πλατεία

Η κεντρική πλατεία που παλαιότερα αποτελούσε τον χώρο στάθμευσης του χωριού σήμερα είναι ένας πόλος έλξης επισκεπτών αφού η ανακατασκευή της πριν μερικά χρόνια, με πλακόστρωτα, της έχει προσδώσει χαρακτήρα και σε συνδυασμό

με τις υπάρχουσες υποδομές (μικρά καφενεία- εστιατόρια) ο επισκέπτης μπορεί να περάσει ευχάριστα οποιαδήποτε στιγμή της μέρας. Η περιδιάβαση γύρω από την πλατεία μπορεί να οδηγήσει τον επισκέπτη σε σημαντικά ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία όπως:

5.9.9 Ο Ναός της Παναγίας της Χρυπαντάνας

Ο Ναός βρίσκεται στο κέντρο του χωριού και χρονολογείται από τις αρχές του 16ου αιώνα. Ο επισκέπτης μπορεί να δει μοναδικές τοιχογραφίες που χρονολογούνται από το δεύτερο μισό του 16ου αιώνα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το κτίσμα του ναού έχει αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή και σε συνδυασμό με την συντήρηση των τοιχογραφιών συνθέτουν ένα χαρακτηριστικό δείγμα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ο Ναός είναι αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου. Στις 21 Νοεμβρίου που τιμάται η γιορτή αυτή, γίνεται πανήγυρη στο Ναό.

Δίπλα στον Ναό βρίσκεται η αίθουσα εκδηλώσεων της εκκλησίας, που αν και σύγχρονο κτίσμα εντούτοις διατηρεί τον παραδοσιακό χαρακτήρα αφού είναι κτισμένο με παραδοσιακά υλικά (πέτρα). Ο χώρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν αίθουσα συνεδρίων, πινακοθήκη, δεξιώσεων κτλ. Στο προαύλιο του Ναού βρίσκεται το ηρώο της κοινότητας όπου είναι αναρτημένες πλάκες με τα ονόματα των συγχωριανών μας που έπεσαν κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.

5.9.10 Το Μουσείο Βυζαντινής Κληρονομιάς

Στεγάζεται σε μία αναπαλαιωμένη κατοικία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, και ειδικά διαρρυθμισθείσα για μουσειακή χρήση και βρίσκεται στο κέντρο του χωριού. Στο μουσείο εκτίθενται τα αξιολογότερα έργα θρησκευτικής τέχνης και άλλα ιστορικά τεκμήρια, που διατηρήθηκαν ανά τους αιώνες. Χρονολογικά τα εκθέματα καλύπτουν πολλούς αιώνες, από την Φραγκοκρατία (1192-1489) μέχρι και τον 20ό αιώνα.[C.O.T]

5.9.11 Η Οικία του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη

Δίπλα στον Ναό της Παναγίας της Χρυπαντάνας βρίσκεται η πατρική οικία του αγωνιστή της Ε.Ο.Κ.Α. Πολύκαρπου Γιωρκάτζη και μετέπειτα Υπουργού

στην πρώτη κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το κτίριο έχει αποκατασταθεί και περιέχει εκθεσιακό υλικό για τη ζωή, το έργο και τη δράση του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη.

5.9.12 Το Κρησφύγετο του Γρηγόρη Αυξεντίου

Επίσης, σε ένα δρομάκι δίπλα στον Ναό ο επισκέπτης μπορεί να δει το αναστηλωμένο κρησφύγετο του Γρηγόρη Αυξεντίου. Ο χώρος αυτός αποτελεί σήμερα το Μουσείο Μνήμης του Απελευθερωτικού Αγώνα. Αφήνοντας πίσω του την περιοχή της κεντρικής πλατείας ο επισκέπτης ανηφορίζει προς τον Ναό του Σωτήρος που βρίσκεται απέναντι από τον Ναό του Αγίου Λουκά.

5.9.13 Ο Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Η Αγία Σωτήρα)

Ο Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή Αγία Σωτήρα, όπως επικράτησε να λέγεται σήμερα, βρίσκεται στην κορυφή μιας από τις πλαγιές που δεσπόζουν στο χωριό και αποτελεί ένα κόσμημα πολιτιστικής κληρονομιάς και ιστορίας αφού ανήκει στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Στις 6 Αυγούστου που τιμάται η γιορτή αυτή, γίνεται μεγάλη πανήγυρη στο Ναό. Από την Αγία Σωτήρα ο επισκέπτης μπορεί να κατευθυνθεί προς ένα μοναδικό μνημείο που βρίσκεται σε ένα ύψωμα που δεσπόζει του χωριού.

5.9.14 Το Άγαλμα της Κυπρίας Μάνας

Το έργο φιλοτεχνήθηκε το 1961 προς τιμή των Κύπριων μητέρων που θυσιάστηκαν τα παιδιά τους στον απελευθερωτικό αγώνα του 1955. Από τον λόφο ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει ολόκληρο το χωριό. Συνεχίζοντας την πορεία ο επισκέπτης καταλήγει στον κεντρικό δρόμο, στην είσοδο του χωριού όπου υπάρχει και καφετερία. Από το σημείο αυτό ο επισκέπτης μπορεί είτε να επιστρέψει στο χωριό είτε να προχωρήσει προς την Κοιλάδα της Μαρούλενας, ένας χώρος με σπάνια φυσική ομορφιά.

5.9.15 Η Κοιλάδα της Μαρούλενας. Ο Ναός των Αγίων Αναργύρων

Ο ναός είναι κτισμένος στην περιοχή «Μαρούλενα», έξω από το χωριό (1.5χλμ) όπου άλλοτε άκμασε ο ομώνυμος οικισμός. Αν και ο ναός δεν έχει την αίγλη

άλλων αντίστοιχων ναών του χωριού ο επισκέπτης θα βρει και εδώ αξιόλογα στοιχεία αρχιτεκτονικής τοιχογραφιών και εικόνων. Ο Ναός λειτουργεί την μέρα που δοξάζεται η μνήμη των Αγίων και κάθε Τρίτη της Λαμπρής.

Επίσης σχέδια υπάρχουν για την ανάπλαση του χώρου γύρω από τον ναό με στόχο την δημιουργία εκδρομικού χώρου. Η περιοχή αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στα πλαίσια του σχεδίου δράσης αφού η κοιλάδα της Μαρούλενας, προσφέρει μοναδικές εικόνες φυσικής ομορφιάς. Έτσι ο ταξιδιώτης μπορεί να περπατήσει από τον χωμάτινο δρόμο που συνδέει τον ναό με το χωριό Απλίκι (3χλμ) και να θαυμάσει τις πολύ επικλινείς πλαγιές που, το υψόμετρο φθάνει τα 1110μ. Η διαδρομή αυτή αποτελεί ίσως την ιδανικότερη επιλογή για ανάπτυξη της ορεινής ποδηλασίας (mountain bike) καθώς και ορειβασίας. Φθάνοντας στο Απλίκι ο πεζοπόρος ή ο ποδηλάτης μπορεί να ξεκουραστεί αφού υπάρχουν οι βασικές υποδομές για τον σκοπό αυτό ή να συνεχίσει την διαδρομή του.

Ένα περίπου χιλιόμετρο στ' ανατολικά του Απλικιού, βρίσκεται το φράγμα του Παλαιχωριού, που είναι κατασκευασμένο πάνω στο ρυάκι του Καμπιού. Για τους φίλους του ψαρέματος το φράγμα αποτελεί μια καλή ευκαιρία για να ασχοληθούν με το αγαπημένο τους άθλημα. Στο φράγμα υπάρχουν οι δυνατότητες για να δημιουργηθούν υποδομές που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη και άλλων αθλητικών δραστηριοτήτων όπως βόλτες με κανό κ.α.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω το Παλαιχώρι προσφέρει πολλές επιλογές και δραστηριότητες στον επισκέπτη. Έτσι λοιπόν μία δεύτερη αξιόλογη διαδρομή που μπορεί να ακολουθήσει ο επισκέπτης είναι αυτή στην κοιλάδα του Χαλκωματά. Οι μικρές καλλιεργημένες εκτάσεις που υπάρχουν δίνουν στον επισκέπτη μια γεύση από τον τρόπο εργασίας των κατοίκων. Όπως και στην περίπτωση της κοιλάδας της Μαρούλενας υπάρχουν και εδώ οι προοπτικές για την ανάπτυξη παρεμφερών δραστηριοτήτων αγροτικής φύσεως όμως. Στην περιοχή αυτή λειτουργεί και το Περιφερειακό Δημοτικό Σχολείο της περιοχής. Επίσης ο επισκέπτης μπορεί να ξαποστάσει στο παραδοσιακό καφενείο που υπάρχει, που αν και πρόκειται για ένα σύγχρονο κτίσμα ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό τους ρυθμούς της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής

Στα πλαίσια του ολοκληρωμένου σχεδιασμού στην περιοχή αυτή θα αναπτυχθεί το αγρόκτημα του Αρχοντικού όπου ο επισκέπτης θα μπορεί να ασχοληθεί ο ίδιος με τη γεωργία. Στο πλαίσιο αυτό παρόμοια θεματικά αγροκτήματα μπορούν να αναπτυχθούν και σε άλλες αγροτικές περιοχές γύρω από το χωριό όπως στο Μηλλούρι, Στηλλάρι κ.α.

Η διαδρομή στην κοιλάδα του Χαλκωματά μας οδηγεί στους πρόποδες της Παπούτσας όπου ο επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει δύο διαφορετικές διαδρομές μία προς το χωριό Συκόπετρα, όπου η οδός αυτή καταλήγει στην Λεμεσό. Η δεύτερη διαδρομή μας οδηγεί στα Κρυσφήγετα της ΕΟΚΑ στην Παπούτσα, τα οποία έχουν αναστηλωθεί. Η ανάβαση αυτή αν και κοπιαστική αποζημιώνει στο έπακρο τον επισκέπτη αφού η θέα είναι μοναδική και ταυτόχρονα ο επισκέπτης νιώθει δέος αφού εδώ διαδραματιστήκαν μερικές από τις πιο σημαντικές στιγμές του αγώνα της ΕΟΚΑ. Η διαδρομή αυτή προσφέρει στον επισκέπτη ακόμη μια εναλλακτική λύση. Ακολουθώντας αρχικά τον χωμάτινο δρόμο που αναβαίνει μέχρι τα κρησφύγετα της ΕΟΚΑ. Ο επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει το μονοπάτι μελέτης της φύσης που υπάρχει και να φτάσει στην κορυφή. Οι διαδρομές αυτές μπορούν να πραγματοποιηθούν επίσης και με άλογα. [Γιώργος – Μάχης Καρουζί, 1991]

5.10 Καλαβασός

Το χωριό **Καλαβασός** βρίσκεται 40 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλης της Λάρνακας. Είναι κτισμένο στη δυτική όχθη του **Βασιλικού ποταμού**, σε μέσο υψόμετρο 80 μέτρων. Το χωριό δέχεται μια μέση ετήσια βροχόπτωση γύρω στα 445 χιλιοστόμετρα και στην περιοχή του καλλιεργούνται κυρίως εσπεριδοειδή (πορτοκαλιές, λεμονιές, γκρεϊπφρουτ), οπωροφόρα δέντρα (αχλαδιές), και λαχανικά (πατάτες, ντομάτες και πεπονοειδή). Στις υπόλοιπες περιοχές του καλλιεργούνται σιτηρά, κτηνοτροφικά φυτά, όσπρια, ελιές και χαρουπιές.

Η περιοχή της Καλαβασού προνομιά από πολλές απόψεις και κυρίως λόγω του Βασιλικού ποταμού που εξασφάλιζε την άρδευση και ύδρευση αλλά και των μεταλλοφόρων της κοιτασμάτων, πυκνοκατοικήθηκε από τα αρχαιότερα χρόνια. Η περιοχή αποτελεί σήμερα σημαντικότατο αρχαιολογικό χώρο. Ο συνοικισμός της Τέντας, καθώς και άλλοι συνοικισμοί που ανακαλύφθηκαν στην περιοχή παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Η κοιλάδα του Βασιλικού ποταμού, καθώς και ολόκληρη η γύρω περιοχή, θα πρέπει να ήταν δασωμένη και καταπράσινη σε παλαιότερες εποχές, πράγμα που έδωσε, σύμφωνα προς την επικρατέστερη ερμηνεία και την ονομασία του χωριού. Από την αρχαία ελληνική λέξη "βάσσα", που σημαίνει δασώδης κοιλάδα προήλθε και η ονομασία της κοινότητας.

Ο οικισμός της Καλαβασού υπήρχε κατά την περίοδο του Μεσαίωνα με την ίδια ονομασία και βρίσκεται σημειωμένος σε παλιούς χάρτες με την ονομασία Calavaso και Calavato.

Η εκκλησιά του χωριού είναι αφιερωμένη στη Παναγία και δίπλα από αυτή υπάρχει αρχαίο νεκροταφείο. Στο χωριό υπάρχει επίσης και Τούρκικο Τζαμί.

Σήμερα η Καλαβασός είναι μια αναπτυσσόμενη κοινότητα με όλες τις ανέσεις που προσφέρει η σύγχρονη εποχή. Το χωριό δέχεται καθημερινά αρκετούς ξένους και ντόπιους επισκέπτες που θαυμάζουν από κοντά τις φυσικές ομορφιές και τους αρχαιολογικούς χώρους της κοινότητας.

Η φύση προίκισε το χωριό με μοναδική ομορφιά, απλώνοντας ένα καταπράσινο πέπλο. Το χωριό διασχίζει ο ποταμός Βασιλικός, δημιουργώντας ένα ελικοειδής νοητό δρομάκι. Το φυσικό περιβάλλον του χωριού συντίθεται με πλούσια άγρια βλάστηση, εκτενείς καλλιεργήσιμες περιοχές, καθώς και ένα σημαντικό υδατικό έργο.

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις του χωριού περιλαμβάνουν εσπεριδοειδή – πορτοκαλιές, λεμονιές, γκρέιφρουτ-, οπωροφόρα δέντρα, όπως αχλαδιές, καθώς και μερικά αμπέλια.

Ένα μεγάλο μέρος του χωριού καλύπτεται με άγρια βλάστηση, η οποία αποτελείται από αγριελιές, ασπαλάθους, θυμάρι, μερικά πεύκα, καθώς και χαρουπιές, γνωστές ως «τεράστιες».

Είναι αξιοσημείωτο πως σε παλαιότερες εποχές η άγρια βλάστηση εκτεινόταν σ' όλη την κοιλάδα του ποταμού Βασιλικού. Γ' αυτό άλλωστε συνδέεται η ονομασία του χωριού με την αρχαιοελληνική λέξη «βάσσα», που σημαίνει δασώδης κοιλάδα.

Το σημαντικό υδατικό έργο της Καλαβασού, το φράγμα το οποίο κατασκευάστηκε πάνω στο Βασιλικό ποταμό, συμβάλλει στην άρδευση σημαντικής έκτασης γης. Το συγκεκριμένο έργο έλαβε χώρα μεταξύ των ετών 1983 με 1985, έχει ύψος πενήντα επτά μέτρα, μήκος δυο χμ, και επιφάνεια οχτακόσια εβδομήντα πέντε χιλιάδες τμ. Το φράγμα της Καλαβασού μαζί μ' αυτό του Διπόταμου θεωρούνται η «κύρια πηγή άρδευσης του υδατικού έργου Βασιλικού- Πεντάσχοινου».

Επίσης, χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς η παράδοση, η οποία σχετίζεται με τον ποταμό Βασιλικό. Συγκεκριμένα, η Αγία Ελένη ενώ επέστρεφε από τα Ιεροσόλυμα προσάραξε στο ποταμό Τέτιο, που μετονομάστηκε σε Βασιλικό.

Τέλος, στο χωριό υπάρχει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της κυπριακής πανίδας. Σαφέστερα, στο χωριό υπάρχουν διάφορα είδη κυνηγιού, όπως λαγοί και πέρδικες. [Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια ,Τ.6]

Ξέγνοιαστες διακοπές στα χωριά της Κύπρου με οδηγούς την Παράδοση και τη Φύση. Το πρόγραμμα του Αγροτουρισμού άρχισε να εφαρμόζεται από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού το 1992. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν όσοι επιθυμούν να μετατρέψουν τις υφιστάμενες κατοικίες σε τουριστικά καταλύματα, παραδοσιακά εστιατόρια, τουριστικά μαγαζάκια και πολιτιστικά κέντρα. Όλα αυτά πρέπει να έχουν χαρακτήρα που να εντάσσεται στο παραδοσιακό περιβάλλον της κοινότητας.

Ο Αγροτουρισμός προσφέρει στο ντόπιο και ξένο τουρίστα, την ευκαιρία να περάσει στις διακοπές του κοντά στη φύση και κοντά στους απλούς και φιλόξενους ανθρώπους της κυπριακής υπαίθρου, να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα, τον παραδοσιακό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα, να δοκιμάσει την παραδοσιακή κυπριακή κουζίνα και τα παραδοσιακά προϊόντα του τόπου και να θαυμάσει τα διάφορα είδη λαϊκής παράδοσης και τέχνης. Επίσης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τον αγροτικό τρόπο ζωής και πολλές φορές να συμμετάσχει στις αγροτικές εργασίες αν το επιθυμεί.

Σε αυτά τα αναπαλαιωμένα καταλύματα ο τουρίστας θα βρει αμέσως μια ζεστή ατμόσφαιρα που θα του μείνει αξέχαστη. Παράλληλα θα ζήσει πολλές ευχάριστες εκπλήξεις έξω στη φύση, με περίπατους στα καταπράσινα μονοπάτια, με κολύμπι σε καταγάλανα νερά, με επισκέψεις σε ιστορικά μοναστήρια και

αρχαιολογικού χώρους και γενικά την μοναδικότητα που προσφέρουν τα κυπριακά χωριά. Σήμερα ο Αγροτουρισμός αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι του κυπριακού τουρισμού που περιλαμβάνει σε όλη την Κύπρο παραδοσιακά καταλύματα ιστορικής αξίας, έτοιμα να προσφέρουν μια νέα πρόταση διακοπών.

5.11 Κακοπετριά

Η Κακοπετριά είναι ίσως το μοναδικό χωριό στην Κύπρο που συνδυάζει τη μεγάλη τουριστική ανάπτυξη με την ταυτόχρονη διατήρηση του παλιού, καλού εαυτού του... Κτισμένη στους πρόποδες του Τροόδους, καταπράσινη και με μια ηρεμία που ξαφνιάζει για τουριστική κοινότητα, αποτελεί ιδανικό προορισμό για μονοήμερη εκδρομή αλλά και για πολυήμερη διαμονή, αφού διαθέτει αρκετά οργανωμένα καταλύματα.

Όποια εποχή και να επισκεφθεί κανείς την Κακοπετριά θα φύγει με το μυαλό ξεκούραστο και γεμάτο γήινα χρώματα. Ιδιαίτερα εάν η επίσκεψή του γίνει καλοκαίρι, θα αντιληφθεί ότι μέσα στον καύσωνα υπάρχουν και μέρη που παραμένουν δροσερά... Εξάλλου δεν υπάρχουν πολλά χωριά που να βρίσκονται τόσο κοντά στην πρωτεύουσα και στους δρόμους τους να κυλούν τρεχούμενα νερά...

Η περιδιάβασή σας θα πρέπει ν' αρχίσει με έναν περίπατο στον παλιό πυρήνα του χωριού. Το τοπίο είναι ειδυλλιακό! Στενά δρομάκια, καλοδιατηρημένα και ανακατασκευασμένα παλαιά σπίτια σε μεταφέρουν σε άλλες εποχές.

Περάστε πάνω από τις γέφυρες και απολαύστε το γαργάρισμα του νερού, επισκεφθείτε τους μύλους και ενημερωθείτε για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσαν στα παλιά χρόνια χρησιμοποιώντας το νερό ως πηγή ενέργειας.

Τα νερά των ποταμών Καρκώτη και Γαρίλλη, που ενώνονται μέσα στο χωριό δημιουργώντας τον ποταμό Κλάριο, δίνουν ζωή, ήχους, χρώμα, χαρά στην κοινότητα. Ο Κλάριος μεταφέρει αυτήν τη ζωή, αυτήν τη χαρά στην κοιλάδα της Σολέας, την οποία διασχίζει πριν χυθεί στον κόλπο της Μόρφου, στην Πεντάγια.

Η κοινότητα, όπως μας είπε ο πρόεδρος της Ανδρέας Αριστείδου Περατικός, έχει σήμερα γύρω στους 1300 μόνιμους κατοίκους. Καθημερινά και κυρίως τα Σαββατοκύριακα ο πληθυσμός της πολλαπλασιάζεται.

Από τότε άρχισε και η τουριστική αξιοποίηση του χωριού. Η φυσική ομορφιά του τοπίου, το κλίμα, η φιλοξενία των κατοίκων, η καθαριότητα και οι υπηρεσίες που προσφέρει η κοινότητα με καταστήματα που μένουν ανοικτά ως αργά, τα πολλά εστιατόρια και ξενοδοχεία που έχουν δημιουργηθεί, μετέτρεψαν τις τελευταίες δεκαετίες την Κακοπετριά στο πιο οργανωμένο και ζακουστό ορεινό μας θέρετρο.

Από ανασκαφές που έγιναν στο χωριό, μαρτυρείται πως η περιοχή κατοικήθηκε γύρω στον 6ον – 7ον αιώνα. Τα ευρήματα των ανασκαφών: ένας αποθέτης αρχαίου ιερού, που κατά πάσα πιθανότητα ανήκε στη θεά Αθηνά, και μεγάλος αριθμός από κεραμικά αγγεία αλλά και ασβεστολιθικά μικρά αγάλματα και μπρούντζινες και σιδερένιες αιχμές από βέλη και δόρατα, χρονολογούνται στην Κυπροαρχαϊκή και Κυπροκλασική περίοδο. Βρέθηκαν ακόμα μικρά αγάλματα που παριστάνουν τον Ηρακλή. Όλα τα ευρήματα αυτά βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας.

Παλαιότερα η Κακοπετριά φημιζόταν για την εκτροφή μεταξοσκωλήκων και την παραγωγή και επεξεργασία μεταξιού, μια παράδοση που συνεχίστηκε και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Σύμφωνα με αναφορές, μετάξι από την Κακοπετριά και άλλα χωριά της Κύπρου χρησιμοποιήθηκε από τους Άγγλους για την κατασκευή αλεξίπτωτων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Παλιά Κακοπετριά, ο πρώτος πυρήνας του χωριού, αποτελεί το κόσμημα του θέρετρου. Το «Παλιό Χωριό», όπως το λένε οι κάτοικοι, δίνει μιαν αυθεντική εικόνα του παραδοσιακού χωριού της Κύπρου. Τα γραφικά διώροφα πλινθόκτιστα σπίτια του, κτισμένα το ένα δίπλα από το άλλο, με μπαλκόνια που ανοίγουν στο πράσινο του ποταμού, μαρτυρούν γιατί αναπτύχθηκε και αναπτύσσεται τουριστικά ο τόπος. Είναι εικόνες που δεν βρίσκεις σε κανένα άλλο παραδοσιακό χωριό.

Ολόκληρη η περιοχή της Παλιάς Κακοπετριάς έχει κηρυχθεί ως ελεγχόμενη από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Ωστόσο, χωρίς την ενεργό συμμετοχή και στήριξη των κατοίκων στις προσπάθειες για συντήρηση και αποκατάσταση της περιοχής, λίγα θα επιτυγχανόνταν. Με τη συνεργασία της κοινότητας έχει δημιουργηθεί το πρωτοποριακό για την Κύπρο υπόγειο αποχετευτικό σύστημα κάτω από τον κεντρικό λιθόστρωτο δρόμο του χωριού.

Εκείνο, ωστόσο, που δεν πρέπει να παραλείψει να δει κάποιος στο χωριό είναι τον συντηρημένο «Μύλο της Γωνιάς». Όπως μας πληροφορεί ο πρόεδρος της κοινότητας, Ανδρέας Περατικός, η Κακοπετριά είχε παλιά δύο νερόμυλους, το «Μύλο της Γωνιάς» και το «Μύλο του Χατζησταυρινού».

Οι δύο νερόμυλοι άρχισαν τη λειτουργία τους το 1754 και την τερμάτισαν λίγο μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Άλεθαν σιτάρι και κριθάρι φτιάχνοντας αλεύρι όχι μόνο για τους κατοίκους της περιοχής αλλά και της Μεσαορίας, της Πιτσιλιάς, των Αμπελοχωριών ακόμα και της Πάφου. Μάλιστα η πελατεία ήταν τόση, που χρειαζόταν να περιμένουν μέχρι και δύο ημέρες για να μπουν στην ουρά...

Σήμερα διατηρείται μόνον ο «Μύλος της Γωνιάς», αφού ο «Μύλος του Χατζησταυριανού» κατεδαφίστηκε. Οι επισκέπτες του νερόμυλου «Της Γωνιάς» μπορούν να μάθουν την ιστορία του και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσε από τα κείμενα και τις εικόνες που βρίσκονται αναρτημένα στο χώρο.

Ο επισκέπτης του χωριού δεν πρέπει να παραλείψει να δει από κοντά και την... πέτρα του σκανδάλου. Τη γνωστή ως «Πέτρα του Αντρογόνου», στην οποία κατά μία παράδοση οφείλει το όνομά του το χωριό. Είναι μια μεγάλη πέτρα που περιβάλλεται από μια μικρή πλατεία στην είσοδο της Παλιάς Κακοπετριάς.

Με την «Πέτρα του Αντρογόνου» συνδέονται πολλές παραδόσεις. Σύμφωνα με μια παράδοση, κάθε ζευγάρι μετά την τέλεση του γάμου του έπρεπε να κάνει το γύρο της «Πέτρας», να καθίσει πάνω σ' αυτήν και απ' εκεί να ευχηθούν ο γάμος τους να «στεριώσει και να προκόψει».

Μια άλλη, τραγική αναφορά, λέει ότι η πέτρα κατακύλησε και καταπλάκωσε ένα νιόπαντρο ζευγάρι και από τότε ονομάστηκε «Κακόπετρα», δίνοντας αργότερα και το όνομα Κακοπετριά στην περιοχή. Όπως και να έχει η παράδοση, η επίσκεψη στην Κακοπετριά μόνο καλές εντυπώσεις θα σας αφήσει.

5.11.1 Ο Άγιος Νικόλαος της Στέγης

Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου της Στέγης είναι ένα παγκόσμιο μνημείο, αφού έχει περιληφθεί στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ.

Βρίσκεται κοντά στην ορεινή Κακοπετριά και είναι το μόνο απομεινάρει παλαιού μοναστηριού. Όπως φαίνεται από την εκκλησία, το μοναστήρι ιδρύθηκε τον 11ον αιώνα. Το μοναστήρι φαίνεται ότι βρισκόταν σε κάποια ακμή, τόσο κατά τη Μέση Βυζαντινή περίοδο όσο και κατά τη Φραγκοκρατία. Παρήκμασε τον 17ον αιώνα και στα τέλη του αιώνα αυτού διαλύθηκε. Όταν το 1735 ο Ρώσος μοναχός Βασίλι Μπάρσκι το επισκέφτηκε, εκεί συνάντησε και μοναχούς. Αργότερα τα κτήματα του μοναστηριού ενοικιάζονταν σε κληρικούς και στα τέλη του 19ου αιώνα και σε λαϊκούς.

Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της κοινότητας στο διαδίκτυο: Η εκκλησία διακοσμήθηκε με τοιχογραφίες, ήδη από τον 11ον αιώνα. Από τις τοιχογραφίες όμως του 11ου αιώνα, λίγες μόνο σώζονται σήμερα. Οι τοιχογραφίες αυτές ξεχωρίζουν για τα αδρά χαρακτηριστικά, την έντονη σχηματική γραμμή, την περιορισμένη χρωματική κλίμακα, αλλά και τον έντονο ψυχισμό, ιδιαίτερα των πορτρέτων των αγίων, όπως περιγράφουμε πιο κάτω:

Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας εικονίζεται η Θεοτόκος όρθια, σε στάση δέησης, ανάμεσα στους αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ, ντυμένους με αυτοκρατορική στολή και σε μετωπική στάση. Στην ανατολική καμάρα, πάνω από το βήμα, εικονίζονται η Ανάληψη (βόρειο μισό) και η Πεντηκοστή (νότιο μισό). Στη δυτική καμάρα εικονίζονται η Μεταμόρφωση και η Έγερση του Λαζάρου (νότιο μισό) και η Βαϊοφόρος (βόρειο μισό). Στον δυτικό τοίχο, πάνω από την είσοδο, πολύ κατεστραμμένη η Κοίμησις της Θεοτόκου. Στον βόρειο τοίχο, κάτω από τη σκηνή με τις Μυροφόρες, μπροστά στο Κενό Μνημείο και καλυμμένες εν μέρει από αυτή, εικονίζονται η Αποκαθήλωση και ο Ενταφιασμός του Χριστού.

Στον ανατολικό τοίχο, νοτίως της αψίδας, εικονίζεται ο Άγιος Ζαχαρίας. Στο αβαθές τυφλό τόξο, πάνω από τη δυτική είσοδο, εικονίζεται ο Άγιος Νικόλαος πολύ

κατεστραμμένος. Όταν προστέθηκε ο νάρθηκας, τότε διακοσμήθηκε με τη σκηνή της Δευτέρας Παρουσίας. Σήμερα, όμως, το μεγαλύτερο μέρος έχει καταστραφεί.

Στον 17ον αιώνα χρονολογείται και το εικονοστάσιο της εκκλησίας. Τα βημόθυρα και η εικόνα του Αγίου Νικολάου, όπως και οι εικόνες του Χριστού και της Παναγίας στο τέμπλο, είναι έργα του Παύλου ιερογράφου. Ίσως έργο του ίδιου ζωγράφου να είναι και ο Σταυρός. [[www..Kakopetria.org.cy](http://www.Kakopetria.org.cy)]

5.12 Οδού

Η εικόνα του χωριού Οδού, από το δρόμο που οδηγεί στο χωριό Φαρμακάς, δεν μπορεί να περιγραφεί με λόγια ούτε και να χωρέσει σε μια φωτογραφία. Δρόμοι που μοιάζουν με ατελείωτα φίδια «κινούνται» δεξιά κι αριστερά και διακόπτουν ένα τοπίο ζωγραφισμένο με όλες τις αποχρώσεις του πρασίνου. Οι παράξενοι βουνίσιοι σχηματισμοί υποβάλλουν μια θεατρική διάθεση. Βρίσκεσαι σ' ένα από τα πιο ωραία σκηνικά που μπορείς να συναντήσεις στην Πιτσιλιά...

Τα δύο αυτά καφενεία είναι η ζωή της μικρής κοινότητας των 156 κατοίκων και βρίσκονται σε μια γραφική πλατεία, η οποία διατηρεί το παλιό της χρώμα. Τελευταίως, μάλιστα, αναβαθμίζεται αισθητικά με πλακόστρωτα, προσεγμένες κατασκευές και αναπαλαιώσεις κτιρίων.

Στο χωριό υπάρχουν και δύο βρύσες με φυσική ροή νερού, οι οποίες μαρτυρούν ότι ο τόπος είναι ευνοημένος από τη φύση. Ο Βασιλοπόταμος που ποτίζει τα χωράφια και το υψόμετρο της Οδού (γύρω στα 850 μέτρα από τη θάλασσα) συμβάλλουν στην πλούσια παραγωγή σε φρέσκα φρούτα και λαχανικά.

Το σίγουρο, για τον ανυποψίαστο επισκέπτη της απόμερης κοινότητας, είναι ότι με την είσοδό του στην Οδού θα ανακαλύψει ξανά και τις πέντε του αισθήσεις. Από τη γεύση των φρέσκων φρούτων και του γνήσιου μελιού, τα αρώματα των τριανταφυλλιών που βρίσκονται γύρω από το χωριό, το πράσινο σε όλες του τις αποχρώσεις που περιβάλλει το ποτάμι και καλύπτει τα γύρω βουνά, μέχρι το ανθρώπινο άγγιγμα (στην Οδού κάνουν ακόμα χειραψία) και τη μεγάλη έκπληξη που μας περίμενε: το κελάηδισμα των αηδονιών! Ναι, τ' αηδόνια δεν σ' αφήνουνε να

κοιμηθείς στην Οδού... Η καλύτερη εποχή, λέει, για να επισκεφθεί κάποιος το χωριό και ν' ακούσει τ' αηδόνια, είναι η Άνοιξη.

Ο κάτοικος της πόλης, όμως, οφείλει να πάει προετοιμασμένος για ν' αντέξει μια τέτοια ομορφιά. Τόση ηρεμία και ποιότητα ζωής. Για να μην τον καταλάβει η ανεξήγητη κατάθλιψη, όταν θα βλέπει το χωριό να χάνεται μέσα στα φιδίσια δρομάκια, πίσω από τα βουνά που κρύβουν, για τόσους αιώνες, το μυστικό της καλής ζωής του...

Η πιο πιθανή εξήγηση για το όνομα του χωριού, είναι αυτή που αναφέρει ότι αυτό προέρχεται από τη γεωγραφική του περιοχή. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών επαρχιών και θεωρείται ότι στο παρελθόν βρισκόταν στο μέσο μιας κυρίας οδού που ένωνε τις τρεις επαρχίες. [www.Cyprus.com]

5.13 Πλάτρες

Οι Πλάτρες είναι χωριό της επαρχίας Λεμεσού και απέχει 42 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης της Λεμεσού. Το χωριό βρίσκεται κτισμένο σε πανοραμική θέση στη καρδιά του Τροόδους και αποτελεί κυκλοφοριακό κόμβο οποίος συνδέει τα χωριά της Μαραθάσας, το Τροόδος, τη Λεμεσό και την Πάφο.

Από συγκοινωνιακής άποψης οι Κάτω Πλάτρες συνδέονται με το χωριό Φοινί στα βόρεια, με της Πάνω Πλάτρες στα βορειοανατολικά και με το χωριό Μανδριά στα νοτιοδυτικά. Το χωριό βρίσκεται κτισμένο σε μέσο υψόμετρο 920 μέτρα και δέχεται μια μέση ετήσια βροχόπτωση γύρω στα 810 χιλιοστόμετρα. Στη περιοχή του χωριού καλλιεργούνται αμπέλια οινοποιήσιμων ποικιλιών καθώς επίσης και διάφορα φρουτόδεντρα (κερασιές, μηλιές, αχλαδιές, δαμασκηνιές, ροδακινιές). Η μεγαλύτερη έκταση του χωριού είναι ακαλλιέργητη και σε αυτή φυτρώνει άγρια φυσική βλάστηση. Μέρος της διοικητικής του έκτασης καταλαμβάνεται από το κρατικό δάσος του Τροόδους. Αρκετοί κάτοικοι του χωριού ασχολούνται με τον τουρισμό, την ξυλουργία, την μελισσοκομία και αρκετοί εργάζονται σε ξενοδοχεία στις Πάνω Πλάτρες.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ραγδαία οικιστική ανάπτυξη η οποία επεκτείνεται σε ακτίνα τριών περίπου χιλιομέτρων από τον πυρήνα του χωριού τόσο

προς τα Μανδριά όσο και προς το Φοινί και της Πάνω Πλάτρες. Και αυτό γιατί οι κάτοικοι, τόσο οι ντόπιοι όσο και οι ξένοι που κτίζουν στο χωριό, βρήκαν την περιοχή σαν ιδανικό μέρος από πλευράς φυσικής ομορφιάς, πανοραμικής θέας, δροσερό κλίμα, ήσυχο περιβάλλον όπου το κελάδημα των αηδονιών σε κάνουν να νιώθεις απέραντη γαλήνη και ηρεμία, εξ ου και ο μεγάλος ποιητής Γεώργιος Σεφέρης αναφέρει στο ποίημα του «Ελένη» ότι τα αηδόνια δεν σε αφήνουν να κοιμηθείς στις Πλάτρες.

Οι Κάτω Πλάτρες, χωριό μοναδικής ομορφιάς χτισμένο σε πανοραμική θέση, βρίσκεται περί τα σαράντα δυο χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης της Λεμεσού. Μια υπέροχη διαδρομή διαμέσου φαρδιών ελικοειδών δρόμων οδηγούν στην καρδιά της βουνοκορφής του Τροόδους, στις Κάτω Πλάτρες.

Με αφετηρία την πόλη της Λεμεσού οδεύοντας προς την οροσειρά του Τροόδους θα ξεπροβάλει το χωριό. Ειδικότερα, η διαδρομή διαπερνά μέσα από τα χωριά Άλασα, Δωρός, Λάνια, Τριμίκλινη καθώς και την περιοχή Σαΐτα. Έπειτα, στα αριστερά εμφανίζονται διαδοχικά το Πέρα Πεδί, τα Μαντριά και τέλος οι Κάτω Πλάτρες. Καθ' οδόν προς το χωριό, ο περιηγητής έχει την ευκαιρία να θαυμάσει τόσο την κοιλάδα όσο και το φράγμα του Κούρη, το μεγαλύτερο φράγμα σε ολόκληρο το νησί.

Στην είσοδο του χωριού βρίσκονται μια σειρά από νεόκτιστα σπίτια πνιγμένα στο πράσινο και στις μυρουδιές του πεύκου. Ακολουθεί το τοπικό οινοποιείο και το Περιφερειακό Δημοτικό Σχολείο, το οποίο αναδύεται στο μέσο ενός ολάνθιστου και περιποιημένου κήπου με υπέροχα χρώματα. Το γραφικό αυτό σχολείο ανάγεται στα μέσα του 20ου αιώνα.

Πλησίον του Δημοτικού Σχολείου, ορθώνεται η κύρια εκκλησία του χωριού, η οποία είναι αφιερωμένη στον Άγιο Δημήτριο. Η εκκλησία θεωρείται χτίσμα του 18ου ή του 19ου αιώνα. Το εσωτερικό της κοσμείται μ' ένα εξάισια φιλοτεχνημένο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1898. Κάθε χρόνο στις 26 Οκτωβρίου, στο χώρο γύρω από την εκκλησία, λαμβάνει χώρα το μεγάλο πανηγύρι του Αγίου Δημητρίου.

Αξίζει κανείς να παρατηρήσει το παλιό εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου, το οποίο βρίσκεται σε απόσταση μερικών μέτρων από την κεντρική εκκλησία. Το συγκεκριμένο εκκλησάκι, αποτελεί οικοδόμημα προγενέστερο του 18ου αιώνα.

Οδεύοντας προς στην καρδιά του χωριού, στα δεξιά βρίσκονται τα κτίρια του Κοινοτικού Συμβουλίου καθώς και την κεντρική πλατεία. Σ' αυτή, παρατηρεί κανείς τη Συνεργατική Πιστωτική Εταιρεία, το Συνεργατικό Παντοπωλείο και τα παραδοσιακά καφενεία, τα οποία θεωρούνται σημεία συνάντησης και χώροι ψυχαγωγίας των χωριανών.

Στα βόρεια της πλατείας βρίσκεται η αφετηρία του δρόμου προς το Φοινί, ενώ στα ανατολικά προς τις Πάνω Πλάτρες. Στο δρόμο, λοιπόν, προς το Φοινί, υπάρχει το πλακόστρωτο πάρκο της κοινότητας. Το πάρκο πλαισιώνουν τοίχοι επενδυμένοι με τοπική πέτρα, καθώς και ξύλινη περίφραξη. Το πάρκο διαθέτει μικρό παιχνιδότοπο, ο οποίος αποτελεί ένα «ασφαλές καταφύγιο» για τα παιδιά.

Στα ανατολικά της πλατείας, καθ' οδόν προς τις Πάνω Πλάτρες, ιδίως κατά τους ανοιξιάτικους μήνες, σαηνεύει το μαγευτικό τοπίο με τα οπωροφόρα δένδρα του. Θα έλεγε κανείς, πως η φύση είναι ντυμένη με ένα πολύχρωμο πέπλο, πλεγμένο με πολύχρωμους ανθούς. Ειδικότερα, στην περιοχή, όπως άλλωστε και σε ολόκληρο το χωριό, καρποφορούν κερασιές, μηλιές, αχλαδιές και ροδακινιές.

Σε αυτή την περιοχή, βρίσκεται και το εξωκλήσι του Τίμιου Προδρόμου, γνωστό και ως «προσευχητάριο των περαστικών». Πρέπει να σημειωθεί πως το συγκεκριμένο εξωκλήσι επισκέπτονται αρκετοί παραθεριστές, γι' αυτό ονομάστηκε και «καλοκαιρινό εξωκλήσι».

Εντύπωση προκαλεί ένας από τους λόφους που «αγκαλιάζουν» το χωριό, γνωστός ως Καστρόβουνο. Σ' αυτό, δημιουργήθηκε ένα Μονοπάτι της Φύσης, το οποίο καλύπτει μια διαδρομή οχτακόσιων πενήντα μέτρων περίπου. Στο συγκεκριμένο λόφο ευδοκιμούν διάφορα είδη βοτάνων, γ' αυτό άλλωστε φέρει την ονομασία **Βοτανικός Κήπος**. Πλήθος επισκεπτών περιδιαβαίνουν στο μονοπάτι για να θαυμάσουν και να γνωρίσουν το μεγαλείο της κυπριακής φύσης

Τέλος ο επισκέπτης μπορεί να γνωρίσει την πατροπαράδοτη φιλοξενία των κατοίκων της κοινότητας, διαμένοντας είτε στη μικρή ξενοδοχειακή μονάδα είτε σε ένα από τα ενοικιαζόμενα σπιτάκια του χωριού. Επίσης έχει την ευκαιρία να δοκιμάσει τα πατροπαράδοτα εδέσματα του τόπου μας σε ένα από τα τρία εστιατόρια των Κάτω Πλατρών.[Μεγάλη κυπριακή εγκυκλοπαίδεια, τ.5 και τ.6]

Στις Κάτω Πλάτρες επιβίωσαν μια σειρά από παραδοσιακές τέχνες, όπως του κατασκευαστή τούβλων και κεραμιδιών, του «τορνάρη», του παπλωματά και του «σκαρπάρη» ή αλλιώς «τσαγκάρη». Η πιο διαδεδομένη τέχνη ήταν του «τορνάρη», γι' αυτό άλλωστε το χωριό, παλαιότερα, ήταν γνωστό και ως Τορνάρηδες. Ας γνωρίσουμε, όμως καλύτερα, τις παραδοσιακές ασχολίες των κατοίκων του χωριού.

Η βασική ασχολία των κατοίκων του χωριού, όπως προαναφέρθηκε, ήταν η επεξεργασία και η διακόσμηση του ξύλου και σπανιότερα των αγγείων με τόννο. Ο τόννος, το βασικό εργαλείο των ξυλόγλυπτων αλλά και των αγγειοπλαστών ήταν χειροκίνητος. Το εργαλείο αυτό αποτελείται από «δυο χοντρές μορίνες» ή αλλιώς δοκάρια, με ορθογώνια διατομή, οι οποίες τοποθετούνταν παράλληλα στο δάπεδο.

Το τόννεμα τόσο του ξύλου όσο και του αγγείου απαιτούσε αρκετή δεξιοτεχνία και προσοχή. Λόγου χάρη, για να διακοσμηθεί ένα μέρος του ξύλου έπρεπε αρχικά να σχηματοποιηθεί μ' ένα σκεπάρνι. Στη συνέχεια, τοποθετείτο στον τόννο. Ο τεχνίτης συνήθως καθόταν σ' ένα σκαμνί κρατώντας με το ένα του χέρι το δοξάρι και με το άλλο το σμιλάρι ή τη «δρούπα», δηλαδή σκαρπέλα διαφόρων ειδών-«στρογγυλή, ίσια, μεσαία, στενή». Με τη χορδή του δοξαριού τόννευε την περιφέρεια του ξύλου. Καθώς κινούσε το δοξάρι του τόννου ταυτόχρονα με το σμιλάρι ακουμπούσε το ξύλο, το οποίο ήθελε να διακοσμήσει.

Τα συνηθέστερα διακοσμητικά μοτίβα πάνω σε ξύλα ήταν οι ρόδακες, τα κλαδιά, τα λουλούδια και πολλά γεωμετρικά σχέδια. Συχνά τα σχέδια γινόνταν ανάλογα με την παραγγελία.

Δυστυχώς η τέχνη επεξεργασίας αντικειμένων με τόννο έχει σχεδόν εκλείψει. Παρ' όλα αυτά, την θαυμάσια αυτή τεχνική «θυμίζουν» μέχρι τις μέρες μας, αρκετά από τα έπιπλα που κοσμούν τα παραδοσιακά σπίτια των Κάτω Πλατρών.

Αρκετοί κάτοικοι του χωριού εργάζονταν σε υπαίθρια εργαστήρια κατασκευής τούβλων και κεραμιδιών. Οι εργάτες αρχικά «κοσσινίζουν» το ντόπιο χώμα, έκαναν δηλαδή διαλογή των λίθων από το χώμα. Το «καθαρό» χώμα, μ' άλλα λόγια αυτό που δεν περιείχε πέτρες το τοποθετούσαν σε ειδικά καλούπια. Έπειτα, έψηναν το χώμα στα καμίνια, δηλαδή μικρούς φούρνους συνήθως πρόχειρα κατασκευασμένους από χώμα και τούβλα. Η τέχνη της κατασκευής χειροποίητων τούβλων και κεραμιδιών στις Κάτω Πλάτρες επέζησε μέχρι τα τέλη του 20ου αιώνα.

Ο παπλωματάς αποτελεί άλλο ένα από τα παραδοσιακά επαγγέλματα που επιβίωσαν στις Κάτω Πλάτρες και στις μέρες μας εγκαταλείφθηκαν εντελώς. Ο παπλωματάς του χωριού έραβε «βαμβακερά παπλώματα, στρώματα, ντιβάνια, καναπέδες, πολυθρόνες».

Ο παπλωματάς ήταν γυρολόγος, μ' άλλα λόγια γυρνούσε τόσο στο χωριό όσο και στα γειτονικά χωριά διαλαλώντας το επάγγελμά του. Είχε πάντοτε μαζί του, το «δοξάρι» του, ένα ξύλινο όργανο σε σχήμα τόξου, το οποίο ρυθμιζόταν από ειδικό μοχλό. Προτού, όμως, χρησιμοποιήσει το «δοξάρι» του, «άνοιγε» το βαμβάκι με το χέρι του σε μικρές τούφες. Έπειτα, «δόξευε» το βαμβάκι, δηλαδή το χτυπούσε «κρατώντας το δοξάρι από το κέντρο βάρους του με το ένα χέρι πάνω στην ανοιγμένη μάζα του βαμβακιού». Ακολούθως, το «δοξεμένο» βαμβάκι καταργούνταν σε «σακουλωτό ύφασμα», μ' άλλα λόγια σ' ένα χοντρό ύφασμα, το οποίο έραβε στις άκριες ούτως ώστε να φτιάξει το πάπλωμα αφού πρώτα το χτυπούσε ελαφρά μ' ένα λεπτό ραβδί.

Ο παπλωματάς καθώς χτυπούσε ελαφρά με το λεπτό ραβδί την επιφάνεια του παπλώματος, παρατηρούσε συνεχώς πως απλωνόταν το βαμβάκι. Μόλις το πάπλωμα έπαιρνε ομοιόμορφο πάχος τότε το έραβε. Οι ραφές γίνονταν σ' όλη την επιφάνεια, συχνά σε μορφή διακοσμητικών σχημάτων.

Τέλος, στο χωριό ήταν γνωστή και η τέχνη του «τσαγκάρη» ή αλλιώς «σκαρπάρη» μέχρι και τα τέλη του 20ου αιώνα. Ο τσαγκάρης κατασκεύαζε από δέρματα ζώων διάφορα υποδήματα αλλά κυρίως «ποδίνες», μπότες κατάλληλες για αγροτικές εργασίες.

Τα βασικά εργαλεία του τσαγκάρη ήταν η λίμα, το «λαδάκονο» για το ακόνισμα, η «φαρσέττα», δηλαδή μακριά ατσάλινη λάμα για το κόψιμο των δερμάτων, η «δοντάγρα», δηλαδή ειδική τανάλια καθώς και μια ρόκα για το κλώσιμο της χοντρής κλωστής που λεγόταν «ραφίδι». Για τη βαφή των υποδημάτων χρησιμοποιούσε συνήθως «ξυδικιά», η οποία είχε μαύρο χρώμα και φτιαχνόταν από ξίδι, κομμάτια σιδήρου και άχρηστα δέρματα. Ο τσαγκάρης συνήθιζε να περιφέρεται στα γειτονικά χωριά και να διορθώνει επί τόπου τα υποδήματα.

5.13.1 Παραδοσιακά εδέσματα

Στις Κάτω Πλάτρες, παρασκευάζονται, ακόμη και σήμερα, αρκετά από τα παραδοσιακά εδέσματα του νησιού, όπως «σταφύδκια», «έψημα», «παλουζές», «σουτζούκος» και «κιοφτέρκα».

Τα «σταφύδκια» ή αλλιώς σταφίδες είναι παραδοσιακά παράγωγα του σταφυλιού. Οι κάτοικοι του χωριού αποξηραίνουν τους καρπούς των σταφυλιών, έτσι ώστε να διατηρούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Τα «σταφύδκια» προστίθενται σε αρκετά από τα παραδοσιακά εδέσματα, λόγω χάρη στις πασχαλινές «φλαούνες».

Το έψημα είναι συμπυκνωμένος χυμός σταφυλιών, ο οποίος μοιάζει με μέλι φτιαγμένο με μούστο σταφυλιών. Το συγκεκριμένο γλυκό, φτιάχνεται κυρίως από μαύρα σταφύλια. Αρχικά αλέθονται τα σταφύλια και συγκεντρώνεται ο χυμός τους, γνωστός ως «μούστος» ή «μουστάρι». Στη συνέχεια, ο μούστος πρέπει να «χοχλάσει», δηλαδή να ζεσταθεί καλά, σε μια μεγάλη μαγείρισσα, το «χαρτζί». Τότε, με μια ειδική κουτάλα αφαιρείται ο αφρός που σχηματίζεται στην επιφάνεια του «χαρτζιού». Αμέσως μετά, κατεβάζουν το μείγμα από τη φωτιά και αφού κρυώσει το «χοχλάζουν» για άλλη μια φορά. Ταυτόχρονα, προστίθεται ασπρόχωμα, για να απορροφηθούν οι ακαθαρσίες και να μείνει ο μούστος καθαρός. Μ' αυτό τον τρόπο παρασκευάζεται το «έψημα», ένα παχύρρευστο υγρό με μαύρο χρώμα και γλυκόζηνη γεύση.

Ο παλουζές αποτελεί άλλο ένα από τα παραδοσιακά γλυκά με βασικό συστατικό το μούστο. Ακολουθείται, αρχικά, η ίδια διαδικασία με την παρασκευή εψημάτος με τη διαφορά πως στο «χαρτζί» προστίθεται αλεύρι. Το μείγμα πρέπει να ανακατεύεται διαρκώς έως ότου πήξει. Οι νοικοκυρές, ταυτόχρονα, προσθέτουν

ροδόσταγμα, κανέλα και «μαστίχι». Ο παλουζές θεωρείται έτοιμος, όταν, όπως αναφέρουν οι γυναίκες του χωριού, «δεν κολλά πάνω στο πιάτο». Σερβίρεται συνήθως με αλεσμένους ξηρούς καρπούς, είτε καρυδιού είτε αμυγδάλου.

Ο σουτζούκος είναι ένα από τα παραδοσιακά γλυκά που απαιτούν αρκετό χρόνο προετοιμασίας. Αρχικά, οι νοικοκυρές φουσκώνουν στο νερό ξηρούς καρπούς αμυγδάλων. Στη συνέχεια, τους περνούν με τη βοήθεια βελονιού σε μακριές κλωστές, μήκους περί το ένα μέτρο. Οι κλωστές αυτές, έπειτα βυθίζονται στο «χαρτζί» με το «παλουζέ» αρκετές φορές. Το πάχος του «σουτζούκου» θα εξαρτηθεί από το πόσες φορές η εκάστοτε νοικοκυρά θα «βαπτίσει» την κλωστή στο παλουζέ. Οι κλωστές με τις επικαλύψεις παλουζέ, τοποθετούνται πάνω σε κλαδιά, έτσι ώστε να στεγνώσουν στον ήλιο. Όταν ξηραθούν οι επικαλύψεις, τότε ο σουτζούκος είναι έτοιμος. Αξίζει να σημειωθεί πως ο «σουτζούκος» διατηρείται για αρκετό καιρό από τη μέρα παρασκευής του.

Τέλος, τα «κιοφτέρκα» είναι άλλο ένα από τα γλυκά που φτιάχνονται έχοντας ως βάση το «παλουζέ». Στην ουσία, τα «κιοφτέρκα» είναι αποξηραμένος παλουζές, κομμένος σε μικρά τετράγωνα κομμάτια. [Ιωάννα Ιωάννης, 2001]

5.14 Φοινί

Κατεβαίνοντας από τις καταπράσινες βουνοκορφές του Τροόδου, αντικρίζεις ένα πανέμορφο χωριό κτισμένο μέσα στο πράσινο, περικυκλωμένο από δένδρα και βουνά. Είναι το φημισμένο Φοινί.

Παίρνοντας τον απότομο κατηφορικό δρόμο με τις απότομες στροφές, για το χωριό, συναντάς μια παμπάλαια πέτρινη βρύση. Είναι η βρύση της Πελλομαρούς η οποία σε ξεδιψά με το ολόδροσο νερό της. Πήρε το όνομα της τα παλιά χρόνια από την κάτοικο που βρισκόταν δίπλα από την βρύση και ήταν τρελή. Κατά την παράδοση όποιος πει νερό από την βρύση θα μείνει για πάντα στο χωριό.

Αφού προχωρήσεις γύρω σου βλέπεις σύγχρονες οικίες δίπλα από τα παραδοσιακά σπίτια κτισμένα με πλιθάρια και πέτρα και χωρίς να το αντιληφθείς φτάνεις στο πρώην κέντρο του χωριού. Δίπλα στη μικρή πλατεία είναι το Πιλαβάκειο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης όπου μπορείς να δεις και να γνωρίσεις την ιστορία του

Φοινοῦ μέσα από τα πέρασμα του χρόνου. Παλιές φωτογραφίες, πιθάκια, πήλινα αγγεία, αντικείμενα καθημερινής χρήσης των παππούδων μας, σε μεταφέρουν σε άλλες μακρινές εποχές που σε κάνουν να ξεχάσεις τους έντονους ρυθμούς της καθημερινότητας και αφήνεις στα μαγικά χέρια του παρελθόντος.

Ανηφορίζοντας λίγο και περνώντας μέσα από καταπράσινα σοκάκια, πλησιάζεις στο κέντρο του χωριού, στην πλατεία, η οποία είναι αφιερωμένη στους δυο νέους της κοινότητας Δήμο Ηροδότου και Ευστάθιο Ευσταθίου οι οποίοι έπεσαν μαχόμενοι για το ιδανικό της ελευθερίας στον Απελευθερωτικό Αγώνα του 1955 – 1959. Πιο πέρα ευλαβικά στέκει η προτομή του Αρχιεπισκόπου Σωφρονίου, του οποίου γενέτειρα είναι Φοινί και σαν προστάτης και φύλακας συγκεντρώνει το ενδιαφέρον σου. Απέναντι βρίσκεται το οίκημα του Κέντρου Νεότητας στο οποίο βρίσκουν καταφύγιο οι νέοι του χωριού και της γύρω περιοχής για ψυχαγωγία συζήτηση, παιχνίδι και διασκέδαση. Στη περιοχή της πλατείας βρίσκονται διάφορα άλλα κεντράκια διασκέδασης. Εκεί κοντά είναι και το δημοτικό σχολείο του χωριού, που σήμερα, λειτουργεί με 26 μαθητές και 3 δασκάλες. Στην ίδια αυλή στεγάζεται και το πολιτιστικό κέντρο.

Καθώς απολαμβάνεις τις ομορφιές του χωριού που και τα διάφορα κτίρια του περπατώντας στους δρόμους του, εστιατόρια και καφετερίες σου προσφέρουν ξεκούραση, ποιοτικό φαγητό, ολόδροσα ποτά και σπιτίσια εδέσματα.

Λίγα χιλιόμετρα έξω από το χωριό, υπάρχει ένα εξάισιο φυσικό τοπίο, ο καταρράχτης της Χαντάρας όπου πηγάζει και ο ποταμός Διαρίζος με τα κρυστάλλινα νερά του. Ο ποταμός περνά από το μέσον του χωριού και τα νερά του καθώς τρέχουν σου χαρίζουν μια μελωδική μουσική και δίνουν μια αίσθηση ξεκούρασης. Δίπλα από τον καταρράχη λειτουργεί ένα ιδιωτικό ιχθυοτροφείο, το μοναδικό στη περιοχή, και είναι φημισμένο για τις εύγευστες πέστροφες του.

Παράλληλα ένα θρησκευτικό στοιχείο διακατέχει στους κατοίκους του χωριού που φανερώνεται μέσα από τα εξωκλήσια της Αγίας Άννας, της Αγίας Μαρίας, των Αγίων Αναργύρων και του Αγίου Γεωργίου. Τα τέσσερα αυτά εκκλησιάκια που περικυκλώνουν το χωριό και το προστατεύουν από κάθε εξωτερικό κακό είναι βυθισμένα στο πράσινο.

Τους κατοίκους δεν τους διακατέχει μόνο η θρησκευτικότητα τους, αλλά ξεχωρίζουν και για την θερμή τους φιλοξενία, για την αγνή και αφιλοκερδή βοήθεια που σου προσφέρουν, για την ανιδιοτέλεια τους και το σεβασμό τους. Ίσως όλα αυτά να βοηθήσουν και στην πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική πρόοδο του χωριού.

Με το πέρασμα των αιώνων, το χωριό, κατάφερε να συντηρήσει και να μεταδώσει από γενιά σε γενιά πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα που παρά τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, κατάφερε να διατηρήσει ζωντανά. Η κατασκευή των λουκουμιών, που έκανε το χωριό γνωστό ανά το παγκύπριο, η αγγειοπλαστική του και η κατασκευή των γνωστών ξύλινων καρεκλών του, φανερώνουν ότι οι κάτοικοι στρέφοντας τη σκέψη τους στο παρελθόν, μπόρεσαν με σεβασμό αξιοπρέπεια να διατηρήσουν ότι πήραν από τους προγόνους τους και πιστοί στο χρέος τους να τα μεταλαμπαδεύσουν στη νέα γενιά.

Αν δεν έχεις επισκεφτεί ακόμα το μαγευτικό κρασοχώρι, πάρε την απόφαση και κάνε το. Πίστεψε ότι δεν θα το μετανιώσεις. Όταν απολαύσεις τα προϊόντα που παράγει το χωριό, γευτείς τα διάφορα εδέσματα που θα σου προσφέρουν οι κάτοικοι θα καταλάβεις τι σημαίνει Φοινιώτικη Φιλοξενία. Θα εκπλαγείς επίσκεψη σου θα μείνει αξέχαστη.

Το κελάδημα των πουλιών και το δροσερό αεράκι, θα σε συντροφεύουν σε όλη τη διαδρομή και θα σε βοηθήσουν να ξεφύγεις για λίγο από τον θόρυβο και τα καυσαέρια της πόλης. [Christina G. Karouzi, 2003]

Στο χωριό μπορεί να απολαύσει κανείς διάφορες ανέσεις που ικανοποιούν τις ανάγκες τόσο των κατοίκων του Φοινοῦ όσο και των γειτονικών. Υφίστανται δύο καφετερίες-μπαράκια, δημοτικό σχολείο, δύο μπακάλικα, τέσσερα εστιατόρια, καθαριστήριο, κουρείο κλπ. Επιπρόσθετα, από το 1980, λειτουργεί το Πηλαβάκειο Μουσείο που είναι ιδιωτικό Μουσείο Λαϊκής Τέχνης. Όπως αναφέρει ο ιδιοκτήτης Θεοφάνης Κ. Πηλαβάκης "επισκέπτονται το μουσείο πολλές χιλιάδες Κύπριοι και τουρίστες. Παρουσιάζει τη ζωή του χωριού 400 χρόνων και εκτίθενται όλα τα υλικά που χρησιμοποιούσαν καθημερινά οι χωριανοί (πιθάρια και αγγεία κλπ). Υπάρχει ακόμα ένα φωτογραφικό δωμάτιο με φωτογραφίες παλιές που απεικονίζουν τις ασχολίες των κατοίκων, το χωριό κ.ά.". Μπορεί ακόμη κανείς να επισκεφτεί το

μοναστήρι των Αγίων Αναργύρων του 15ου αιώνα που βρίσκεται σε απόσταση ενός μιλίου από το χωριό και τους καταρράκτες της Χαντάρας.

Το Φοινί είναι γνωστό ως χωριό των πιθαράδων και φημίζεται για τα αγγεία, τις κούζες, τις καρέκλες και τα λουκούμια του. "Σήμερα όμως μόνο δύο γυναίκες ασχολούνται με την αγγειοπλαστική και κάνουν μόνο είδη σουβενίρ. Η τεχνολογία και η αστυφιλία σταμάτησε αυτή την ασχολία" τονίζει ο Ανδρέας Έλληνας. "Κάνω διάφορα αγγεία όπως γάστρες, καπνιστήρια, βάζα, κανάτες κλπ. Φτιάχνω ένα-δύο κομμάτια το μήνα και τα πουλώ στους ξένους. Κάθε χρόνο όμως πουλώ λίγα κομμάτια" δηλώνει η εβδομηνταεπτάχρονη αγγειοπλάστρια Σοφρονία Θεόδωρου. Επίσης, δύο άτομα κατασκευάζουν λουκούμια (παράγονται περισσότερο από 70 χρόνια στο χωριό), ενώ πάνω από 30 χρόνια λειτουργεί ιχθυοτροφείο πέστροφας. Οι κάτοικοι εργοδοτούνται στις αγγλικές βάσεις στο Τρόδος και στις Πλάτρες (στα ξενοδοχεία, ΑΤΗΚ κλπ), ενώ πολλοί είναι συνταξιούχοι.

5.14.1 Περιδιάβαση στο χρόνο

Το Φοινί ιδρύθηκε κατά τα βυζαντινά χρόνια. Μερικοί μελετητές υποστηρίζουν πως το χωριό πήρε την ονομασία του από το όνομα του Φράγκου φεουδάρχη Τζουάν τε Φενίου ή και Φινίου που είχε δικά του κτήματα στο χωριό κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας. Το πιο πιθανόν όμως είναι ο ευγενής να υιοθέτησε ως οικογενειακό του επώνυμο το όνομα του χωριού. Σύμφωνα με τον Θεοφάνη Κ. Πηλαβάκη "το χωριό πήρε το όνομα του από το φοινικούν (κόκκινο) χρώμα που έχει το χώμα του".

Το Φοινί είναι ένα από τα σημαντικότερα κέντρα αγγειοπλαστικής τέχνης της Κύπρου. "Για αιώνες κάθε σπίτι ήταν ένα αγγειοπλαστείο. Οι γυναίκες έφτιαχναν όλα τα αγγεία που είναι απαραίτητα στη καθημερινή ζωή των ανθρώπων, όπως στάμνες, κούζες, κηροπήγια, βάζα κλπ, και τα έστελλαν στις άλλες περιοχές, ειδικά στη Πάφο και στη Λεμεσό. Οι άντρες έκαναν πιθάρια (το τελευταίο έγινε το 1972) που μεταφέραν σε όλη τη Κύπρο" τονίζει ο Θεοφάνης Κ. Πηλαβάκης. Το 1850 ιδρύθηκε το πρώτο ιδιωτικό "σχολείο των κοινών γραμμάτων", που λειτούργησε μέχρι το 1878, και μετά κτίστηκε το κοινοτικό σχολείο. Από το 1881 μέχρι το 1960, ο πληθυσμός του χωριού αυξανόταν, αλλά μετά σημειώθηκε πληθυσμιακή μείωση.

5.15 Τρόδος

Η θεαματική οροσειρά του Τρόδους, εκτείνεται κατά μήκος του εσωτερικού του νησιού και φτάνει σε ύψος 1952 μέτρων στην κορυφή του Ολύμπου. Το Τρόδος είναι ένας παράδεισος από μονοπάτια της φύσης, έξοχα διακοσμημένες βυζαντινές εκκλησίες από το 12ο μέχρι το 15ο αιώνα με μοναδικές τοιχογραφίες, γραφικά κρασοχώρια και πευκόφυτα δάση. Το γνωστότερο βυζαντινό μοναστήρι της περιοχής είναι η Ιερά Μονή Κύκκου, η οποία ανεγέρθηκε κατά το 12ο αιώνα και διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση. Η Μονή διατηρεί εξαιρετικό μουσείο εκκλησιαστικών εικόνων. Στην οροσειρά του Τρόδους συναντάμε γραφικά και κοσμοπολίτικα θέρετρα όπως οι Πλάτρες και η Κακοπετριά, με τα ζαχαροπλαστεία και μαγαζάκια τους και το δροσερό αεράκι του βουνού.

Η οροσειρά του Τρόδους αποτελείται από ένα σύμπλεγμα βουνοκορφών που στα δυτικά αρχίζουν από τα χωριά Παναγία και Πωμό της επαρχίας Πάφου και στα ανατολικά επεκτείνονται μέχρι το Σταυροβούνι της επαρχίας Λάρνακας. Το Τρόδος χαρακτηρίζεται από την παρουσία εκτεταμένων φυσικών δασών, σχετικά υψηλή βροχόπτωση, απότομες κλίσεις του εδάφους και ιδιαίτερη γεωλογία, γλωρίδα και πανίδα.

Είναι γνωστό ότι από την οροσειρά του Τρόδους πηγάζουν όλα τα αξιόλογα ποτάμια της Κύπρου, ο Έζουσας, Διαρίζος, Ξερός, Κούρρης, Πηδιάς, Γιαλιάς κλπ γι' αυτό η σημασία του στην υδάτινη οικονομία του νησιού μας είναι τεράστια. Το Τρόδος με τη στενή του έννοια είναι η περιοχή που περικλείεται σε μια ακτίνα 4- 5 χλμ. γύρω από το ομώνυμο θέρετρο.

Η γεωλογία της περιοχής έχει επιστημονική σημασία που ξεπερνά τα όρια της Κύπρου. Το παγκόσμια γνωστό οφιολιθικό σύμπλεγμα του Τρόδους είναι από τα λίγα στον κόσμο που προσφέρονται τόσο πολύ για ειδικές επιστημονικές έρευνες και ιδιαίτερα για την κατανόηση του τρόπου σχηματισμού του ωκεάνιου φλοιού.

Η δημιουργία της Κύπρου είναι άμεση συνδεδεμένη με το σχηματισμό του οφιολιθικού Συμπλέγματος του Τρόδους που αποτελεί το υπόβαθρο ολόκληρης της Κύπρου. Το Τρόδος θεωρείται σήμερα το καλύτερα διατηρημένο και το πιο

συστηματικά και λεπτομερειακά μελετηθέν Ωολιθικό Σύμπλεγμα στον κόσμο. Είναι αμφίβολο εάν υπάρχει στον κόσμο άλλο Σύμπλεγμα που να έχει επηρεάσει σε τέτοιο βαθμό τις σύγχρονες γεωλογικές θεωρίες περί Διεύρυνσης των Ωκεανών και των λιθοσφαιρικών Πλακών όσον το Τρόδος.

Η ιδιαιτερότητα της χλωρίδας του Τροόδους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις ειδικές οικολογικές συνθήκες που δημιουργούνται από τα ψηλά υψόμετρα, βροχόπτωση, θερμοκρασίες και γεωλογία. Είναι γι' αυτό που μια τόσο μικρή έκταση γης ακτίνας 4-5 χλμ. φιλοξενεί το 52% περίπου των ενδημικών φυτών της Κύπρου 67 περίπου είδη σε σύνολο 127.

Το Τρόδος φιλοξενεί επίσης πολλά αυτοφυή είδη της Κύπρου που δεν απαντώνται σε άλλες περιοχές του νησιού καθώς επίσης και τα φυσικά αιωνόβια δάση της Μαύρης Πεύκης και του κυπαρισσιού του Τροόδους.

Σε υψόμετρο πάνω από 1200μ. θα προσέξετε ότι κύριο δέντρα είναι τα Μαύρα Πεύκη με συνολική έκταση δασών 4,700 εκταρίων περίπου. Πιο χαμηλά κυριαρχεί η Τραχεία Πεύκη που φύεται μέχρι τις ακτές της Κύπρου.

Στις πιο ψηλές περιοχές του Τροόδους θα προσέξετε ότι υπάρχουν γυμνές διαβρωμένες εκτάσεις με πολύ φτωχή βλάστηση. Παλιά, ολόκληρη η περιοχή καλυπτόταν από πυκνό δάσος άλλοι διάφοροι παράγοντες και κυρίως ο άνθρωπος με τις πυρκαγιές και την αλόγιστη υλοτομία, συντέλεσαν στην καταστροφή του. Από το Τμήμα Δασών καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για επαναφορά του δάσους.

Κατά μήκος των μονοπατιών υπάρχουν πινακίδες με αριθμούς που αναφέρονται σε επιλεγμένα στοιχεία του περιβάλλοντος και που επεξηγούνται στο φυλλάδιο. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι αν στην αρχή της πορείας συναντήσατε κάτι το ενδιαφέρον που δεν επεξηγείται δεν αποκλείεται αυτό να επισημαίνεται αργότερα. Εκτός από τα πιο πάνω, αν είστε τυχεροί μπορεί να δείτε το λαγό, την αλεπού και διαφορά ερπετά και πεταλούδες. Ελπίζουμε ότι θα χαρείτε το περπάτημα σας και θα μπορέσετε να απολαύσετε και να γνωρίσετε καλύτερα την κυπριακή φύση. [K.O.T, 1994]

5.16 Αγρός

Ο Αγρός, αναμφίβολα αποτελεί τόπο προσέλκυσης τουριστών, γεγονός που το οφείλει κυρίως στο κλίμα του, αλλά και στο «θαυμάσια πολύ αμφιθεατρικά δομημένο» τοπίο του.

Μια περιδιάβαση στο χωριό Αγρός μπορεί να αναδείξει σημαντικές πτυχές της παράδοσης, της ιστορίας και γενικότερα του πολιτισμού. Ας αρχίσουμε, όμως την περιήγησή μας σ' ένα από τα ομορφότερα χωριά του νησιού.

Περιδιαβαίνοντας κανείς στον Αγρό εντυπωσιάζεται με τον αμφιθεατρικό τρόπο δόμησης του οικισμού, καθώς και με τα κτίσματα λαϊκής αρχιτεκτονικής που διασώζονται κυρίως στην καρδιά του χωριού. Τα σπίτια είναι απόλυτα «εναρμονισμένα με το περιβάλλον», εφ' όσον φτιάχονταν με τα υλικά που παρείχε η περιοχή. Σαφέστερα, χτίζονταν με σκληρές και ακατέργαστες πέτρες και καλύπτονταν είτε με επικλινείς είτε με επίπεδες στέγες. Ο Αγρός, όπως παρατηρεί ο Σκόπα, «αναπτύχθηκε γραμμικά κατά μήκος του δρόμου που συνδέει τις δυο εκκλησίες του και την κοινότητα με τα γύρω χωριά». Την γραφική αυτή γειτονιά διαπερνά ένας δρόμος «στενός» και «στρεβλός».

Τα κτίρια που εντυπωσιάζουν και «ξεχωρίζουν στον όγκο και στο μέγεθος» είναι η Εκκλησία της Παναγίας καθώς και η Απεήτειος Σχολή. Ειδικότερα, η μεν εκκλησία τρίκλιτη και ευρύχωρη, διαθέτει ένα εντυπωσιακό καμπαναριό. Το δε Απεήτειο Γυμνάσιο είναι χτισμένο με το τοπικό πέτρωμα-γάββρο- , το οποίο «εμφανίζεται σαν όμορφο μωσαϊκό, ιδιαίτερα μετά τις αποχρώσεις που πήρε» με το πέρασμα του χρόνου. Σημαντική θέση πλησίον του Γυμνασίου, κατέχει το μνημείο που είναι αφιερωμένο στον ηρώα του '55-59, Πέτρο Ηλιάδη.

Εκτός, από την εκκλησία της Παναγίας της Ελεούσας, στο χωριό υπάρχουν άλλες δυο εκκλησίες του Ιωάννη του Προδρόμου και του Αποστόλου Βαρνάβα, από τις οποίες η τελευταία ανήκει στους παλαιοημερολογίτες. Χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς πως η βασιλική του Ιωάννη του Προδρόμου είναι μοναδική σ' ολόκληρο το νησί όσον αφορά το μήκος της.

Κατά την περιδιάβαση στο χωριό, ο επισκέπτης θα συναντήσει και τα υπόλοιπα εκπαιδευτήρια, εκτός από την Απεήτειο Σχολή, τον βρεφονηπιακό σταθμό,

το νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο. Επίσης, στο χωριό υπάρχουν οι κτιριακές εγκαταστάσεις της ΣΠΕ Αγρού και της Τράπεζας Κύπρου.

Στο χωριό «στεγάζεται» μια σημαντική προσπάθεια στον τομέα του πολιτισμού. Σαφέστερα, λειτουργεί ο Αθλητικός Όμιλος Αγρού καθώς και το Αθλητικό Κέντρο Υψηλού Αθλητισμού. Ο μεν Αθλητικός Όμιλος Αγρού διατηρεί τόσο καλαθοσφαιρική ομάδα όσο και ομάδα ποδοσφαίρου. Το δε Αθλητικό Κέντρο ένα «ωραίο πολλαπλής χρήσης κτίριο» διαθέτει πολιτιστικό κέντρο και το περιφερειακό θέατρο.

Επιπρόσθετα, στον Αγρό βρίσκονται μια σειρά από Σωματεία και Συλλόγους, όπως ο Σύλλογος Αποφοίτων και Φίλων Αγρού, ο Φιλοδοσικός Σύλλογος και ο όμιλος γυναικών του Αγρού.

Στην γραφικότητα του χωριού συμβάλλει η λιθόκτιστη βρύση του χωριού, γνωστή ως η βρύση του Κάουρα. Από τη βρύση, χτίσμα των αρχών του 20ου αιώνα, ρέει δροσερό νερό ακόμη και τους θερινούς μήνες. Ο Δημήτρης Πολυκάρπου, γράφει χαρακτηριστικά πως η βρύση «δροσίζει αδιάκοπα τόσο τους Αγρότες όσο και τους επισκέπτες» της.

Αξίζει κανείς να επισκεφθεί τα Μονοπάτια της Φύσης, τα οποία καταφέρνουν να αναδείξουν την μαγευτική γλωρίδα του χωριού και να προσφέρουν στον κάθε περιηγητή στιγμές χαλάρωσης και ηρεμίας. Εξίσου ιδανικός τόπος για «περίπατο και ξεκούραση» είναι το πάρκο της Αναστασίας.

Επιπρόσθετα, στον Αγρό βρίσκονται δυο σημαντικά Μουσεία, το Μουσείο του Φραγκουλίδη και το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης. Στο πρώτο παρουσιάζεται μέρος του έργου του μεγάλου Κύπριου καλλιτέχνη, Σόλωνα Φραγκουλίδη που αγιογράφησε φορητές εικόνες για την εκκλησία της Παναγίας της Ελεούσας. Στο δεύτερο, το οποίο φιλοξενείται σε ένα αναπαλαιωμένο κτίριο, φυλάγεται ένας παραδοσιακός ελιόμυλος.

Τέλος, στο χωριό υπάρχουν φιλόξενα καταλύματα, παραδοσιακά ταβερνάκια καθώς και εστιατόρια με εύγευστα φαγητά. Ξεχωρίζουν το πολυτελές ξενοδοχείο «Ρόδον», καθώς και τα ξενοδοχεία «Βλάχος» και «Μετέωρα».

Χωρίς αμφιβολία, ο επισκέπτης θα εντυπωσιαστεί από την φυσική ομορφιά και από τα «μνημεία» πολιτισμού, όπως εκκλησίες και μουσεία, καθώς και από την φιλόξενη καρδιά των κατοίκων του.

Ο Αγρός αποτελεί ένα ιδανικό μέρος για τουρισμό, είναι μια από τις καλύτερες προτάσεις για τους φίλους του αγροτουρισμού. Ο καθαρός αέρας, το γραφικό τοπίο, οι φιλόξενοι χώροι και άνθρωποι, είναι μερικοί από τους λόγους προσέλκυσης τουριστών.

Η τουριστική κίνηση του χωριού άρχισε από τις αρχές του εικοστού αιώνα, εφημερίδα της εποχής διασώζει πως το 1911 κατά τους θερινούς μήνες, ο Αγρός αποτέλεσε πόλο έλξης για τουρίστες « εξ Λευκωσίας, Λεμεσού, Κτήματος και εξ Αιγύπτου», αλλά σημειώνει και την τότε έλλειψη κατάλληλων οικοδομημάτων, για να φιλοξενήσουν τους τότε επισκέπτες.

Σήμερα, η περιοχή αναπτύσσεται όλο και περισσότερο, τουριστικά, με το κτίσιμο νέων ξενοδοχείων, τη συνεχή αναβάθμιση των ξενοδοχείων, που ήδη υπάρχουν, όπως το «Ρόδον», αλλά και άλλων κτιριακών συγκροτημάτων, που συνεχώς αναδύονται στην περιοχή.

Τα ξενοδοχεία της περιοχής, είναι απόλυτα ανταγωνίσιμα με των υπόλοιπων περιοχών. Το ξενοδοχείο «Ρόδον», έχει ιδιαίτερα σημαντική παρουσία στον Αγρό και ουσιαστικά αποτέλεσε ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες, τουριστικής ανάπτυξης του χωριού. Αυτό δεν σημαίνει πως τα υπόλοιπα ξενοδοχεία της περιοχής, όπως ο «Βλάχος», τα « Μετέωρα» δεν αποτελούν πόλο προσέλκυσης επισκεπτών.

Παράλληλα με την ξενοδοχειακή ανάπτυξη και αναβάθμιση, η περιοχή για να φιλοξενήσει τους επισκέπτες της, εξοπλίζεται συνεχώς με ταβερνάκια και εστιατόρια, τα οποία χαρίζουν γευστικές απολαύσεις στον κάθε επισκέπτη.

Επιπλέον, στον Αγρό υπάρχουν γραφικά καφενεία και καφετερίες, στις οποίες ο επισκέπτης μπορεί να περάσει ευχάριστα το χρόνο του. Στο κέντρο του χωριού, στα καφεενεδάκια, ο επισκέπτης έχει την τύχη να απολαύσει παράλληλα με τον καθαρό αέρα του Αγρού, το καφεδάκι, την σπιτική λεμονάδα, αλλά και σπιτικά γλυκά, τα

γνωστά γλυκά του κουταλιού, όπως καρυδάκι, κεράσι. Τέλος, στα καφενεία οι επισκέπτες έχουν την τύχη να απολαύσουν το «δροσερό μαχαλεπί με ροδόσταγμα».

Η τουριστική ανάπτυξη του Αγρού, οφείλεται κυρίως στο ενδιαφέρον που επέδειξαν οι Αγρότες, να αξιοποιήσουν και να διαφημίσουν το χωριό τους, το οποίο σήμερα εκτός από τη φυσική ομορφιά του, διαθέτει φιλόξενα καταφύγια, χώρους αναψυχής, καθώς και ένα εξελισσόμενο Μεγάλο Γυμναστήριο.

Ο Αγρός είναι από τα χωριά της Κύπρου, που αναβαθμίζεται συνεχώς τουριστικά, χάρη στην αυξανόμενη προτίμηση του κόσμου σε μια εναλλακτική πρόταση τουρισμού, τον αγροτουρισμό.

5.16.1 Οικιστική ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια στον Αγρό, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, παρατηρείται οικιστική ανάπτυξη στην περιοχή, λόγω κυρίως της τουριστικής ανάπτυξης. Παράλληλα με το κτίσιμο ξενοδοχείων και άλλων χώρων φιλοξενίας, που σκοπό έχουν την προσέλκυση τουριστών, παρατηρείται ενδιαφέρον από τους Αγρότες που εγκατέλειψαν το χωριό τους, λόγω κυρίως εξεύρεσης εργασίας, οικοδόμησης κάποιου εξοχικού ή αναπαλαίωσης κάποιου σπιτιού.

Οι κάτοικοι του χωριού με απογοήτευση διαπιστώνουν, πως παρόλη την οικιστική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων, δεν θα υπάρξει παράλληλη αύξηση των κατοίκων του χωριού, εφόσον οι περισσότερες οικίες χτίζονται με σκοπό την στέγασή τους, σε περίοδο διακοπών.

Επιπλέον, αρκετοί εκφράζουν την ανησυχία τους πως, τα νέα κτίσματα σταδιακά καταργούν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, η οποία σηματοδοτείται από τα πέτρινα σπίτια με τις ξύλινες στέγες.

5.16.2 Βιοτεχνία

Η βιοτεχνική παραγωγή του Αγρού ποικίλει ως προς τα προϊόντα παρασκευής. Ο Αγρός επιδίδεται στην παρασκευή παραγώγων των σταφυλιών, του χοιρινού και των ρόδων.

Από το σταφύλι παρασκευάζεται το κρασί, η κουμανδαρία και η ζιβανία, τα οποία διατηρούνται σε σκοτεινούς χώρους. Η ζιβανία, παρασκευάζεται με τη μέθοδο της απόσταξης, όπως δηλαδή και το ροδόσταγμα. Η τελευταία είναι ιδιαίτερα αγαπητή στον Αγρό, γ' αυτό συνοδεύει σημαντικές στιγμές των κατοίκων της. Λόγου χάρη, οι κάτοικοι του Αγρού, έχουν τη συνήθεια να προσφέρουν την ημέρα της εορτής τους, το τοπικό παρασκεύασμα στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγ. Ιωάννη Προδρόμου και της Παναγίας.

Μικρές βιοτεχνίες παράγουν αλμυρά, παστά και κρασάτα χοιρινά παράγωγα. Τα γνωστότερα αλλαντικά είναι ο παστουρμάς, τα λουκάνικα, τα οποία διαθέτουν ξεχωριστή γεύση, αλλά και τα καπνιστά αλλαντικά, όπως το χοιρομέρι, η λούντζα και μπέϊκον.

Στο χωριό υπάρχει μια σχετικά ανεπτυγμένη βιοτεχνία στην παραγωγή γλυκών, τα οποία παρασκευάζονται με παραδοσιακό τρόπο. Τα τελευταία χρόνια, η βιοτεχνία εξαπλώνεται και εξάγει τα προϊόντα της και εκτός των κυπριακών συνόρων.

Οι βιοτεχνίες του Αγρού είναι δραστήριες και στα παράγωγα είδη του σταφυλιού, όπως το σουτζούκο και τα κιοφτέρκα, τα οποία παρασκευάζονται από χυμό σταφυλιού, που ακολουθεί μια πορεία αποξήρανσης. Εκτός αυτών, παρασκευάζονται σπιτικές μαρμέλαδες σε μεγάλη ποικιλία γεύσεων και ντοματοχυμοί.

Το ροδόσταγμα ή αλλιώς το ανθόνερο, αλλά και το ροδέλαιο, είναι από τα παρασκευάσματα που σηματοδοτούν τη βιοτεχνική παραγωγή του Αγρού. Τα ροζ ροδοπέταλα των φημισμένων τριαντάφυλλων του Αγρού, τοποθετούνται σε ειδικό αποστακτήρα και στη συνέχεια χαρίζουν το αρωματικό λάδι και ροδόσταγμα.[ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΓΡΟΣ]

5.16.3 Μονοπάτια όμορφης θέας

Ο Αγρός και η ευρύτερη περιοχή Πιτσιλιάς είναι ένας πραγματικός θησαυρός με ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους με ειδικά διαμορφωμένα μονοπάτια για άτομα που αγαπούν τη φύση και αναζητούν κάτι διαφορετικό. Στους φυσιολάτρες

προσφέρεται η ευκαιρία για περπάτημα, για μελέτη της φύσης, καθώς και της χλωρίδας και πανίδας. Στους επισκέπτες με ειδικά ενδιαφέροντα προσφέρεται η ευκαιρία για πεζοπορία, ορειβασία και για μελέτη των ιστορικών και πολιτιστικών χώρων της παραδοσιακής λαϊκής αρχιτεκτονικής και του τρόπου ζωής των κατοίκων της Κυπριακής υπαίθρου.

5.17 Όμοδος

Το Όμοδος βρίσκεται 42 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης της Λεμεσού στη γεωγραφική περιφέρεια των Κρασοχωριών. Είναι κτισμένο κοντά στη δυτική όχθη του ποταμού Χα ποτάμι, σε μέσο υψόμετρο 810 μέτρων. Το χωριό περιβάλλεται από ψηλές βουνοκορφές, οι ψηλότερες από τις οποίες είναι ο Αφάμης (1153 μ.) και ο Κρεμμός τις Λαονας (1092 μ.).

Το χωριό δέχεται μια μέση ετήσια βροχόπτωση γύρω στα 760 χιλιοστόμετρα και στην περιοχή του καλλιεργούνται αμπέλια, διάφορα φρουτόδεντρα (μηλιές, δαμασκηνιές, αχλαδιές, ροδακινιές και χρυσομηλιές). Υπάρχουν επίσης ακαλλιέργητες εκτάσεις που καταλαμβάνονται από ποικίλη φυσική βλάστηση. Ένα μικρό μέρος του χωριού, στο βόρειο τμήμα του καταλαμβάνεται από το κρατικό δάσος της Πάφου.

Από συγκοινωνιακής άποψης το Όμοδος συνδέεται στα βορειοανατολικά με το χωριό Μανδριά (4 χμ), στα νότια με το χωριό Ποταμιού (3 χμ) και στα νοτιοδυτικά με τα χωριά Βάσα Κοιλανίου (4 χμ) και Μαλιά (5.5 χμ).

Μέσα και πολύ κοντά στο χωριό βρέθηκαν αρχαία αντικείμενα που φανερώνουν ότι η περιοχή κατοικούνταν κατά την αρχαιότητα και μάλιστα από τα Προϊστορικά χρόνια. Εξάλλου τοπωνύμια της περιοχής έχουν αρχαία προέλευση όπως για παράδειγμα το βουνό Αφάμης που η ονομασία του υποδηλώνει λατρεία στην κορφή του Ευφήμιου Δία, ο κρεμμός της Έρας (Ηρας) κλπ.

Το Όμοδος είναι γνωστό από τα παλιά χρόνια για τα εκλεκτά του σταφύλια και τα εύγευστα κρασιά του. Σύμφωνα με την παράδοση, το εξαιρετικής ποιότητας μοσχάτο κρασί Αφάμης, που πήρε το όνομα του από το ομώνυμο βουνό στα ανατολικά του χωριού, έδωσε την αφορμή ώστε ο μέθυσος σουλτάνος Σελήμ ο Β΄ να

κατακτήσει το νησί για να έχει δικό του αυτό το περίφημο κρασί. Το γεγονός ότι η κατασκευή παραδοσιακού κρασιού στο Όμοδος από τα παλιά χρόνια μαρτυρείται και από τον γνωστό μεσαιωνικό ληνό που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Μοναστήρι του Τίμιου Σταυρού.

Οι κάτοικοι του Ομόδους εκτός από την καλλιέργεια του αμπελιού και την παραγωγή εκλεκτού κρασιού και ζιβανίας, επιδίδονται και στην κατασκευή σουτζιούκου, παλουζέ, κκιοφτερκών και κουλλουρκών. Τα αρκατένα κουλλούρκα του Ομόδους είναι επίσης πασίγνωστα και περιζήτητα σε όλη την Κύπρο. Επίσης παρασκευάζουν γνήσια και εξαιρετικής νοστιμάδας γλυκά από φρούτα της περιοχής.

Η οικοτεχνία ανθεί στο Όμοδος. Οι γυναίκες του χωριού εκτός από την πολλή και σκληρή δουλειά που προσφέρουν δίπλα στον άνδρα για την καλλιέργεια της γης, ασχολούνται και με τα χειροποίητα κεντήματα, φτιάχνοντας θαυμάσιους κροσιέδες, τραπεζομάντιλα, νηματένα παπλώματα, πιπίλες και δαντέλες.

Το Όμοδος, κτισμένο στη πλαγιά του βουνού, ανάμεσα σε ένα καταπράσινο χαλί από αμπελώνες, περιτριγυρισμένο από βουνά, που λες και τοποθετήθηκαν με αριστοτεχνική διάταξη, είναι από τα πιο γραφικά χωριά της Κύπρου. Η μεγάλη πλατεία του χωριού, μοναδική σε γραφικότητα και έκταση, μπροστά στο μεγαλόπρεπο μοναστήρι του Τίμιου Σταυρού, ο μεσαιωνικός ληνός, τα στενά δρομάκια, τα πετρόκτιστα σπίτια όλα χωμένα στο πράσινο, προσδίδουν στο χωριό μια ιδιαίτερη ομορφιά και γοητεία. Εξάλλου τα ίδια τα σπίτια του χωριού συγκεντρώνουν αρκετό ενδιαφέρον από πλευράς λαϊκής αρχιτεκτονικής με κύρια στοιχεία στις κεραμιδένιες στέγες ή τα δώματα, τα γραφικά ανώγια, τις πλακόστρωτες λουλουδιασμένες αυλές με τα πιθάρια, τις ξύλινες πόρτες και τα ξωπόρτια με ποικίλες διακοσμήσεις, τα μπαλκόνια και τα μακρινάρια. Η λαϊκή τέχνη διατηρείται παραδοσιακά και στο εσωτερικό των σπιτιών, όπου απαντάται το παλιό ψηλό κρεβάτι με τον κεντημένο σκλουβέρι, ο σκαλιστός καναπές, οι τόνερες καρέκλες, οι τοίχοι στολισμένοι με κάδρα από κουκούλι μεταξοσκώληκα, η τσιμινιά με τις χαλκομαγείρισσες, τον τσέστο και την τατσιά. Εξάλλου στην αποθήκη του σπιτιού, που είναι πρώτα από όλα και εργαστήριο των σταφυλιών, βρίσκονται τα πελώρια κόκκινα πιθάρια για την αποθήκευση του κρασιού. Διατηρούνται ακόμα το παλιό άροτρο, το ασσίν του κρασιού, το αλεστήρι των σταφυλιών, τα κοφίνια και το καζάνι της φημισμένης ζιβανίας.

Εκείνο όμως που χαρακτηρίζει τον κάτοικο του Ομόδους είναι η απέραντη πλατιά καρδιά του και η πατροπαράδοτη φιλοξενία του που δεν θα συναντήσεις παρόμοια σχεδόν σε κανένα άλλο μέρος της Κύπρου. Όλα αυτά για να τα καταλάβεις έντονα, πρέπει να ζήσεις σε αυτό τον τόπο, με αυτούς τους ανθρώπους με όλα εκείνα τα στοιχεία που το συνθέτουν

Αν σήμερα το Όμοδος εξελίχθηκε και εξελίσσεται ακόμα σ' ένα πολυσύχναστο αγροτουριστικό θέρετρο, τούτο κατά γενική ομολογία οφείλεται στην αξιόλογη δράση και την στενή συνεργασία των Τοπικών Αρχών του Κοινοτικού Συμβουλίου, της Εκκλησιαστικής Επιτροπής, της Επιτροπείας της Σ.Π.Ε. Ομόδους, του Ομίλου «οι φίλοι του Ομόδους», των κατοίκων και των φίλων του χωριού.

Από πολύ νωρίς, την δεκαετία του 1980, το Όμοδος στρέφεται προς τις ρίζες του, τις πηγές του, επιζητώντας την πρόοδο και την ανάπτυξή του σε πολλούς τομείς, περιλαμβανομένων και του αγροτουρισμού. Γρήγορα κατανόησε την έννοια του αγροτουρισμού και διαπίστωσε ότι είναι μία νέα μορφή τουρισμού, που βοηθά την αγροτική οικογένεια και προβάλλει την Κυπριακή παράδοση. Εδώ και μερικά χρόνια, άρχισε στο Όμοδος να αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός, από τους ανθρώπους που ασχολούνται με τα αμπέλια και είχαν παραδοσιακές κατοικίες και τις μετέτρεψαν σε τουριστικά καταλύματα, άλλες σε καταστήματα ενθυμίων, εστιατόρια και σε μικρές ταβερνούλες. Έτσι, κατόρθωσε να προσφέρει στους τουρίστες τη δυνατότητα να ζήσουν για ένα μικρό διάστημα ήρεμα μέσα στην φύση, κοντά στον αμπελουργό και στις γεωργικές του ασχολίες (κλάδεμα, καλλιέργεια, μάζεμα σταφυλιών, κατασκευή κρασιού κ. α.), να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα του χωριού, την λαϊκή τέχνη και παράδοση, να γευθεί την παραδοσιακή κουζίνα και τα παραδοσιακά προϊόντα. Οι κάτοικοι του Ομόδους κατόρθωσαν να αυξήσουν τα εισοδήματά τους με την εκμετάλλευση παραδοσιακών καταλυμάτων και την διάθεση αμπελουργικών προϊόντων δικής τους παραγωγής στους τουρίστες, όπως σουτζούκο, παλουζέ, κρασί κ. α., καθώς αρκετά κουλούρια και είδη τοπικής λαϊκής τέχνης, όπως είναι η ξακουστή μοδίτικη πιπίλα.

Επίσης δόθηκε η ευκαιρία σε νέες οικογένειες να παραμείνουν στην ύπαιθρο, να επιστρέψουν στις ρίζες τους και να ασχοληθούν με την διατήρηση καταστημάτων ενθυμίων, εστιατορίων, ταβερνών, οινοποιείων, καταλυμάτων κ.α.

Ο επισκέπτης του Ομόδους έχει την δυνατότητα να μείνει στο χωριό σε αναπαλαιωμένα παραδοσιακά σπίτια και ξενώνες. Σήμερα υπάρχουν πέραν των 40 επιπλωμένων διαμερισμάτων με δυναμικότητα 140 κλινών, που παλιά ήταν αποθήκες αμπελουργών, τα οποία ενοικιάζονται ολόχρονα τόσο σε Κύπριους όσο και ξένους. Πολλά καταστήματα ενθυμίων βρίσκονται κατά μήκος των γραφικών σοκακιών και άλλα πολλά πλαισιώνουν την απέραντη, λιθόστρωτη πλατεία του χωριού, στα οποία ο επισκέπτης θα βρει παραδοσιακά προϊόντα λαϊκής τέχνης, δαντέλες κεντήματα κ. α.

Ακόμα ο επισκέπτης θα δει τις γυναίκες του χωριού, παλαιότερα νέες και γριές, σήμερα περισσότερες γριές, να μαζεύονται τον μεν χειμώνα στην λιακάδα το δε καλοκαίρι στο πιο ωραίο σκιερό μέρος της γειτονιάς, με ένα βελόνι στο χέρι, για να φτιάχνουν την περίφημη παραδοσιακή πιπίλα, που μπορεί ο καθένας να αγοράσει και να στολίσει τα έπιπλά του και άλλα αντικείμενα. Σήμερα το Όμοδος εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά κέντρα παραγωγής "πιπίλας". Με την κατασκευή της ασχολούνται πέραν των εξήντα γυναικών.

Ακόμα διαθέτει 14 γραφικές ταβέρνες, εστιατόρια και καφενεία που σερβίρουν πρωινό και παραδοσιακά φαγητά. Υπάρχουν τέσσερα Οινοποιεία για την παραγωγή κρασιού και σ' αυτά ασχολούνται τέσσερις οικογένειες. Στα γραφικά δρομάκια και την πλατεία, ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει εργαστήρια που κατασκευάζουν φυσητό γυαλί βιτρό, χαλκογραφίες και εικόνες.

Ο επισκέπτης ακόμα μπορεί να αγοράσει τα ξακουστά αρκατένα κουλούρια, τα οποία παρασκευάζονται στους πέντε φούρνους που διαθέτει το χωριό, όπως και μυρωδάτα, γεύσατα, γλυκόποτα κρασιά, από τα τρία ποτοποιεία και τα οινοποιεία.

Το μέλλον για τον Αγροτουρισμό στο Όμοδος είναι αισιόδοξο, λόγω των πολλών έργων υποδομής και άλλων διευκολύνσεων που υπάρχουν και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που κληροδότησαν οι παλιές γενιές, την οποία προσπαθούμε πεισματικά να διαφυλάξουμε.

Όμως και οι κάτοικοι του Ομόδους παίρνουν πρωτοβουλίες και ιδέες που προωθούν την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού. Με την συνέχιση του Αγροτουρισμού, θα προωθηθεί ακόμα περισσότερο η ανάπτυξη του χωριού.

Βασικά, θα μπορούσε να λεχθεί ότι ο Αγροτουρισμός συνέβαλε και θα συμβάλει στην ανάπτυξη και αναζωογόνηση του Κρασοχωριού Όμοδος.[Ταξίδια στη Κύπρο]

5.18 Νικόκλεια

Στο μικρό γραφικό χωριό της Νικόκλειας μπορείς να θαυμάσεις το μοναδικό παλιό ξενώνα που έχει μετατραπεί σε μικρή ξενοδοχειακή μονάδα. Το υποστατικό αυτό διατηρεί την παλιά αρχιτεκτονική του καθώς επίσης και αρκετά εργαλεία και αντικείμενα που χρησιμοποιούνται από τους παλιούς κάτοικους του χωριού.

Η παλιά εκκλησία της κοινότητας που είναι αφιερωμένη στον Άγιο Δημήτριο και βρίσκεται κοντά στο ποταμό Διαρίζο είναι κτισμένη κατά τον 18ον αιώνα. Είναι κτισμένη με πέτρα της περιοχής. Αξιόλογο είναι το νέο τέμπλο του ναού από σκαλιστό ξύλο. Μια επίσκεψη στον παλιό νερόμυλο και στην παλιά βρύση του χωριού θα σας μεταφέρει πίσω στα παλιά χρόνια όπου οι κάτοικοι των γύρω χωριών έρχονταν εδώ για να αλέσουν το σιτάρι τους.

Στη μικρή γραφική πλατεία που βρίσκεται στο κέντρο του χωριού μπορείτε να ξεκουραστείτε στα 3 μικρά καφενεία που λειτουργούν εδώ και αρκετά χρόνια. Η φιλοξενία που θα σας προσφέρουν απλόχερα οι κάτοικοι του χωριού θα μείνει για πάντα χαραγμένη στη μνήμη σας.

Με μια περιδιάβαση σας στο ποταμό Διαρίζο θα έχετε την ευκαιρία να θαυμάσετε την μοναδική κυπριακή φύση παρακολουθώντας τα διάφορα πουλιά και ερπετά. Το όλο τοπίο γίνεται ακόμη πιο όμορφο με τα διάφορα δένδρα που βρίσκονται στις όχθες του ποταμού. Τα γύρω βουνά και το χρώμα του ουρανού δίδουν στο όλο τοπίο μια μαγευτική θέα που δύσκολα θα ξεχάσετε. Επίσης, θα συναντήσετε τις ξακουστές αιωνόβιες ελιές της Νικόκλειας. Ξέγνοιαστες διακοπές στα χωριά της Κύπρου με οδηγούς την Παράδοση και τη Φύση.

Το πρόγραμμα του Αγροτουρισμού άρχισε να εφαρμόζεται από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού το 1992. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν όσοι επιθυμούν να μετατρέψουν τις υφιστάμενες κατοικίες σε τουριστικά καταλύματα, παραδοσιακά εστιατόρια, τουριστικά μαγαζάκια και πολιτιστικά κέντρα. Όλα αυτά πρέπει να έχουν χαρακτήρα που να εντάσσεται στο παραδοσιακό περιβάλλον της κοινότητας.

Ο Αγροτουρισμός προσφέρει στο ντόπιο και ξένο τουρίστα, την ευκαιρία να περάσει στις διακοπές του κοντά στη φύση και κοντά στους απλούς και φιλόξενους ανθρώπους της κυπριακής υπαίθρου, να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα, τον παραδοσιακό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα, να δοκιμάσει την παραδοσιακή κυπριακή κουζίνα και τα παραδοσιακά προϊόντα του τόπου και να θαυμάσει τα διάφορα είδη λαϊκής παράδοσης και τέχνης. Επίσης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τον αγροτικό τρόπο ζωής και πολλές φορές να συμμετάσχει στις αγροτικές εργασίες αν το επιθυμεί.

Σήμερα ο Αγροτουρισμός αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι του κυπριακού τουρισμού που περιλαμβάνει σε όλη την Κύπρο παραδοσιακά καταλύματα ιστορικής αξίας, έτοιμα να προσφέρουν μια νέα πρόταση διακοπών.

Σε αυτά τα αναπαλαιωμένα καταλύματα ο τουρίστας θα βρει αμέσως μια ζεστή ατμόσφαιρα που θα του μείνει αξέχαστη. Παράλληλα θα ζήσει πολλές ευχάριστες εκπλήξεις έξω στη φύση, με περίπατους στα καταπράσινα μονοπάτια, με κολύμπι σε καταγάλανα νερά, με επισκέψεις σε ιστορικά μοναστήρια και αρχαιολογικού χώρους και γενικά την μοναδικότητα που προσφέρουν τα κυπριακά χωριά. [www.Nikoklia.com]

5.19 Κουκλιά

Τα Κούκλια είναι χωριό της επαρχίας Πάφου και απέχει 16 περίπου χιλιόμετρα από την πόλη της Πάφου. Είναι κτισμένο σε μέσο υψόμετρο 85 μέτρων, στην παράκτια πεδιάδα της Πάφου, βόρεια του κεντρικού αυτοκινητόδρομου Λεμεσού – Πάφου, όπου κατά τη μυθολογία αναδύθηκε η θεά της ομορφιάς και του έρωτα, Αφροδίτη.

Τα Κούκλια δέχονται μια μέση ετήσια βροχόπτωση γύρω στα 420 χιλιοστόμετρα και πάνω στη εύφορη περιοχή τους καλλιεργούνται αμπέλια (οινοποιήσιμες και επιτραπέζιες ποικιλίες), μπανάνες, όλων των ειδών τα εσπεριδοειδή, τα αβοκάτο, βερύκοκκο, ακτινίδια, ελιές, χαρουπιές, όσπρια, φυστίκια και μεγάλη ποικιλία λαχανικών. Μέσα στα διοικητικά του όρια βρίσκεται και το δάσος Ράντι στα νοτιοανατολικά καθώς επίσης και μέρος του δάσους Ορείτη στα βορειοανατολικά. Η κτηνοτροφία στην κοινότητα είναι πάρα πολύ ανεπτυγμένη.

Η πολύ καλή γεωγραφική θέση του χωριού καθώς επίσης και οι προσοδοφόρες γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις είναι παράγοντες που βοήθησαν στην αξιόλογη πληθυσμιακή ανάπτυξη. Οι κάτοικοι των Κουκλιών το 1881 ανέρχονταν στους 404, που αυξήθηκαν στους 520 το 1921. Το 1946 οι κάτοικοι ανήλθαν στους 791 (437 Ελληνοκύπριοι και 354 Τουρκοκύπριοι) και το 1973 στους 1110 (613 ελληνοκύπριοι, 494 τουρκοκύπριοι και 3 άλλων εθνικοτήτων) Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974 οι τουρκοκύπριοι κάτοικοι του χωριού εξαναγκάστηκαν από την ηγεσία τους να εγκαταλείψουν το χωριό τους και να μεταφερθούν μαζί με όλους του άλλους Τουρκοκυπρίους των ελεύθερων περιοχών, για εγκατάσταση στις κατεχόμενες περιοχές. Το 1976 οι κάτοικοι των Κουκλιών ήταν 732 που μειώθηκαν στους 681 το 1982. Στην απογραφή του 2001 οι κάτοικοι ήταν 669

Το χωριό βρίσκεται κτισμένο στην τοποθεσία όπου βρισκόταν η Παλαίπαφος, έδρα του βασιλείου της Πάφου, ενός από τα πιο σημαντικά αρχαία βασίλεια της Κύπρου. Ολόκληρη η περιοχή της κοινότητας περιλαμβανομένου και του χώρου που βρίσκονται κτισμένα τα σημερινά σπίτια του χωριού, αποτελεί σημαντικότερο αρχαιολογικό χώρο. Έχουν γίνει κατά καιρούς ανασκαφές που έφεραν στην επιφάνεια τον περίφημο ναό της Παφίας Αφροδίτης, κατάλοιπα των οχυρώσεων της Παλαίπαφου και διάφορα άλλα κινητά ευρήματα τα οποία βρίσκονται στο αρχαιολογικό Μουσείο που βρίσκεται στο χωριό και στεγάζεται στη μεσαιωνική έπαυλη στα νότια του χωριού. Το χωριό υπήρχε κατά τα Βυζαντινά χρόνια και πρέπει να αποτελούσε ιδιοκτησία Βυζαντινού αξιωματούχου κουβικουλαρίου. Η λέξη κουβούκλιον σήμαινε νεκρικό θάλαμο, αλλά και τον κοιτώνα των Βυζαντινών αυτοκρατόρων. Οι σωματοφύλακες των Βυζαντινών αυτοκρατόρων που φρουρούσαν τον αυτοκρατορικό κοιτώνα ονομάζονταν κουβικουλάριοι και συχνά τους παραχωρούσαν τεμάχια γης στις επαρχίες ως ανταμοιβή για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν. Τέτοιος κουβικουλάριος πιθανότατα έγινε κύριος του χωριού και ονομάστηκε Κου(βού)κλια. Συνεπώς αν τα Κούκλια δεν αποτελούσαν ιδιοκτησία κουβικουλαρίου θα πρέπει να αποτελούσαν εξοχικά καταλύματα άλλων Βυζαντινών αξιωματούχων.

Το χωριό εξακολουθούσε, μέχρι και την περίοδο της Φραγκοκρατίας, να ονομάζεται Κουβούκλια, αντί του συντομευμένου Κούκλια. Ο Ντε Μας Λατρί αναφέρει ότι κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας το χωριό ήταν μεγάλο βασιλικό

κτήμα στο οποίο εκαλλιεργείται ζαχαροκάλαμο. Το ότι το χωριό αποτελούσε σημαντικό φέουδο αποδεικνύεται και από την μεγάλη μεσαιωνική έπαυλη των Κουκλιών.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας τα Κούκλια θα κατασχεθούν από τον νέο κατακτητή και θα αποτελέσουν τσιφλίκι. Σήμερα τα Κούκλια είναι μια ακμάζουσα κοινότητα. Η είσοδος του χωριού από τον κύριο δρόμο είναι φυτεμένη με φοινικίες και προσδίδει ιδιαίτερη ομορφιά. Οι δρόμοι του χωριού καθαροί και προσεγμένοι, φέρνουν τον επισκέπτη στην κεντρική πλατεία του χωριού, πού βρίσκεται και η εκκλησία του Αποστόλου και Ευαγγελιστή Λουκά. Οι κάτοικοι του χωριού διακρίνονται για την ευσέβεια και τον σεβασμό τους προς τα ιερά. Γύρω από το χωριό υπάρχουν είτε παρεκκλήσια είτε ερείπια παρεκκλησιών τα οποία μαρτυρούν την ευσέβεια των κατοίκων.

Στο χωριό υπάρχει περιφερειακό Δημοτικό Σχολείο στο οποίο φοιτούν τόσο οι μαθητές των Κουκλιών όσο και μαθητές από το διπλανό χωριό Νικόκλεια. Επίσης εδρεύει αστυνομικός σταθμός, υγειονομικό κέντρο και κυβερνητικό φυτώριο. Στην πλατεία του χωριού υπάρχουν αρκετά καφενεία και ταβέρνες που προσφέρουν πλούσια φαγητά και διασκέδαση.

Η ραγδαία τουριστική και οικοδομική ανάπτυξη, τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής, η Πέτρα του Ρωμιού, ο μύθος της Αφροδίτης, η απλόχερη φυσική ομορφιά της περιοχής, ο μοναδικός συνδυασμός του βουνού με την καταγάλανη θάλασσα, δίδουν στο χωριό των Κουκλιών μια μοναδικότητα που δεν μπορείς να βρεις αλλού.

Η περιοχή των Κουκλιών, η γνωστή από την αρχαιότητα ως Παλαίπαφος, στην μακράιωνη ιστορία της φιλοξένησε και γοήτευσε ένα μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Στις μέρες μας αποτελεί μια από τις περιοχές της Πάφου, η οποία μαγνητίζει επισκέπτες με διαφορετικά ενδιαφέροντα, εφόσον στα Κούκλια συνυπάρχουν αρχαιολογικά μνημεία, φυσικά αξιοθέατα, αλλά και σύγχρονοι χώροι αναψυχής. Η ανάπτυξη της περιοχής, σε οικιστικό και σε τουριστικό επίπεδο, είναι συνεχώς αυξανόμενη χάρη στο έκδηλο ενδιαφέρον τοπικών, κρατικών και ιδιωτικών παραγόντων.

Ένας σημαντικός λόγος τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, συνδέεται με την βαριά πολιτιστική κληρονομιά της ευρύτερης περιοχής των Κουκλιών. Ένας αξιοσημείωτος αριθμός των τουριστών, επισκέπτονται τα Κούκλια, για να θαυμάσουν τα ευρήματα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει καλύτερα, μέσα από τις αρχαιολογικές ανακαλύψεις τον τόπο λατρείας της θεάς Αφροδίτης. Το ιερό της Αφροδίτης, χάρη στην αγάπη των αρχαιολόγων, υψώνεται μπροστά στον επισκέπτη, με όλο του το μεγαλείο.

Το αρχαιολογικό υλικό της περιοχής δεν περιορίζεται στο ιερό της Αφροδίτης, ο επισκέπτης θα συναντήσει και τη βορειανατολική πύλη των οχυρωματικών τειχών της περιοχής. Μια χρήσιμη πληροφορία που αφορά κάθε επισκέπτη των αρχαιολογικών χώρων, είναι πως μέσω των ανασκαφών, αναδύονται συνεχώς νέα ευρήματα, γεγονός που αποδεικνύει τον πολιτιστικό πλούτο της περιοχής.

Ο επισκέπτης στα Κούκλια, μπορεί να ολοκληρώσει την περιδιάβασή του, στον πολιτιστικό πλούτο της περιοχής, πραγματοποιώντας επίσκεψη στο μουσείο, στο οποίο φυλάγονται μερικά από τα ευρήματα της περιοχής. Σαφέστερα, στην έπαυλη των Λουζινιανών, η οποία αποτελεί κτίσμα του 13ου αιώνα και σηματοδοτεί ένα άλλο ιστορικό κομμάτι της περιοχής, φιλοξενούνται ευρήματα της Παλαιάπαφου. Ο τουρίστας έχει την ευκαιρία να περιδιαβεί ανάμεσα σε κεραμικά τεχνουργήματα, πήλινα ειδώλια, λίθινα εργαλεία μυκηναϊκής εποχής και πολλά άλλα δείγματα πολιτισμού.

Η θρυλική Πέτρα του Ρωμιού, ένα από τα ομορφότερα φυσικά αξιοθέατα της περιοχής, που συνδυάζει το μαγευτικό τοπίο με μυθολογικά και λαϊκά στοιχεία, αποτελεί βασικό σημείο προσέλκυσης επισκεπτών. Η Πέτρα του Ρωμιού ελκύει ετησίως ένα σημαντικό αριθμό επισκεπτών τόσο από το νησί όσο και από το εξωτερικό. Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού στην προσπάθειά του ν' αξιοποιήσει το μαγευτικό τοπίο, οικοδόμησε ένα αναψυκτήριο πλησίον της Πέτρας.

Άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που η περιοχή αποτελεί πόλο προσέλκυσης όλων και περισσότερων τουριστών, αποτελεί η δημιουργία χώρων φιλοξενίας, ψυχαγωγίας και ξεκούρασης. Μια από τις ποικίλες τουριστικές προτάσεις της περιοχής, είναι η επίσκεψη σε κάποιο από τα καφενεία και τις ταβέρνες, που βρίσκονται στην κεντρική πλατεία των Κουκλιών, όπου ο τουρίστας μπορεί αφού

απολαύσει τον περίπατο στην πλατεία, να δοκιμάσει εύγευστα εδέσματα και ροφήματα .

Τα Κούκλια ακολουθούν ανοδική πορεία ανάπτυξης, εφόσον η αναψυχή, η εξυπηρέτηση και ηρεμία, προσφέρονται απλόχερα στον επισκέπτη στο πολυτελές θέρετρο, το οποίο φέρει το όνομα της πάφιας μυθολογικής θεάς, «Aphrodite Hills», αλλά και σ' ένα εξίσου σημαντικό έργο που φέρει επάξια ένα αρχαιοελληνικό όνομα «Aristo developers».

Ο επισκέπτης μπορεί εύκολα να προσεγγίσει τα αναπτυξιακά έργα των προαναφερόμενων ιδιωτικών οργανισμών, χάρη στην αναβάθμιση του οδικού δικτύου, μέσω του οποίου τα Κούκλια ενώνονται οδικά με το κέντρο της Πάφου, τη Λεμεσό και το Τρόοδος. Το βελτιωμένο οδικό δίκτυο σε συνδυασμό με τις πολλαπλές υπηρεσίες που παρέχουν οι οργανισμοί, συμβάλλουν στην αυξανόμενη τουριστική ανάπτυξη των Κουκλιών. Αμφότεροι οι ιδιωτικοί οργανισμοί στοχεύουν στην ψυχαγωγία, στην ηρεμία και στη εξυπηρέτηση των επισκεπτών τους, παρέχοντας τους χώρους αρμονικά διαμορφωμένους.

Το ένα εκ των δυο αναπτυξιακών έργων, το πολυτελέστατο θέρετρο «Aphrodite Hills», εκτείνεται σε διακόσια τριάντα τέσσερα εκτάρια γης. Το συγκεκριμένο έργο, όπως θα διαφανεί από τις παρακάτω περιγραφές, αποτελεί ένα πολυσύνθετο θέρετρο, εφόσον ενσωματώνει χώρους αθλητικής ψυχαγωγίας, περιποίησης σώματος αλλά και σπουδαία οικοδομήματα. Στο «Aphrodite Hills», λειτουργούν γήπεδα τόσο του γκολφ όσο και τένις, παράλληλα με ακαδημίες εκμάθησης των πιο πάνων αθλημάτων. Το γήπεδο γκολφ είναι δεκαοχτώ οπών και έκτασης έξι χιλιάδων διακοσίων εξήντα εννέα μέτρων και πλησίον του διαθέτει κατάστημα πώλησης σχετικών ειδών εξοπλισμού. Τα γήπεδα τένις είναι κατάλληλα διαμορφωμένα, ώστε να μπορούν να φιλοξενούν τουρνουά του αθλήματος. Η αθλητική ψυχαγωγία στα Κούκλια, παρέχεται παράλληλα και από το «Aristo developers», όπου σε μια καταπράσινη κοιλάδα, λειτουργεί μια ολοκληρωμένη μονάδα γκολφ. Ο επισκέπτης, στο ειδικά οργανωμένο χώρο για τους φίλαθλους του γκολφ, θα αποκομίσει τόσο την ευχαρίστηση του αθλήματος, όσο και την ηρεμία, που συντίθεται με τον καθαρό αέρα, το ξηρό κλίμα και την κυριαρχία του πράσινου. Η κοιλάδα του γκολφ, του οργανισμού «Aristo developers», έχει σχεδιαστεί με βασική επιδίωξη να προσφέρει στον επισκέπτη παράλληλα διασκέδαση και γαλήνη.

Χωρίς αμφιβολία, η δημιουργία χώρων αθλητισμού, κατέστη ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες προσέλκυσης επισκεπτών, τόσο από το ίδιο το νησί, όσο και από το εξωτερικό.

Στα Κούκλια, παρέχεται η ευκαιρία στον επισκέπτη ν' απολαύσει πραγματικές στιγμές χαλάρωσης και υγείας, σ' ένα από τους χώρους του «Aphrodite Hills». Λόγου χάρη, έχει τη δυνατότητα ν' απολαύσει πολυτελές spa υγείας, με θέρμες ελληνορωμαϊκού τύπου.

Η φιλοξενία στα Κούκλια, επιστεγάζεται σ' ένα πολυτελέστατο ξενοδοχείο, ιδανικό καταφύγιο ακόμα και για ένα απαιτητικό επισκέπτη. Η ίδρυση του ξενοδοχείου είναι πρόσφατη, γεγονός που αποδεικνύει την τουριστική άνθιση της περιοχής τα τελευταία χρόνια. Το ξενοδοχείο των Κουκλιών, σαφέστερα το «Ιντερκοντινένταλ», εξασφαλίζει στον επισκέπτη ευχάριστη διαμονή.

Στα Κούκλια, τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζεται ανάπτυξη και σε οικιστικό επίπεδο, γεγονός που αναμφίβολα προωθεί την ευρύτερη άνθιση της περιοχής. Σαφέστερα, στην περιοχή έχουν ήδη οικοδομηθεί επαύλεις, οι οποίες είναι έτοιμες για κατοίκηση, ενώ παράλληλα βαίνουν προς ολοκλήρωση εξοχικές μονάδες – στα πλαίσια του Amathous Vacation Club.

Η ανάπτυξη των Κουκλιών, τόσο σε τουριστικό, όσο και σε οικιστικό επίπεδο, είναι προφανής και επιβεβαιώνεται μέσα από τα παραπάνω έργα. Τα Κούκλια, ο τόπος όπου επέλεξε ο μύθος να αποτελέσει γενέτειρα και καταφύγιο της θεάς ομορφιάς, Αφροδίτης ανακτά τη φήμη του με την τουριστική και οικιστική που πραγματώνεται χάρη στο ενδιαφέρον κρατικών και ιδιωτικών φορέων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Λέγεται ότι το ίδιο το όνομα της Κύπρου τρεμοφέγγει με μια αρχέγονη μυστηριακή γοητεία. Σήμερα, η ιστορία και ο ηδονισμός συνυπάρχουν αρμονικά στο νησί. Εκπληκτικά ξενοδοχεία πέντε αστέρων σε απόσταση αναπνοής από τα καλά διατηρημένα ελληνικά και ρωμαϊκά ερείπια προσφέρουν όλες τις ανέσεις που θα μπορούσε να αναμένει ο σύγχρονος ταξιδιώτης, και κάτι παραπάνω! Από ονειρεμένες πισίνες, κήπους και παραλίες μέχρι την τελευταία λέξη σε κέντρα θαλασσοθεραπείας. Μια από τις πιο εντυπωσιακές αρχαιολογικές τοποθεσίες, η αρχαία πόλη-βασιλείο του Κουρίου δεσπόζει σε μια ατέλειωτη έκταση από παραλίες με φόντο την αστραφτερή γαλάζια θάλασσα. Σε ολόκληρη την ηλιοφίλητη ακτογραμμή του νησιού, από την Αγία Νάπα στα ανατολικά μέχρι την Πάφο στα δυτικά, σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες εναλλάσσονται με τοποθεσίες απείραχτες εδώ και χιλιετίες.

Κάντε ένα βήμα από τη φιλήδονη ακτή - αν το κάνει η καρδιά σας - και ενδώστε στους αργούς, σαγηνευτικούς ρυθμούς της ενδοχώρας. Θα βρείτε παραδοσιακά κρασοχώρια με ατμοσφαιρικά δρομάκια και αμπελώνες κτισμένους πάνω σε αναβαθμίδες. Μπορείτε να μείνετε το βράδυ με χαμηλό κόστος σε ένα από τα φιλόξενα αναπαλαιωμένα παραδοσιακά σπίτια που αποτελούν μέρος του κυπριακού προγράμματος αγροτουρισμού. Ερευνήστε τις Ορθόδοξες εκκλησίες κουρνιασμένες στους λόφους με τις ολοζώντανες ζωγραφισμένες βυζαντινές τοιχογραφίες. Πολλές από αυτές είναι κρυμμένες ανάμεσα στις πευκόφυτες βουνοκορφές του Τροόδου, όπου η θεία σιωπή διαλύει κάθε αίσθηση του χρόνου και κάθε ίχνος από άγχος.

Σε ολόκληρη την πορεία από τη Λεμεσό μέχρι την Πάφο, ο δρόμος ανοίγει διάπλατα και φανερώνει να μεγαλειώδες πανόραμα όπου κατάλευκα βράχια στέκονται φρουροί πάνω από μια εκθαμβωτική γαλαζοπράσινη θάλασσα. Εδώ οι λάτρεις του ήλιου κάνουν μια απαραίτητη παράκαμψη για να απολαύσουν το γεύμα τους στο ύπαιθρο και να κάνουν μια βουτιά πλάι στην Πέτρα του Ρωμιού, ένα τεράστιο βράχο στο σημείο όπου, σύμφωνα με το μύθο, η θεά Αφροδίτη αναδύθηκε από τον αφρό της θάλασσας. Στην περιοχή του Ακάμα, οι οδοιπόροι, κουρασμένοι

από την αναζήτηση της πλούσιας χλωρίδας της περιοχής μπορούν να δροσιστούν στη σπηλιά όπου έλουζε το κορμί της η θεά του έρωτα μετά από τις ερωτικές της περιπέτειες.

Σε κάθε γωνιά της Κύπρου, το γνήσιο μεσογειακό τοπίο διατηρεί άθικτη την ευλογία της διαχρονικής ομορφιάς της αρχαιότητας. Συναντάμε κάστρα των Σταυροφόρων πλαισιωμένα από ψηλά κυπαρίσσια, ελληνορωμαϊκά θέατρα λαξευμένα μέσα από τα βράχια και βυζαντινά μοναστήρια ισορροπημένα στις άκρες των βουνοκορφών. Οι πόλεις του νησιού διατηρούν μια λεπτή ισορροπία μεταξύ του αρχαίου και του σύγχρονου. Η πρωτεύουσα, Λευκωσία, είναι περιστοιχισμένη από ενετικά τείχη και προμαχώνες σε σχήμα καρδιάς. Στη Λάρνακα, όπου βρίσκεται το κύριο αεροδρόμιο της Κύπρου, συναντάμε την Εκκλησία του Αγίου Λαζάρου με την κρύπτη του ομώνυμου αγίου που ανάστησε ο Χριστός. Κοντά στο λιμανάκι της Πάφου που σφύζει από ζωή, ο επισκέπτης μπορεί να δει τα ρωμαϊκά ψηφιδωτά δάπεδα των Οίκων του Αιώνα, του Αχιλλέα και του Διόνυσου, με τις εκπληκτικές και τόσο καλά διατηρημένες σκηνές από τη μυθολογία.

Η μυστηριακή γοητεία της Κύπρου γεννήθηκε μέσα από τη θρυλική της ομορφιά αλλά και μέσα από χιλιετίες όπου οι διάφορες αυτοκρατορίες έδιναν μάχη για να κατακτήσουν τον πολύτιμο αυτό στρατηγικό τόπο. Όπως είναι φυσικό, μια τόσο τέλεια τοποθεσία δε χάνει ποτέ τη γοητεία και τη θελκτικότητα της. Κουρνιασμένη στην ανατολική γωνιά της Μεσογείου σε ένα πραγματικό σταυροδρόμι τριών ηπείρων, η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου και μια ιδανική αφετηρία για την ανακάλυψη άλλων εξωτικών τοποθεσιών όπως τα ελληνικά νησιά, η Αίγυπτος και η Μέση Ανατολή - Καθημερινά σχεδόν δρομολόγια κρουαζιερόπλοιων συνδέουν την Κύπρο με τους προαναφερόμενους προορισμούς. Η Κύπρος βρίσκεται στην καρδιά της παγκόσμιας σκηνής, αλλά παρόλα αυτά παραμένει ένα μοναδικό καταφύγιο όπου μπορεί κανείς να ζήσει μια υπέροχη και γλυκιά μοναξιά.

Η αφθονία του χαλκού στους αρχαίους χρόνους έδωσε στη μικρή Κύπρο τη θέση της στον παγκόσμιο χάρτη και της χάρισε το όνομα της. Στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού, οι Μυκηναίοι εγκαταστάθηκαν στο νησί και δημιούργησαν εμπορικές διασυνδέσεις με την Αίγυπτο και τα νησιά του Αιγαίου. Τότε ήταν που άνθησε και η

τέχνη της κεραμικής. Καθώς περνούσαν οι αιώνες, το νησί κατάκτησαν διαδοχικά οι Πέρσες, οι Ασύριοι, οι Αιγύπτιοι και οι Ρωμαίοι. Στην εποχή που οι Ρωμαίοι κυβερνούσαν την Κύπρο, ο Μάρκος Αντώνιος, μαγεμένος από τα γλυκά κρασιά που γεύτηκε στο νησί, το έκανε δώρο στην ερωμένη του, τη θρυλική Κλεοπάτρα. Μετά από πολλά χρόνια βυζαντινής κυριαρχίας, η Ευρώπη έστρεψε το βλέμμα της προς την Κύπρο με τις Σταυροφορίες. Το 1191 μια φοβερή καταιγίδα ανάγκασε το Ριχάρδο το Λεοντόκαρδο να ξεμπαρκάρει στο λιμάνι της Λεμεσού. Κατέκτησε το νησί και το έκανε δικό τους.

Η σημαία των Ενετών κυμάτιζε πάνω από την Κύπρο από το 1489 μέχρι την κατάκτηση του νησιού από τους Οθωμανούς το 1571. Η περίοδος της Τουρκοκρατίας έληξε το 1878 όταν η Κύπρος έγινε αποικία της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Παρά την ταραχώδη ιστορία της, (μπορεί και λόγω αυτής), οι Κύπριοι είναι λαός με μεγάλη αντοχή και σθένος. Διατήρησαν πάντα τον ξεχωριστό χαρακτήρα του πολιτισμού τους - που διαφέρει ακόμα και από αυτόν των πιο στενών συγγενών τους, των Ελλήνων - Η ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία ιδρύθηκε το 1960 και σήμερα αναμένει την πλήρη ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κάθε επισκέπτης στην Κύπρο, ο ανεξάρτητος ταξιδιώτης, τα ζευγάρια στο μήνα του μέλιτος, ο λάτρης της αρχαιολογίας και ο φίλος της φύσης, ανακαλύπτει τις αμέτρητες εκπλήξεις και ενδιαφέροντα που κρύβει το νησί. Οι λάτρεις της γαστρονομίας απολαμβάνουν το φρεσκότατο χαλούμι φτιαγμένο με αγνά υλικά και τους νοστιμότατους κυπριακούς μεζέδες που προσφέρουν ένα λαχταριστό συνδυασμό υλικών της Δύσης με αρώματα της Ανατολής. Όσοι επισκέπτονται το νησί για επαγγελματικούς σκοπούς θαυμάζουν τις άρτιες συνεδριακές εγκαταστάσεις και τη ζεστή επαγγελματική εξυπηρέτηση σε περισσότερα από 64 ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, και, όπως και οι ομάδες κινήτρων, έχουν τη δυνατότητα να χαρούν τη θάλασσα που είναι μόλις μια ανάσα μακριά. Όσο για τη χρυσή λιακάδα - υπάρχουν περισσότερες από 300 ημέρες ηλιοφάνειας το χρόνο - ποιος θα μπορούσε να αντισταθεί! Προσθέστε τα όλα μαζί και το αποτέλεσμα είναι ένα απaráμιλλο νησί σε μια ιδεώδη τοποθεσία. Ένας τόπος ισάξιος της μυστηριακής του γοητείας: η Κύπρος.

Ο αγροτουρισμός προσφέρει στον τουρίστα ντόπιο και ξένο, την ευκαιρία να περάσει τις διακοπές του κοντά στη φύση και κοντά στους απλούς και φιλόξενους ανθρώπους της υπαίθρου, να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα, τον παραδοσιακό

αρχιτεκτονικό χαρακτήρα, να γευτεί την κυπριακή παραδοσιακή κουζίνα και τα παραδοσιακά προϊόντα του τόπου και να θαυμάσει τα διάφορα είδη λαϊκής παράδοσης και τέχνης. Επίσης, ο τουρίστας έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τον αγροτικό τρόπο ζωής και πολλές φορές να συμμετάσχει στις αγροτικές εργασίες, αν το επιθυμεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγλική βιβλιογραφία

1. Aristos Papadopoulos. (2003) «**Turning Cyprus in 7 days.** »
2. Christina G. Karouzi (2005) «**Cyprus.** »
3. Cyprus Tourism Organisation (2002) «**Cyprus 10.000 years of history and civilization.**»

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Ανδρέας Π. Πολυδώρου (2001) «**Ιστορία της Κύπρου, Ε΄ Κ ΣΤ΄ Δημοτικού,**» Λευκωσία
2. Γιώργος- Μάχη Καρούζη (1995) «**Ταξίδια στην Κύπρο , Τόμος 3,**» Λευκωσία
3. Γιώργος- Μάχη Καρούζη (1991) «**Περιβαλλοντική Ζωή στην Κύπρο,**» Λευκωσία
4. «**Εγκυκλοπαίδεια Δομή Τόμος 29**» (2005)
5. Ιωάννης Ιωνά (2001) «**Παραδοσιακά Επαγγέλματα της Κύπρου,**» Λευκωσία
6. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (1993) «**Μονοπάτια της Φύσης στο Τρόδος**»
7. «**Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Τόμος 5 & Τόμος 12**»
8. Υπουργείο Ανάπτυξης Προγράμματος(1996) «**Στοιχεία Γεωγραφίας της Κύπρου, Γ΄ Γυμνασίου,**» Λευκωσία.
9. Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος(1999) **Ο «Αγροτουρισμός στην Κύπρο»** Τμήμα Γεωργίας.
10. Υπουργείο Παιδείας & Πολιτισμού Κύπρου (2006) «**Γνωρίζω τον κόσμο, Ε΄ Δημοτικού,**» Λευκωσία.

Internet

1. www.Aristodevelopers.com
2. www.Google.com
3. www.Ikypros.com
4. www.Kakopetria.org.cy
5. www.Nikoklia.com
6. www.Yahoo.com

Περιοδικά

1. Περιοδικό «**Αγρός**» αρ.12 Ιούνιος 1990
2. Περιοδικό «**Super Kids**» αρ.452 Ιούλιος 2006

Πληροφορίες από Οργανισμούς

1. “**Aristo developer**”
2. “**Aphrodite Hills**”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ :

Η Κύπρος

Πάφος

Κάστρο της Κάτω Πάφου

Ιερό της Αφροδίτης στην Πάφο

Λεμεσός

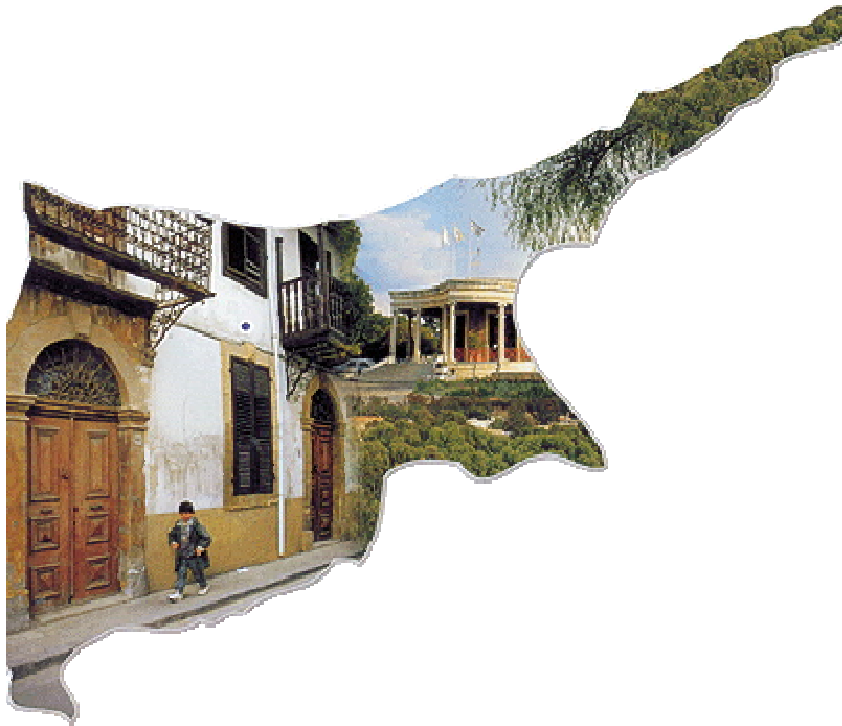
Κάστρο του Κολοσσιού στη Λεμεσό

Λάρνακα

Φοινικούδες στην Λάρνακα

Λευκωσία

Αγία Νάπα

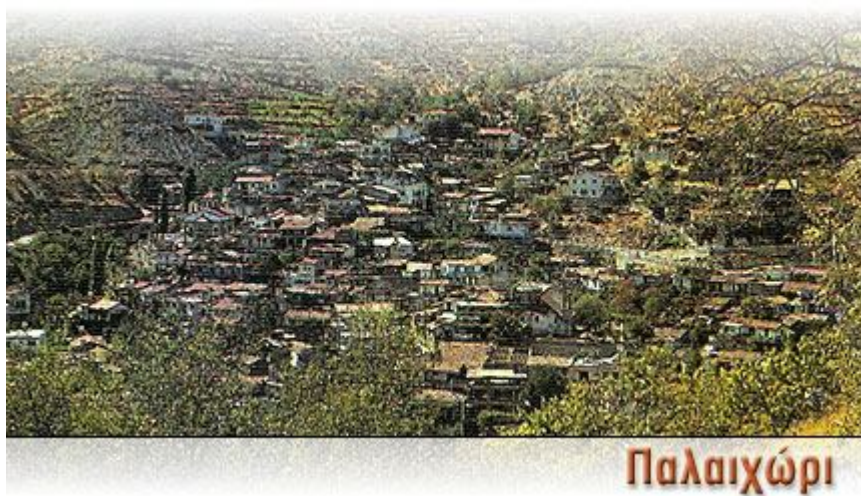

Μοναστήρι Αγίας Νάπας

Πρωτάρας

Παραλία του Πρωτάρα

Αρχοντικό σπίτι στο Παλαιχώρι

Ελιόμυλος του Αγίου Λουκά στο Παλαιχώρι

Ο ναός της Παναγίας Χρυσοπαντάσσης στο Παλαιχώρι

Παλιό σχολείο του Αγίου Λουκά στο Παλαιχώρι

ο ναός της μεταμορφώσεως της Σωτήρος στο Παλαιχώρι

ο ναός των Αγίων Αναργύρων στο Παλαιχώρι

Μνημείο της Ε.Ο.Κ.Α στο Παλαιχώρι

Το άγαλμα της Κυπρίας μάνας στο Παλαιχώρι

Κουκλιά

Χοιροκοιτία

Στενά δρομάκια του χωριού Χοιροκοιτίας

Αρχαίος οικισμός της Χοιροκοιτίας

Τέντα της Καλαβασούς

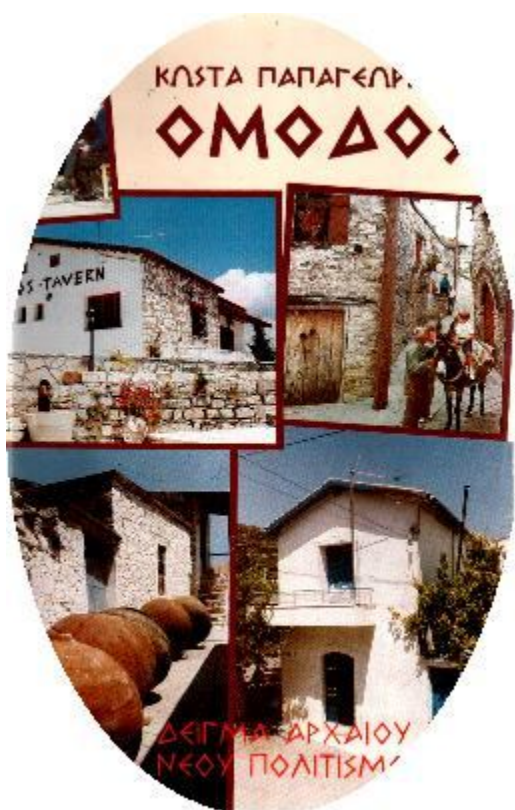
Στενά δρομάκια του χωριού Καλαβασού

Αρχοντικό σπίτι της Καλαβασού

Παραδοσιακό σπίτι στην Καλαβασός

Παραδοσιακά κεντήματα του Όμοδος

Αυλή ενός παραδοσιακού σπιτιού στο Όμοδος

Στενά δρομάκια του Όμοδος

Αγροτική ζωή στο Όμοδος

Τίμιος Σταυρός του Όμοδος

Το χωριό Όμοδος

Τρόδος

Γεφύρι του Τζελεφρού στο Τρόδος

Καταρράκτες του Τρόδου

Μονοπάτι της φύσης στο Τρόδο

Πλάτρες

Παραδοσιακό σπίτι στις Πλάτρες

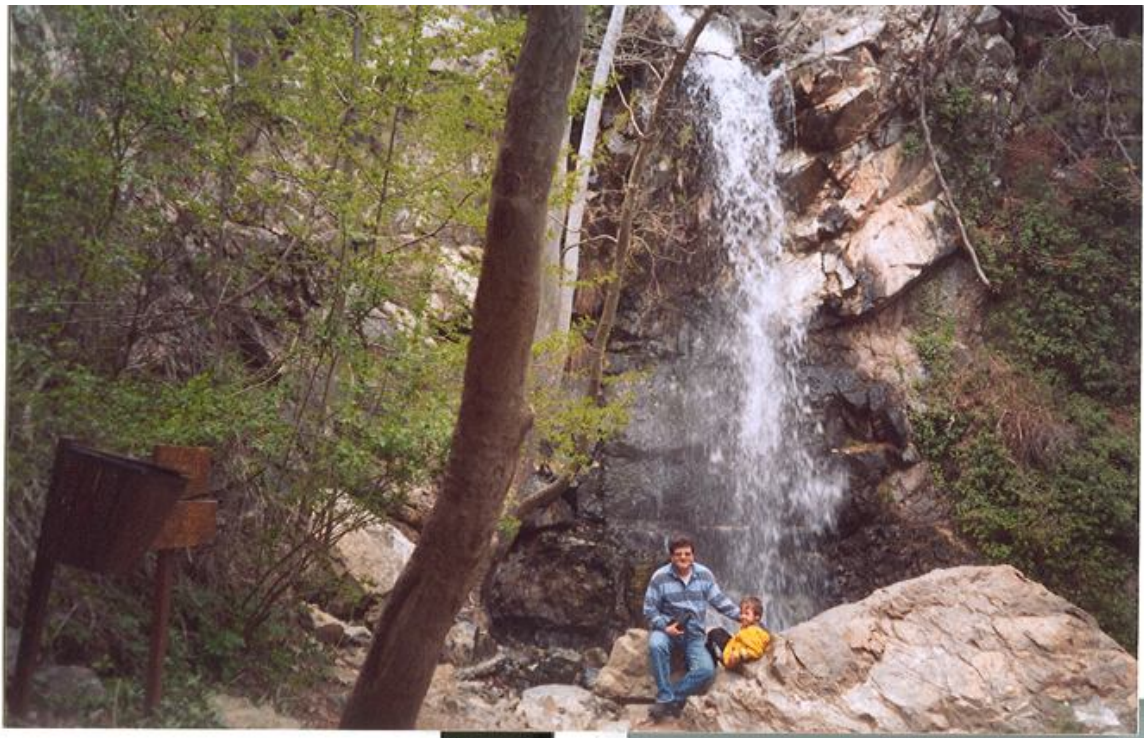
Λαϊκή γειτονιά Πλατρών

Καφενείο στις Πλάτρες

Κατασκευή παραδοσιακού γλυκού στις Πλάτρες (Σιουσιούκκος, Παλουζές)

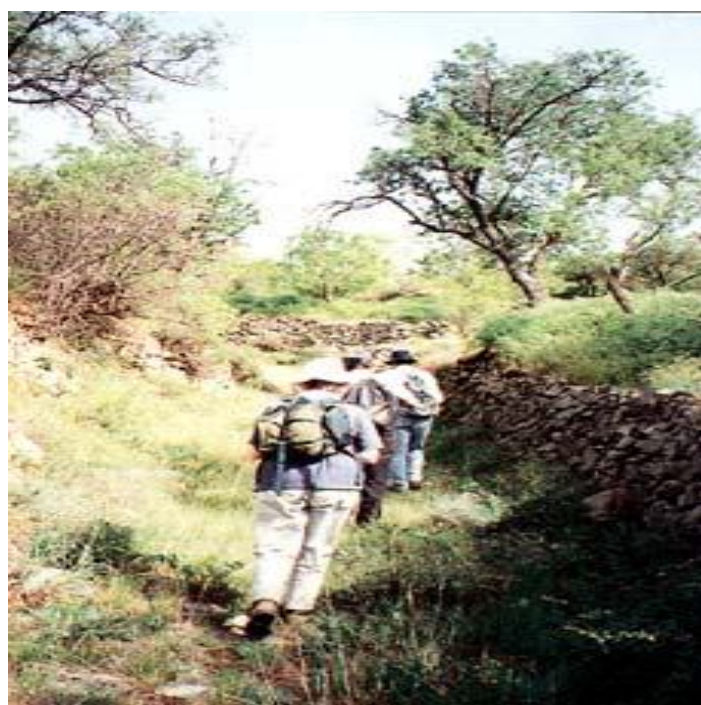
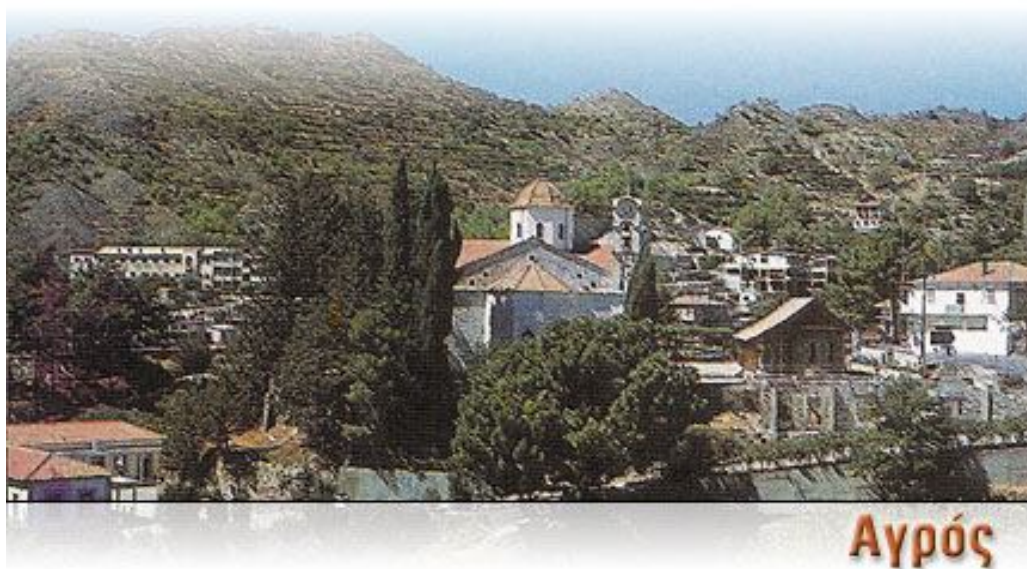
Καληδονία – Πλάτρες

Παραδοσιακά εργαλεία του Φοινιού

Ποταμός αντάρας στο Φοινί

Μονοπάτι της φύσης στο χωριό Αγρός

Νικοκλεία

Παραδοσιακό σπίτι στο χωριό Νικοκλεία

Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου

Παραδοσιακή ταβέρνα στο χωριό Νικοκλεία